COMMENTARII HISTORICI DUO,
hactenus inediti:

ALTER

DE REGIBUS VETUSTIS NORVAGICIS,

Alter,

DE PROFECTIONE DANORUM IN TERRAM SANCTAM

circa annum M.CLXXXV *susceptam, eodem tempore ab incerto autore conscriptus:*

Cura olim & opera *Viri Clarissimi*,

IOHANNIS KIRCHMANNI, LUBEC.

Nunc primum editi, ab hujus Nepote

BERNH. CASP. KIRCHMANNO. J.U.D.

AMSTELODAMI

Apud JANSONIO WAESBERGIOS. 1684.

Polybius Lib. III. Hist.

Nequaquam succensendum est antiquis rerum gestarum scriptoribus, si quid vel omiserint, vel deliquerint. Quin potius, quod talibus temporibus investigare aliquid potuerunt, laudandi sunt.

Livius Decad. I. Lib. V.

In rebus antiquis, si quæ similia Veri sunt, pro veris accipiantur, satis habeam.

C. Plinius, Epist. VIII. Lib. V.

Orationi & carmini est parva gratia, nisi eloquentia est summa : Historia quoquo modo scripta, delectat. *Sunt enim homines natura curiosi, & qualibet nuda rerum cognitione capiuntur.*

Frid. Lindenbrogius, præfat. in Jornandem.

In tanta veterum scriptorum, qui res gestas majorum nostrorum literis tradiderunt, raritate, omnino necessum est, eos pro bonis ut habeamus, qui minus sunt mali.

COMMENTARIUS
Prior
HISTORICUS,
DE REGIBUS VETU-STIS NORVAGICIS,

Ducentorum circiter annorum res gestas complectens

à

THEODORICO

Monacho Nidrosiensi, ante quingentos annos conscriptus,

Opera olim & cura *Viri Cl.*

IOH. KIRCHMANNI, *Lubec.*
ex manusc. Bibliothecæ *Lubecensis* protractus, nunc primum editus ab hujus Nepote

B. C. KIRCHMANNO.

SERENISSIMO,
PER DANIAM NORVAGIAMQUE REGNATURO
PRINCIPI FRIDERICO,
VITAM, ET FELICISSIMA, IN QUÆ NATUS EST, REGNORUM IMPERIA!

AGnoſciſne omen; PRINCIPUM SERENISSIME, dum ad te primum iſta hactenus inedita vetuſtæ hiſtoriæ Borealis monumenta, non ſine ſubmiſſæ devotionis veneratione, ultro properant? Et agnoſces, REGUM illa, & ſeriem aliquam, & res geſtas, profectioneſque quas tunc credebant religioſas; ex facultate & genio iſtius, quo ſcripta ſunt, temporis, pandere conantur: à quibus quidem REGIBUS quæ regnatæ ſunt ditiones, Tua olim ſceptra ſunt deveneraturæ. Nec erubeſcenda quidem

TIBI reberis ista supra NORMANNOS tuos Imperia. Illæ gentes sunt, quæ formidandæ olim potissimis terrarum orbis, Europæ certè Asiæque fuerunt partibus: quarum sedes, veluti *officina* quædam & *Vagina fortissimarum nationum* habebatur: (*Jornandes, de rebus Geticis* fol: 85. ex edit. *Lindenbr*:) De quibus *Dudonis* autoris vetusti verba laudat *Camdenus* (*Britan.* fol: 82.) *Dani & Scanza, velut examen apum è canistro*, (alveari) *& gladius è vagina, diversitate multimoda, prosiluerunt*: quas *Nicephorus*, scriptor Historiæ Eccles. Sec. XIV. *imbrium procellis & fulminibus* comparat: *quæ ex Septentrione suo, in terrorem & pœnam divinitus aliis terris fuerint immissæ*: quorum populorum incursionibus & violentia, *Britannia* per ducentos annos gravissime afflictata: tandemque à *Suenone, Canuti Magni* trium regnorum, *Daniæ* scilicet, *Angliæ* & *Norvagiæ* Regis patre, circa annum CH.IↃCCCXCI. victo fugatoque *Edelredo*, Anglo-Saxonum Rege, tota fuit subjugata. *Cambdenus* hæc commemorat: (*Britan*: fol: 84) cum circa annum CH: IↃCCC. *Ecberti* I. Occidentalium *Anglo-Saxonum* Regis tempore, *Angliæ* littora ab iisdem primo fuissent infestata: quorum vim sævitiamque ut vel placarent, vel

 sub-

ſubſiſterent *Angli*, peculiare tributi genus, per univerſas ſuas ditiones, tempore ejus, quem diximus, *Edelredi* corrogatum fuit *Danegeldum* inde nominatum. (*Danigeldum Dangeldum* & *Danegeld*, etiam ſimpliciter *Geldum* & *Geltum*, tributum *Angliæ* indictum, aut ad pacandos aut arcendos *Danos* : *Sævientibus enim per Angliam Danis, & de regno fortiter dimicantibus, Edelredus Rex, in extremas adductus anguſtias, multa librarum millia impendit, ut relicta Anglia, domi ſe in poſterum continerent. Hi nihilominus prædas undiquaque agunt, & puſillanimum Regem (Ethelredum) continuis tributis decoquunt miſerrime*: *Spelmann. Gloſſ:* fol: 199. qui etiam fol: 200. ſummam nomine *Danengeldici* tributi ab an: 991. ad an: 1014. collegit, 167000 librarum. Et fol: 313. *Gloſſ. Geldum* ſcribit, pro *Danegeldo*, eſt tributum quod ſingulis villis (Anglice *Hidis*) tempore Anglo-Saxonum Nortf: imponebatur, quod Anglo-Normanni *Taxam* & *Tallagium* appellabant Et *Cambdenus* ex legibus antiquis Anglo-Saxonicis (fol: 83 *Britan*:) *Danigeldum*, annuatim reddi, duodecim ſcilicet denarios ex unaquaque *hida* totius patriæ &c: Et *Gloſſarium du Freſne*, ex *Ioh*: *Bromptone* ſcriptore vetuſto Anglicano, Tom. 11. fol. 7.

Dane-

Danegeld est tallagium, datum *Danis* nempe tres denarii de qualibet *bovata* terræ. Ut ita *Bovata terræ*, vox istius ætatis, pars fuerit *Hidarum.* Vide idem *Gloss.* Tom. 1. fol: 597. *Hujus* autem tributi onere Anglos postea levatos fuisse ab *Eduardo Sancto*, seu *Confessore*, *Ethelredi* filio, anno XXXVIII. ex quo à patre illud fuerat impositum: cum scilicet Rex pius dæmones lætabundos super acervum collectitiæ istius pecuniæ & tripudiantes vidisset, idem du *Fresne* ex *Ingulfo* refert. Tom. II: fol. 8. Formam & typum hujus nummi, in quo persolvendum fuit id tributum, videre licet in vita *Alfredi*, nuper à *Spelmanno* edita. Quam in *Gallia*, *Celtica* imprimis & *Belgica*, ista desævierit procella, illorum sequentiumque temporum scriptores, non sine horrore legentium commemorant. Vid. *Ubbo Emm.* Hist. Fris. Lib. V. *Aimonius* de gestis Francorum lib. IV. *Crantz. Norv.* lib. II. Et jam *Iustini* Imp. ævo circa annum CHR: IↃLXX. sub nomine iidem *Wickingorum*, classibus suis Gallicana littora assultaverunt. Ita *Camdenus*, *Britan.* fol: 82. *Circa annum salutis* 570. *Galliam vastare cœperant*, Wikingi *dicti*: *Wikinga enim Saxonica lingua* piratam *denotat* &c. Quæ *Cambdeni* verba laudat & *Ol*: *Wormius in monum.*
Dan:

Dan : & vocabulum *Vikingorum* derivat à voce Saxonica *Wigh.* i. e. à ſinu maris, in quibus piraticam exercentes credit delituiſſe, ad inſidias prænavigantibus ſtruendas. Vid: *Steph. Stephanii Not. ad Saxonis Grammat.* fol. 152. Et piraticam quidem, inter licita olim fuiſſe habita, vel ex hoc ipſo *Saxone Grammatico*, videre eſt, qui lib. III. *Hiſtor.* fol: 48. de *Hornvendillo*, Jutiæ Regulo, commemorat, hunc per ſummam gloriam piraticæ incubuiſſe: adeo ut *Collerus*, Rex *Norvagiæ*, operum & famæ illius gloria permotus, decorum ſibi fore crediderit, iſtam gloriam ejus æmulari obſcurareque &c: Et ita jam de fortiſſimis Germanis Tacitus : *non arare terram aut annum exſpectare, tam facile perſuaſeris, quam vocare hoſtem & vulnera mereri. Pigrum quin & iners videtur, ſudore acquirere quod poſſis ſanguine mereri.* Imprimis autem circa tempora *Caroli* M. ille Normannicarum claſſium turbo Galliæ vehementiſſimè cœpit incumbere: quæ poſtea *Ligeris Sequanæque* oſtiis invectæ, immanem in modum ſunt degraſſatæ: quin & aliquando *Gaditano* ſuperato ſinu, adverſo *Rhodano Valentiam* uſque penetrarunt: tandemque eò hæc vis invaluit, ut tempore *Caroli Craſſi*, ſeu *Simplicis*, *Caroli M.* pronepotis, *Rol-*

lo

lo & ipse ex stirpe oriundus Normannica, fortissimis coactis copiis, *Angliam* primo, inde *Belgium* & *Frisiam* depopulatus: postea Sequanam invectus, *Rotomagoque* occupata, & ferro flammaque vicinis evastatis, *Parisios* longa obsidione fatigaverit, nec compesci prius potuerit, quam Neustriam, *Galliæ Celticæ* partem, Carolo extorsisset: qui & eidem filiam *Gislam*, secundum alios *Gillam* aut *Ægidiam*, in uxorem collocavit, ex quo *Rollone*, à sacræ immersionis ritu, quo ecclesiæ CHRISTI fuit asscriptus *Roberto* nominato, Ducum *Normannicorum* in Gallia origo est. (Lepidum est; quod de hoc ipso Rollone referunt scriptores, cum in foidum is accepturus esset *Neustriam à Carolo* socero, moneretur que à circumstantibus, ut ex more ejus gentis ætatisque, Regi pedem deoscularetur, aspernatum id officii, Saxonica respondisse lingua: (*ne by Gott*) *non per Deum*, se id facturum, inde & ipsum & comites, etiam postea *Bigodios* fuisse cognominatos Ita *Cambdenus* ex codice vetusto M. S. *Carolus Stultus dedit Normanniam Rolloni, cum filia sua Gisla: cumque comites illum admonerent, ut pedem Regis in acceptione tanti beneficii oscularetur, lingua Anglicâ respondit (Ne se by God:) quod interpretatur: Non per-*

per Deum. Rex vero & sui illum deridentes, illum vocaverunt Bigod, unde Normanni adhuc vocantur Bigodti. Britan. fol: 95. Addunt alii, eundem *Rollonem*, detrectantem in genua procumbere, manu tamen prehensum pedem Regis ad osculum sustulisse, quo factum, ut Rex retro cum sedili, non sine risu circum stantium, fuerit prolapsus. *Micræl. Synt. Hist. Pol* fol. 586.

1 Ex ista Normannicæ gentis propagine, postea sub excessum *Ottonis* III. Imp: & initia *Henrici* II. *Tancredus* ab *Rollone*, uti quidam putant, quintus, cum manu fortissima Normann: ad stipendia contra *Saracenos* facienda, in *Italiam* profectus, ibidem in Apulià, captis oppidis aliquot, consedit: cujus filius *Rogerius*, ejectis ex Sicilia Saracenis, Comitis primo Siciliæ meruit titulos: & Nepos ejusdem *Rogerius* II. Siciliæ Apuliâ, Calabria, Capuaq; junctis, Siciliæ Italiæque Regis titulos usurpavit: postea tamen rogatu Pontificis, Italiæ Regis titulo abstinuit: *Regem se Siciliæ, Ducem Apuliæ & Calabriæ, Principem Capuæ, Neapolis, Salerni, & Amalfis Dominum*, sic appellari contentus. *Sigonius*, & ex hoc *Micrælius*. Ex eadem stirpe, *Guilielmus Conquestor*, sive *Nothus* (quia *Roberti* VI. Norm. Ducis ex puella rustica filius)

vi. à Rollone Normanniæ Dux, an. Chr. cIↃLvii. trajecta in Angliam classe, victo occisoque *Haraldo* ii. ultimo ibidem Anglo-Saxonum Rege (sororem hic *Conquestoris* repudiaverat.) regnum illud sibi posterisque asseruit: novisque legibus ordinavit, primusque regni insignia *tres Leones* jubatos, in parma depictos sumpsit. Ex cujus posteris *Richardus* I. & ipse Angliæ Rex, dictus *Cor leonis* an. Ch. cIↃcxci cum quinque equitum & xxx. peditum millibus in Palæstinam profectus, Cypri regnum Saracenis eripuit, Regis Hierosolymitani jus & titulos meruit. De quibus in Terram Sanctam expeditionibus, videri possunt *Gesta Dei per Francos* amplissimo Volumine edita Hanoviæ an. cIↃ IↃcxi.

Sed quò me gloriosa Normannicæ stirpis abripit memoria? Et nolim, Principum Sereniss. ita patientia abuti tua (quamvis qui generosi Tibi sanguinis impetus est, gentis tuæ laudes non possit non gratum esse acroama) ut prolixius commemorem, quæ ab istis Normannis Tuis etiam alibi gloriose patrata: Quam illi jam ab anno Ch: IↃccccxxx ad an. cIↃclxx. per Hiberniam late regnaverint (*Ostmanni* ibidem dicti:) nam ab ortu loco

po-

positi sunt, *Horn. Arca Noa* fol 218. uti contra Norvagis Irlandi Anglique *Westmanni* nominati: *Boxhorn. Hist.* Universali. fol. 489. & ipsis Normannis *Nortludorum* nomen datum fuit, de quo vid. *Cambd. Brit.* fol: 648. *Horn. Arc. N.* 218.

Quam ab illis ex Norvagia *Islandiæ* primum incolæ dati sint & religio, annum circa Chr: IↃCCCLXX tempore Regis *Haraldi Harfageri*: quæ ab iisdem sobole paulatim impleta numerosa, per *Reppagogos*, seu Optimates suos, primo gubernata, tandem in Regum Norvagorum jura concessit, apud *Arngrimum Ionam* in historia Patriæ legere est.

Non possum non hæc concludere verbis laudatissimi *Cambdeni Brit*: fol: 95. quæ sunt: *Quantum virtute bellica præstiterint Normanni, alii dixerint: mihi satis sit dixisse, quod inter bellicosissimas gentes positi, non obsequiis, sed armis semper tuti fuerint: & nobilissima regna in Anglia & Scotia constituerint.* Ubi idem laudat verba *Rogeri Hovedeni*, scriptoris vetusti Angli, qui an: Chr: 1204. floruit: *audax Francia, Normannorum militiam experta delituit; ferox Anglia, captiva succubuit; dives Appulia sortita refloruit; Hierosolyma famosa, & insignis Antiochia, se utraque supposuit.*

Et ab isto *Haraldo Harfagero*, seu *Pulchricomo*,

series

ſeries continua Regum Norvagicorum deſcendit, ad *Olavum* uſque *Haguini*, ultimi Norvag: Regis ex *Margareta* Danica, filium quæ quidem *Semiramidis Danicæ* inclyta nomine, Haguino nupta, circa an: 1388 Daniæ Sueciam, Norvagiamque conjunxit, & fœdere *Calmarienſi* an: 1394. inter Danos Suecosque convenit, ut per vices ex ipſis Rex eligeretur. Sed Suecis poſtea querentibus de fœdere iſto læſo, & *Kanuti* filium Carolum eligentibus: Dani *Chriſtianum* I. *Oldenburg*: an: 1448. elegerunt.

CHRISTIANUM illum, cum Tibi PRINCIPUM GENEROSISSIME, hic nomino, ſcio quam REGIUM Tibi incaleſcat SANGUEM, quam mamilla Tibi generoſe ſaliat læva, quàm nominis iſtius Tibi ſancta ſit memoria. Stirps illa Tua eſt: ille, *Wittekindi*, ultimi Saxonum Regis, qui quater & vicies cum *Carolo* M. acie congreſſus, tandem Imperatori obſequia & CHRISTO corda & ditiones religioſus dedit. Hujus ſtirps glorioſa, CHRISTIANUS, Oldenburgenſis, Tuus, PRINCEPS, ſanguis eſt: ille inquam, qui an. CHR: 1448. Daniæ Norvagiæque imperia gubernanda ſuſcepit: pulſoque à Suecis *Karolo*, *Kanuti filio*, per ſeptennium etiam Suecici regni

regni imperia tractavit: qui Holſatiam primus ſub Ducatus titulo ab Imp: *Friderico* III. & ab eodem jus in *Dithmarſos* obtinuit: Muſaſque & artes Rege dignas Academiæ Hafnienſi primus induxit.

Sume TIBI, PRINCEPS SERENISSIME, pares ad virtutem, ad immortalia facta, animos: imple iſta majorum Tuorum, etiam PATERNA, glorioſa nomina: ſis CHRISTIANUS: ſceptra tua, quum capeſſes, CHRISTO ſubjice: religionem ſanctiſſime tuere: patrocinare cordatus juſtitiæ, & refugam extorremque terris, ad tuas ſapienter revoca; *ſine qua quid Regna ſunt niſi magna latrocinia* (*Aug:* IV. *de Civ*: *D.*) imple etiam tua, PRINCEPS DESIDERATISSIME, nomina: ſis FRIDERICUS!

Tu civem, patremque geras, tu conſule cunctis,
Non tibi: nec tua te moveant, ſed publica damna.

Omnium Somnos, tua olim vigilantia defendet; omnium otium, tuus labor; omnium delicias, tua induſtria; omnium vacationem, tua occupatio. (*Sen: ad* Polyb:) Sint in Te, PRINCIPUM OPTIME, & felici nomine tuo, bonis artibus & ſapientiæ veræ, à barbaro inceſtatæ ſeculo, ſuum olim præſidium & ornamenta: & quod

futuro

futuro jam nunc ista desideranti promittas tempori per Historias, imprimis veteres, ire ne recusa: *ibi reperies sine labore, quæ alii cum labore collegerunt: illinc hauries & bonorum virtutes, & improborum vitia: vitæ humanæ varias mutationes, & rerum in ea conversiones: mundi hujus instabilitatem, & imperiorum præcipites casus. Et ut verbo complectar, malorum facinorum pœnas, & bonorum præmia: quorum illa fugies, ne in divinæ justitiæ manus incidas; hæc amplecteris, ut præmiis, quæ ea comitantur, potiaris*

Quæ quidem verba, non plebeia, sed *Basilii* Imperatoris, ad *Leonem* filium, Principem futurum, tibi scripta reberis, PRINCIPUM OPTIME; & ita sapienter te reri ostendes, si etiam hæc ipsa vetustæ ætatis, ad majorum Tuorum gloriam pertinentia monumenta, ista manu, qua sceptra olim feliciter, & ad publica desideria, gesturus es, clementer susceperis.

Slesvigæ, mense Octobr. an. CIϽ IϽC XXCIII.

SERENITATIS VESTRÆ

Subjectissimus cliens
& servus

Bernh. Casp. Kirchmann.

PROLOGUS
THEODRICI MONACHI
in Ecclesiastica Historia
NORWAGIENSIUM

Domino & Patri suo, viro Reverendissimo Augustino Nidrosiensi *Archiepiscopò* Theodricus *humilis peccator debita servitutis subjectionem & orationum suffragia.*

(In Catalogo Archipiscoporum Nidrosiensium dicitur, *Ostenus* est secundus in ordine, vixitq; Anno Christ. 1166.)

OPeræ pretium duxi, *Vir Illustrissime*, pauca hæc de Antiquitate Regum *Norwagiensium* breviter annotare, & prout sagaciter perquirere potuimus ab eis, penes quos horum memoria præcipue vigere creditur, quos nos *Islendingos* vocamus, qui hæc in suis antiquis carminibus percelebrata recolunt. Et quia pene nulla natio est tam rudis & inculta quæ non aliqua monumenta suorum antecessorum ad posteros transmiserit, dignum putavi hæc, pauca licet majorum nostrorum memoriæ posteritatis tradere. Sed quia constat nullam ratam regalis stemmatis successionem in hac terra exsti-

Islandi diligentissimi in notandis patriæ rebus. (De Carminibus. vet. L. indieab. ad *Warnefrid.* 83.86. p.)

Initium hujus historiæ, à temporibus *Haraldi Pulchrecomati.* * extitisse ante *Haraldi Pulchre-comati* tempora, ab ipso exordium fecimus: Non quia dubitaverim, etiam ante ejus ætatem fuisse in hac terra viros secundum præsens seculum probitate conspicuos, *quos nimirum*, ut ait *Boëtius*, *clarissimos suis temporibus viros scriptorum inops delevit opinio.* Ad quod probandum testes ciebo idoneos. *Hugo*, bonæ memoriæ, canonicus *Sancti Victoris Parisiis* vir undecunque doctissimus, ita meminit gentis nostræ in Chronica sua: *Northmanni*, inquit, *de Scythia inferiori*, illam procul dubio volens intelligi superiorem, quam nos *Suethiam* appellamus, *egressi classe advecti in Gallias, intrantesque per Sequanam fluvium omnia depopulati sunt ferro & flamma.* *Sigibertus* quoque *Gyemblacensis* Monachus, in Chronica sua ita scribit: *Northmanni*, inquit, *Aquilonaris gens atrocissima advecti in Gallias cum longis navibus intraverunt Ligerim fluvium, & Thurones usque pervenerunt omnia vastantes.* Liquet itaque, Virorum optime, ex his fuisse etiam ante tempora *Haraldi* in hac terra in bellicis rebus potentes viros; sed, ut diximus, illorum memoriam scriptorum inopia delevit. Veritatis verò sinceritas in hac nostra narratione ad illos omnimodo referenda est, quorum relatione hæc annotavimus: quia nos non visa, sed audita conscripsimus. Digressiones etiam more antiquorum Chro-

Scythia superior, est Suecia. Hæc iisdē verbis non extant apud *Sigebertum*; quæ tamen eadem ferè tradit in Actis ann 853 Videndus & *Baronius* tomo x. eod. anno.

Ex aliorum fide, hæc esse scripta.

* (Vide cap. 34.)

Chronographorum non inutiles, ut arbitramur, ad delectandum animum Lectoris locis competentibus adjunximus. Vestræ igitur *Excellentiæ* potissimùm præsentem schedulam examinandam misimus, cujus peritiæ certissimæ scimus nec ad resecanda superflua quicquam affore; nec benivolentiæ ad ea quæ rectè prolata sunt, comprobanda. Omnipotens Deus, custodiat Sanctitatem vestram, longo tempore incolumem, Ecclesiæ suæ Sanctæ! Vale.

Explicit Prologus

Incipiunt Capitula sequentis Opusculi.

Expliciunt Capitula.

Incipit historia ejusdem De Antiquitate Regum Norwagiensium.

Cap. I. De Haraldo Pulchre-comato.

Haraldi regnum.

(*Arngrimus* hunc *Haraldum* facit tertium Monarchiæ *Norwegicæ* instauratorem. p. 3.)

(b) *Arngrimus* mortuum ait *A.* 932. p. 103. l. 1. c. 10.

Islandi diligentissimi in rebus patriæ investigandis.

ANno ab Incarnatione Domini millesimo quinquagesimo secundo, regnavit (a) *Haraldus Pulchrè-comatus*, filius *Halfdan Nigri*. Hic primum expulit omnes Regulos, & solus obtinuit regnum totius *Norwagiæ* annis septuaginta & defunctus (b) est.

Hunc numerum annorum Domini, investigatum, prout diligentissimè potuimus, ab illis, quos nos vulgato nomine *Islendingos* vocamus, in hoc loco posuimus: quos constat sine ulla dubitatione præ omnibus Aquilonaribus populis in hujusmodi semper & peritiores & curiosiores extitisse. Sed quia valde difficile est in hisce, ad liquidum veritatem comprehendere, maximè ubi nulla opitulatur scriptorum auctoritas, istum numerum nullo modo volumus præjudicare certiori, si reperiri valet, considerantes illud Apostoli ad Timotheum: *Genealogias & infinitas quæstiones devita.* Et alibi: *Si quis contentiosus est, nos hujusmodi consuetudinem non habemus.*

CAP. II.

De Erico, filio ejus.

Ericus, Haraldi fit, fratrum interfector.

HARALDO successit filius ejus, ERICUS nomine: qui ex eo quod fratres occidit, cognomen traxit *Fratrum interfector*. Prædictus verò *Haraldus* miserat unum ex filiis suis *Halstano*, Regi Anglorum, *Hoçon* nomine, ut nutriretur & disceret morem gentis: quem *Norwagienses* revocaverunt propter crudelitatem fratris, & præcipuè uxoris ejus *Gunnildar*, & constituerunt sibi regem. Ipse verò Ericus ad *Angliam* navigavit, & à Rege honorificè susceptus, ibidem diem obiit. Iste annis tribus regnavit, quorum duos solus, tertium cum fratre.

(Hic *Halstanus* obiit Ao. 942. cum regnasset annos 16. tempore *Othonis* I.)

Erico abdicato, filius *Hocon* surrogatur in regnum *Norvag.*

CAP. III.

De Inventoribus Islandiæ.

Islandia, quando inventa. sit *Phariæ* insulæ: *(Pharias Insulas: Arngrimus Ionas* lib. 1. Rer. *Island.* c. 1. vocat insu-

REgno *Haraldi* nono, velut quidam putant, decimo, navigaverunt mercatores quidam ad insulas, quas nos *Pharias* vocamus, ibique tempestate correpti multum diuque fatigati per Oceanum tandem appulsi sunt ad quandam terram valde remotam, quam quidam arbitrantur esse *Thule* *insu-

las *Farenses*, ab ovium multitudine, *Fareyar* vulgo appellatas: & primum earum inventorem vocat *Naddocum*, piratam, qui nomen huic insulæ indiderit *Snælandiæ*, i. e. terræ Nivosæ. Vid. de his dissertatio *Theod. Thorlacii* Hola-Islandi, de *Islandia*. §. 22.) * Hanc opinionem refutat *Angrimus Ionas* lib. 1. c. 1. D *Rebus Islandorum* cum *Angrimo* faciunt *Appianus, Ortelius, Maginus Frisius* &c credunt esse *Thulen*, *Olaus Magnus*, *Stephanus*, *Bodinus*, *Casaubonus*, *Cluverius*, *Pontanus*; *Thorlacius* in Island. §. 8. 9. seq.) *Thule* ins.

* insulam. Sed nos, quia nescimus rei veritatem, nec affirmamus nec negamus. Adscendentes itaque de navi & circumquaque vagantes sed & montana conscendentes, nihil penitus repererunt humanæ habitationis. Reversi igitur in *Norwagiam*, nunciaverunt, terram, quam invenerant, multumque laudantes, plures animaverunt ad quærendum. Inter quos tum præcipuè vir quidam nobilis *Ingulfus* nomine, de provincia quæ dicitur *Horchaland*, navem paravit, socerumque *suum sibi *Hiorlerfum* nomine, cum multis aliis, associavit, prædictam terram quæsivit, invenit, & cum suis inhabitare cœpit, anno pene decimo regni *Haraldi*, & tunc primum illa terra inhabitari cœpit, quam modo *Islandiam* vocamus, præter quod paucissimi ex *Hibernia* insula, id est, *Britannia* minori, ibi creduntur antiquitus fuisse ex quibusdam indiciis, repertis videlicet libris eorum & nonnullis * utensilibus. Præcesserant duo quidam tamen in tali negotio prædictum *Ingulfum*, quorum primus vocabatur *Garthar*, & ab illo imprimis terra cognominata fuit *Garthars-holmr*. Alter verò *Floke* dictus est. Sed de hac re ista sufficiant.

(*Angrimus* id accidisse scribit Ao 870. & Ao 874. *Insulam* ab *Ingulfo* incoli cœptam.)

Horchaland.

(*Angrimus* *sobrinum* vocat d. l.)

Hiorlerfus cum *Ingulfo*, navigat in *Islanddiam*.

CAP. IIII.

De Hocone & Haraldo Grafelder.

Hocon nutricius *Halstani*, filius *Haraldi*, regnavit annis viginti quinque. Hic fuit adspectu pulcher, viribus corporis robustus, animi virtute præstans, omni populo gratissimus. Hic regnavit in pace, annis decem & novem. Post hoc, insurrexerunt contra eum filii fratris ejus *Erici*, ut ait *Lucanus*, *pugna est* * *d paupere regno*. Et in alio loco idem : * *omnisque potestas Impatiens consortis erit*.

Hocon sive *Hacon*, rex Norv. à fratris *Erici* filiis, bello petitur.

Sunt verba *Statii* lib. 1. Theb. v. 151.)

(Hæc *Lucani* sunt lib. 1. *Pharsal.* v. 92.)

Duravitque bellum istud inter ipsos annis quinque: ad ultimum vero in Insula, quæ vocatur *Storch*, eo loco, qui dicitur *Fruar*, bellum inter se gesserunt : in quo quidem primo congressu *Hocon* superior factus, cum insequeretur inimicos, sagitta percussus est ex improviso, quod quidam imputant malitiæ *Gunnildar*, quæ fuerat uxor fratris ejus *Erici*. Illo itaque taliter extincto, successit in regnum cum fratribus suis *Haraldus Grafeldr*, qui cum uteretur consiliis crudelissimæ matris suæ, gentem *Norwagicam* annis duodecim vehementer afflixit. Postea occisus est in * *Dacia* ab *Haraldo* quodam, filio fratris Regis *Daniæ*, qui Rex fuit ejusdem nominis & filius *Gornis*, & postea Christianus effectus est idem * *Haraldus* primus omnium Regum *Daciæ*. Occisus est autem *Haraldus* *Gra-*

Storch insula.

Hocon, Rex Norv. sagitta percussus, moritur.

Haraldus Grafeldr *Erici* f. fit rex Norv.

* (Sic dicta olim *Dania*, ut ostendit Cl. *Meursius* ad *Ænetum*.) In *Dania* occiditur.)

(cap. v. *Haraldus Gormis* fit, primus Rex Christianus in *Dania*.

Haraldus Giorms fil. primus Rex Christianus in Dania.

Grafeldr, consilio prædicti Regis *Daciæ*, qui eum nutrierat, instigante & prodente *Hacone* Comite, filio *Sigwardi*, qui cognominatus est *Malus*, quem post interfectionem *Tryggya*, patris *Olauui*, idem *Haraldus Grafeldr*, unà cum matre & fratribus, multis malis afflixerat; & ad quærendum puerulum *Olauum* coëgerat: Qui post interfectionem patris sui *Tryggya*, vix unquam tutò latere poterat, propter insidias *Gunnildar*, quæ verebatur illum successorem regni filiorum suorum. *Tryggya* quippe, pater ejus de stirpe regia; utpote filius *Olauui, filii Haraldi Bene-comati*, regnum obtinuerat in superiore provincia, quam *Norwagienses Vplond* vocant.

Haraldus Pulchre-com. | *Olavus,* | *Tryggo.* | *Olavus,* V d. cap. XIII.

CAP. V.

De Hacone Malo.

Hacon, fil. Sigwardi regnum *Norv.* obtinet 30 an. sine tamen nomine Regio. XX accipitres, tributi nomine Reg. *Dan.* dati. Alii tribuunt id Sueno, filio Haraldi. vid. Clüver. p. 534. *Helmold.*

Hacon verò prædictus, adjutus à Rege *Danorum Haraldo* supra memorato, pacto inter eos constituto hujusmodi, viginti videlicet accipitres persolvendos singulis annis, & si forte aliqua bellorum necessitas ingrueret Regi *Danorum*, illum statim cum suo exercitu auxiliaturum, rediit in *Norwagiam* cum manu valida fugatoque *Gothroth*, filio *Gunnildæ*, solus obtinuit regnum *Norwagiæ*, annis triginta, sine tamen regio nomine. *Haraldus*, Rex *Daniæ*, tunc temporis timebat valde *Ottonem*, Christianissimum

mum Imperatorem, qui ei suave jugum Christi imponere disponebat, quod & fecit. * Iste est *Otto*, vir probissimus & in præclarissimis viris præstantissimus, qui Ecclesiam omnemque clerum plus honorabat & penè plus ditabat, quàm expediret, subdendo ei *Pheodatos*, (*feudatos*, seu *vasallos*) duces & comites. Nam *ex opulentia nata postea est insolentia*, ut usque hodieque est cernere. Unde & illi, ut in Romana historia reperitur, ab Angelo est dictum, *Venenum abdidisti Ecclesiæ*. Quod quam veraciter sit dictum, quotidiana, proh dolor, probant exempla, jugesque discordiæ inter Duces & Pontifices: quia aliud est improbitatem malorum seculari potestate & gladio arcere, aliud cura & virga pastorali animas regere. Iste *Otto*, cognomine *Rufus*, filius fuit *Ottonis*, qui dictus est *Pius*, de optimo parente melior proles. Sed ad nostra redeamus.

l. 1. c. 9. id tribuit *Ottboni* I. Imp.

**Saxo* lib. 10. p. 165. *Haraldus*, Rex Dan. Christianus factus.

Ex opulentia insolentia.

Fabric Sax. L. 1. *Ottho* II. Imp. primam expeditionem in *Daniam* suscepit. A. 974 & sequenti anno cum *Haraldo* Rege Daniæ omnē rem de finibus, & de jure veteri, quo Reges Dan. Impp obligati, transigit.) (Alii tribuunt id donationi *Constantini*, Sylvestro Pontifici factæ. Vide *Iohan Marium* de Differschismatum fol. 35. *Wolf.* in Centenario IIII. Ao 320. *ex Mallc olo* de Nobilitate.) (Fabric. lib. 1. *Sax*. Ao. 983. causam cognominis affert. Sed *Sigonius* p. 18. illum dictum esse *Sanguinarium* ait ab occisis in convivio seditiosis.

Cap. VI.

De nece Gunnildæ, per dolum Haconis.

Reverso itaque *Hacone* in *Norwagiam*, diversis inter se conflictationibus & insidiis agebant ipse & *Gunnilda*, quia nulli eorum deerat satis ingeniosa malignitas. Ipsa quasi

Haconis & *Gunnildæ* dissidia.

quasi simulando fugam cedebat semper: iste insequebatur. Inter hæc regio vastabatur & plebs universa magnis incommodis afficiebatur. Tandem igitur *Hocon* commentatus est hujusmodi dolum. Mittit ad Regem *Daciæ*, sibi tunc amicissimum, quia adhuc paganum, rogat ut mittat literas ad *Gunnildam* occultè, petatque sibi eam in matrimonium: asserat felicem fore *Daciam* tali regina. Nec illi animo appetendas juvenum nuptias: se quoq; jam provectæ esse ætatis, optimè eos posse convenire. Suscepit itaque mulier regias literas, oppidoque lætata, & muliebri levitate nimis credula; ad *Daciam* tendit: quam Rex mox comprehendi, & in quandam paludem demergi fecit. Et hic fuit finis scelerum & maleficiorum *Gunnildar*. Confirmatus igitur *Hacon* in regno, cœpit dæmonum esse præcipuus servus, & frequentibus sacrificiis illos in auxilium asciscere. Decimo post hinc anno, solvit pactum, quod cum *Haraldo* Rege pepigerat: nactus occasionem discessionis eò, quod *Otto*, Christianissimus Imperator, vehementer instabat Regi *Danorum*, ut eum Christo cum tota patria subderet: quod & tunc, auxiliante eodem Salvatore, efficaciter complevit.

Gunilda fraude circumventa.

Palude mergitur.

Hacon, dæmonum cultor:

Solvit pactum, cum *Danorum* R. *Haraldo*.

Cap.

CAP. VII,

De dolosa ejusdem factione contra Olauum, filium Tryggyi.

ANno vicesimo nono deinde regni sui, comperto quod *Olauus*, filius *Tryggya*, esset in *Anglia*, adolescens bonæ indolis, qui reversus à *Ruscia* partibus, verum nutritus & adjutus à *Waldemaro* Rege * fuerat, cum piraticam exerceret in *Daciam*, egressus de navibus, interceptus est ab hostibus, ne ad easdem redire posset. Compulsus igitur hac necessitate divinum invocare auxilium, vovit se Christianum fore, si de instanti eriperetur periculo. Liberatus ergo divinitus, receptisque navibus, abiit in *Hiberniam*, inde profectus est in * *Sullingas* insulas, quæ adjacent *Britanniæ* majori, ibique * baptizatus est cum omnibus suis à viro venerabili *Bernardo* Abbate. Inde perrexit in *Angliam*, ubi & moratus est aliquot annis, mutato tamen nomine dictus est *Ole*, eò quòd nollet palam fieri, quisnam esset. *Hocon* ergo ut cognovit, eum pro certo ibidem morari, modis omnibus intendit animum, ut eum vita privaret, eò quod penè solum timeret sibi suisque heredibus. Et quia totus erat fraudulentus, multum diuque secum deliberans, quidnam facto opus esset, postremò vocavit ad se avunculos scilicet Olaui, fratres videlicet matris ejus *Astrithar*, *Istoem* &

Hocon, insidias struit *Olavo*, filio *Tryggonis*.

Olavus fil. Tr. à Rege Waldemaro educatus.

(* Quis ille fit *Waldemarus*, haut constat.)

Abit in *Hiberniam*, & ibi

(* Camden p. 714.)

(* Vide *Johan Magnum Gothum* lib. 17. hister *Gothor.* c. 17.)

fit Christianus.

Proficiscitur in *Angliam*.

Cui insidiæ struuntur ab *Hocone*.

& Karls hofoth, interminatusque est eis mortem, nisi jussis obedirent. Misit ergo eos in *Angliam* cum quodam antiquo * *traditore*, nomine *Thorer Klakka*, qui prius aliquandiu moratus fuerat cum *Olauo*. Illi verò non ausi reluctari ejus imperio, promiserunt, se quidem ituros, sed nullo alio pacto, nisi patefacerent traditionem & consilium comitis, saltem cum *Olauus* veniret infra *Agthanes* ad locum qui dicitur *Thialfahellir*. *Hacon* verò parvipendens, & confidens solitis artibus, & quasi *Olauum* in manibus haberet, si illuc usque ignarus *traditionis* * accessisset, sciensque pro certo, *Olauum* nemini crediturum, nisi illis, annuit eis quod petebant. Jussit ergo eis, nunciare *Olauo* obitum suum, totam terram ejus præstolari adventum, properare eum debere, ne quid novi interveniret.

* *Traditor*, i. e. *proditor*: invenitur etiam apud *Arnoldum* in vita *Henrici Leonis*. vid. Helmold. Bonus lib. III. cap. x. fol. 254. *traditus* à ductore viæ: i. e. proditu (* i. e. proditionis)

CAP. VIII.

Quod Olauus repatrians, assumpsit secum Episcopum quendam, & alios religiosos viros, ad prædicandum verbum Dei Norwagiensibus.

Olauus reditum parat in Norvagiam.

OLauus, auditis his nuntiis, credidit eis, utpote avunculis suis: accelerato negotio paratisque navibus, sumpsit secum viros religiosos, *Siguuardum* videlicet Episcopum, qui ad hoc ipsum ordinatus fuerat, ut

Comites ejus, viri religiosi, & sacerdotes

ut gentibus prædicaret verbum Dei, & non- Christiani.
nullos alios, quos habere secum poterat,
Theobrandum presbyterum Flandrensem, nec
non & alium *Thermonem*, presbyterum etiam;
habuit & Diaconos aliquos. Jam enim vir Consilium, de Norvagis ad CHRISTUM convertendis.
ille bonus præmeditatus, se modis omnibus
laboraturum, ut Christo totam terram subjugaret, vel omnimodo Paganis non imperaret, secutus in hoc *Jovianum* prudentissimum virum, qui cum, Romano exercitu apud *Persas* in maximo periculo constituto, à militibus peteretur ad imperium, incunctanter respondit; *nullo modo se paganis imperare velle.* *Julianus* verò Christi perfuga, & ex subdiacono atque Christiano, infelicissimus Apostata & persecutor nominis Christiani, qui & in eadem expeditione Parthica, ut testatur Beatus *Hieronymus*, septem libros contra Christum evomuit. Hic Julianus seductus à malignis spiritibus, qui ei pro certo victoriam in eadem pugna promiserant, quibus ipse pene cotidie, non solum bruta animalia, verum quod illis multò acceptius est, corpus & animam suam immolabat, accendi fecerat omnes naves, quibus illuc advectus fuerat, ut ablata spe revertendi, corda militum ad pugnam animaret. Sed reddidit Dominus in capite blasphemi malitiam suam. Nam in eadē pugna divinitus percussus, nescitur à quo, manum supposuit vulneri, cum sanguis efflueret, sparsitque in aëra cum hujusmodi blasphemia-

Sigon. lib. 7. de occident. Imperio.

Comparatio cum *Joviano*.

Hæc de morte Juliani tradunt *Sozomenus*, lib. 6. c. 2. *Nicephorus Callist.* lib 10. c. 34. *Gregorius Nazianz.* Epiſc. in Julian. orat. 2. *Amphilochius* in vita Baſilii Magni Archiep. *Chryſoſtomus* de Babyla martyre. *Augustinus* de civitate Dei. 4. c. 29. Sed alia longe diverſa *Ammianus* lib. 25.

phemia, *Viciſti*, inquit, *Galilae*. Dominum enim noſtrum ſic ſolebat appellare: Et ita in verbo balſphemiæ, tranſivit de morte temporali in perpetuam. Exercitus igitur, ut diximus, Romanorum, in maxima neceſſitate conſtitutus, levaverunt prædictum *Jovinianum* virum Chriſtianiſſimum Imperatorem, ornatum moribus optimis, promittentes, ſe uno animo Chriſtianos fore: nam *Julianus* multos à vera fide averterat. Suſcepto itaque *Jovinianus* Imperio cum ſumma induſtria exercitum abduxit, conſtituto pacto cum Perſis, prout in tali neceſſitate valuit. Ipſe proh dolor! nimis matura morte obiit. nam non dimidio anno imperavit. Sed revertamur ad noſtra.

CAP. VI.

Quod ejus inſtantia, Comes Orcadum factus eſt Chriſtianus, cum omni populo ſuo.

Orcades, Regi Norvag. ſubjectæ. *Siguardus*, Orcadum Comes ad Chriſtianiſmum compulſus.

OLauus noſter diſcedens ex Anglia, recto curſu tetendit ad *Orcadas* inſulas: & quia ipſæ ſubjectæ ſunt Regi *Norwagienſi*, convenit *Siguuardum* Comitem, ut Chriſtianus fieret, qui tunc eiſdem inſulis præerat. Cumque ille diſſimularet & oblo- queretur, *Olauus* eò magis inſtabat. At ille promiſit ſe quidem ei fore ſubjectum ut Regi, ſi eum ad Chriſtianiſmum non cogeret. Cumque diu reluctaretur, fertur quod *Olauus* rapuerit filium ejus de loco, ubi nutriebatur, pue-

puerulum annorum trium, *Thorfin* nomine, contestans, se eum immolaturum in conspectu patris, insuper & juges intentans inimicitias, nisi assensum præbeat. Comes verò juxta illud, quod scriptum est: *Imple facies eorum ignominia, quærent nomen tuum Domine*, veritus utrumque & justissimam *Olaui* iram, & filii interitum, credendo, vel potius consentiendo, baptizatus est, cum omni populo sibi subjecto. Qui postea tamen in fide confirmatus, fidelis permansit, & omnes ejus successores. Psal. 82

Cap. X.

Quod ostensæ sunt Olauo insidiæ & fraudes Haconis.

OLauus dehinc acceleravit iter suum in Norwagiam, primumque applicuit ad insulam, quæ dicitur *Moster*, ubi & postea Ecclesiam ædificavit, quæ prima omnium in *Norvvagia* constructa est. Post hæc, cum venisset infra *Agthanes* ad locum qui dicitur *Thialfahellir*, ibi moratus est nocte una, quamvis penè nullus sit portus, ignarus adhuc fraudis & insidiarum *Hacanar*. In eadem nocte accesserunt ad eum prædicti avunculi ejus discooperientes * traditionem *Hoconar*: ut pote jam liberati à juramento, quod *Hoconi* juraverant: rogant obnixe, ut maturè sibi & ipsis, nec non & toti patriæ, provideat

Circa annum 996 *Angrimi p. 103.*

Prima, in Insulis *Norvag.* Ecclesia, ædificata ab *Olavo.*

Olavo, insidiæ *Haconis* deteguntur.

(*aperientes) c. 7

deat. Ille verò turbatus, ut assolet, in tali negotio, omnipotenti Deo totam suam commisit causam, ut quod ille ei inspiraverat, ipso auxiliante perficere valeret. Ibi tunc ille antiquus (proditor.) traditor *Thorer Klakka*, qui ad eum decipiendum ierat in *Angliam*, interfectus est. Mox ergo divinitus adjutus, in crastinum profectus est in locum, qui dicitur *Nidrosiensis*, ubi tunc quidem paucula domus diversorum negotiatorum habebantur, nunc caput est totius regni, non solum Metropolitana sede, verùm etiam reliquiis beatissimi *Olavi* Martyris, honorabiliter sublimata civitas. Ibi ad eum confluxit multitudo populi. Post hæc in regem levatus, mox *Haconem* insequitur. Ille verò derelictus à suis, & in sola fuga spem ponens, devenit in quendam viculum *Rimul* nomine, ibique cum solo servo suo *Barke* nomine, à concubina sua *Thora* * in hara porcorum absconsus, cum sopor, ut solet, ex tristitia obrepsisset, confossus in gutture ab eodem servo, interiit: quem tamen postea servum, caput domini sui afferentem, pro præmio & scelere in dominum perpetrato, Rex laqueo necari jussit.

Nidrosia.

Olauus, *Truggonis* fil. Rex Norv. salutatur.

Hacon in hara à servo suo interficitur.

CAP. XI.

De Constantia ejusdem in verbo Dei.

POst hæc, intendit animum Rex, totis viribus cælitus adjutus, exterminare Idololatriam & Dæmonum cultum à tota patria, impiger cultor vineæ Domini sui. Instat precibus & prædicationibus, addens aliquando minas & terrores. Cernens namque effera corda Barbarorum, ut à veterno & squalore perfidiæ, & quodammodo congenita cultura Dæmonum, quam pene cum lacte matris ebiberant, nisi in manu valida non posse liberari, & quia minus movebantur ad verba, addidit frequenter & verbera; imitatus Dominum suum, qui vulneribus sauciati, infudit oleum & vinum, nec non & illud Euangelicum: *Compelle intrare ut impleatur domus mea.* Est locus qui dicitur *Marin*, in *Nidrosiensi* diœcesi, ibi, ut fertur, dabantur responsa à Dæmonibus. Illuc & *Hacon* congregaverat multitudinem Idolorum. Illuc ergo Rex adveniens, invitavit ad se omnes illos, qui arctiori vinculo diabolicarum falsitatum irretiti fuerant, & vulgari locutione dicuntur, *Seithmen*, & quia illos perspexit insanabiles, ne novellæ plantationi nocerent, collectos in domum dæmonibus dedicatam, unà cum simulachris igni cremari jussit: quorum fuisse ferunt numerum octoginta, promiscui sexus.

Dæmonum cultus exterminatur ex *Norvagia*, ab *Olao R.*

Seitmanni, seu idololatræ, cremantur ab *Olauo*, in *Nidrosiensi* diœcesi.

CAP. XII.

Quod Hyslandia, fidem Christi recepit, per ejus instantiam.

ANno deinde transacto, misit Rex * *Theobrandum* Presbyterum in *Islandiam*, prædicare verbum Dei, quam nos superius diximus quibusdam æstimari *Tyle* insulam, propter quasdam similitudines, maximéque, quia continuatur dies circa solstitium æstivale, & identidem circa brumale. Qui cum illuc venisset, cœpit illis prædicare Christum. Multumque instans, vix biennio potuit paucissimos convertere, propter duritiam nativam & crudelia ingenia. Inter illos tamen, qui jugum Christi susceperunt, fuerunt isti præcipui: *Haller de Sithu*, cum tota familia sua: & *Gitzor de Scalaholti*: hic fuit pater *Isleifs* Episcopi, qui primum in illa terra Pontificalem sedem constituit, in Ecclesia, quam ipse ædificavit, & Beato Petro Apostolo dedicavit, conferens illuc totam hereditatem suam: Tertius, fuit *Hialte de Thiousarvale*: Quartus verò, *Thorgils de Aulfusi*. *Theobrando* autem revertenti ad Regem, secuti sunt eum duo ex prædictis viris *Gitzor* videlicet & alius *Hialte*. *Theobrandus* verò veniens ad Regem increpatus est ab eo, pro minus peracto negotio. Misit igitur Rex sequenti æstate *Ther-*

Primi in *Islandia* ad CHR. conversi.

*(*Crantz.* Præfat. in *Noruegiam.*)

Ao. 1056. *Isleifus* primus *Islandiæ* Episcopus.

(Arngrimus *Eryssemum* vocat p. 105.) *Thermo* Presbyter in *Islandiam* missus.

Thermonem Presbyterum, quem illi materna lingua *Pormod'* appellabant. Ierunt cum illo & duo prædicti viri, promittentes Regi, se totis viribus Christi Evangelio collaboraturos. Hujus Presbyteri prædicationem, tam efficax gratia Sancti Spiritus comitata est, ut totam illam barbariem in brevi ad Christum converteret. Nam cum ipsi intrassent terram, tunc ibi celebrabatur publicus conventus, quem illi *Ald'ing* vocant. Cernens igitur multitudo Paganorum, illos advenisse, occurrit plebs universa ad arma, volentes eos unanimiter vita privare. Sed ita sunt divinitus coërciti, ut minima manu Christianorum eis obsistente, nec possent nec auderent quicquam eis adversi inferre. Hæc de his dicta sufficiant.

Totam insulam ad CHR. convertit.

CAP. XIII.

Opinio quorundam, de Baptismo Beati Olaui, martyris, filii Haraldi.

REX igitur *Olaus*, ut facilius totam Christo subjugaret regionem, *Norvag.* tres sorores suas principibus conjunxit viris, unam *Erlingi*, filio *Scialgs Astritham* nomine; alteram *Porgeiri*, potenti viro de *Vuic*, qui postea concremavit *God'rod'* in quadam domo, filium *Gunnildar*

Olaui Regis, cum Principibus Norvag. affinitas.

dar, cum ille vellet invadere regnum contra *Olauum*; tertiam, *Hyrringi* fratri ejusdem: Cumque omnes baptizari fecisset, cursum tetendit ad superiora, scilicet *Uplond*. Ibique tunc puerulum *Olavum* trium annorum, qui postea devotus Christi martyr factus est, invenit unà cum matre *Asta*, patre jam defuncto *Haraldo*. [Hic fuit filius *Gotd'rotd'ar Syr*, qui extitit Pater *Bernhardo*, qui cognominatus est *Mercator*, & fuit filius *Haraldi Benecomati*,] felicem spem & decus Norwagiensium futurum. Tunc & eum unà cum matre ibidem, secundum quosdam, baptizari fecit. Alii contendunt, eum in *Anglia* baptizatum. Sed & ego legi in Historia *Normannorum*, quod à *Roberto* in *Normandia Rothomagensi* Metropolitano baptizatus fuerit. Constat enim quod *Willelmus*, Dux *Normanniæ*, adsciverit eum sibi in auxilium contra *Robertum*,* Regem Franciæ, cognomento *Capet*, qui fuit filius *Hugonis Capet*, nobilissimi Ducis: qui Duci *Willelmo* unà cum comite Flandrensi bellum inferre parabant. Nitebatur enim eum expellere à *Normannia*, eò quod Antecessores ejus vi extorserant provinciam à Rege *Francorum*. Sed sive *Rothomagi*, sive in *Anglia* baptizatus fuerit, tunc constat eum fuisse provectioris ætatis, quando martyrio coronatus est, quemadmodum illi dicunt,

(Vid. cap. IV. in fine.)

Olavus martyr, filius *Haraldi*.

De baptismo hujus, dubium.

*(*Hic Robertus* Rex obiit An. 1030. cum regnasset annos 24. *Test. Gangui-no.* p. 78.)

dicunt, quibus maximè in hujuſmodi credendum eſt. Nec mirum de *Olavo* hoc contigiſſe in illa terra, ubi nullus antiquitatum unquam ſcriptor fuerit: Cum idem ſcribat Beatus *Hieronymus* de *Conſtantino Magno*, filio *Conſtantii* & *Helenæ*: quod quidam dicant, eum *Bithyniæ* † baptizatum fuiſſe in ultima ſenectute, alii *Conſtantinopoli*: quidam *Romæ* ‡ à Beato *Sylveſtro* Papa, & adhuc ſub judice lis eſt, quis verius ſcripſerit.

†(Intellige *Nicomediæ*, quæ eſt urbs *Bithyniæ*, quod affirmat *Euſebius Pamphili* Epiſcopus in vita *Conſtant.* lib.4.c.61. 62. quem *Socrates*, *Sozomenus*, *Theodoritus*, *Evagrius* ſequuntur, *Sigonius* lib.4. de Occidentali Imperio.)

‡ (Baron. Annal. An. Chriſti 324.)

Cap. XIV.

De Morte Olaui, filii Tryggyæ.

Quinto igitur anno regni *Olaui*, filii *Tryggyæ*, qui & ultimus fuit, intulerunt ei bellum *Sueno*, Rex *Daciæ*; *Olauus*, Rex *Suethiæ*; *Ericus*, filius *Hacon* mali, & eum proh dolor! nimis imparatum invenerunt. Nam cum undecim tantum navibus dicitur fuiſſe congreſſus cum ſeptuaginta. Tandem cum ſibi invicem ſuccedendo & ſemper integros pro ſauciis reſtituendo, non tam victus eſt exercitus regis noſtri, quàm comſumptus. Nec adverſarii tamen incruentam victoriam reportaverunt: nam ſtrenuiſſimus quiſque aut in bello ceciderat, aut graviter vulneratus diſceſſerat. Ibi tunc quidam dicunt, Regem ſcapha

Olaus, Tryg. fil. Regi *Norv.* bellum infertur à Regg. *Daniæ* & *Sueciæ*.

Qui victus, interiit.

(*Arngrimus* pag. 105.)

scapha evasisse, & ob salutem animæ suæ exteras regiones adisse: quidam verò loricatum in mare corruisse. *Quid horum verius sit, nos affirmare non audemus: hoc tantum credere volumus, quod perpetua pace cum Christo fruatur.) Hoc bellum fuit juxta insulam, quæ dicitur *Suoln* & jacet prope *Slauiam*, quam nos materna lingua *Vumlandiam* vocamus. In eodem bello, *Ericus* vovit se Christianum fore, si victoriam adipisceretur: quod & opere implevit. Pactum verò inter ipsos ejusmodi, Reges videlicet & *Ericum* constitutum fuerat, ut si possent *Olavo* regnum auferre, unusquisque tertia parte potiretur. Suscepit igitur *Ericus* duas partes regni, suppresso tamen regio nomine, sicut & pater ejus fecerat, eò quod Rex *Daciæ Sueino*, concessit illi partem suam, causa filiæ suæ, quam desponsaverat ei. *Olaus* verò, Rex *Swithiæ*, commendavit partem suam *Sueinoni*, fratri *Erici*. Paucis deinde transactis annis, cœpit invidere fratri *Erico Sueino*, eò quòd ille duas haberet partes *Norwagiæ*, ipse verò met tertiam tantum & illam commendatam. *Ericus* autem justi tenax erga fratrem noluit fratricidio regnum fœdare, simulque considerans, vix eum de reliquo secum fraternè acturum, juxta illud *Lucani*:

(* Hoc asserit *Saxo* lib. x p. 173 *Johan Magnus* lib. 17. c. 18. *Cranzius* lib. 3. *Norweg.* c. 5.

Victores, regnum *Norvag.* inter se partiuntur. Vide *Henniz. Genealog.* p. 232.)

Ericus & *Sueino* fratres filii Haconis mali, regnum *Norvag.* obtinent, sine tamen regio nomine.

Lib. 1. v. 92.

Nul-

Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
Impatiens consortis erit,

discessit à patria navigavitque in *Angliam*, relicto filio suo *Hacon*, successore regni. Hic *Ericus* præfuit annis quindecim cum fratre *Sueinone*, Christianitatem nec minuit, nec dilatavit, permittens unumquemque in hac duntaxat parte vivere jure quo vellet. Qui dum sibi pituitam fecisset abscidi, nimia effusione sanguinis vitam finivit. Post discessum ejus à patria præfuerunt frater ejus & filius annis duobus.

Erico mortuo, succedit filius *Hacon*.

(* Quid est, *pituitam* abscindere? an per *pituitam* intelligit pelliculam, ex pituitæ defluxione oculorum tunicæ adnatam? cujus sane detractio, non sine vehementi sæpe sanguinis fit fluxione: an potius gurgulionis laxationem quæ itidem ex pituitæ defluxione oritur, & σταφύλη Græcis, Latinis *Uva* dicitur. de qua *Celsus* lib. VI. cap. XIV. XV. *Sennert.* lib. II. *Med. Tract.* parte 1, cap. XX. *Abscidere* pro *recidere*, probum & notum est.)

Cap XV.

De Reditu Beati Olavi, de Anglia in Norwagiam.

Olauus filius Haraldi, morabatur in *Anglia* eo tempore. Postea martyr Christi futurus, & ibi tunc reconciliavit *Adalredum* fratribus suis, & ut in Regem sublimaretur obtinuit. Hunc *Adalredum* privavit postea regno *Kanutus*, Rex Daciæ, qui dictus est *Potens*, & ut perpetuo exularet coëgit. Fertur,

Olaus, *Haraldi* fil. in *Anglia*, *Adalredum* R. fratribus reconciliat.

tur, quod tunc *Olauus* adierit quendam Heremitam, magnæ ſanctitatis virum, qui ei multa prædixerit, & quia largiturus eſſet ei Dominus abundantiam gratiæ ſuæ, nec non & quali morte ex hac luce migraturus eſſet ad Chriſtum. Anno poſt hinc paravit *Olau-*

Inde iter parat in *Norwagiam*.

us iter ſuum in *Norwagiam* cum duabus onerariis navibus & ſociis apprimè armatis, qui dicuntur fuiſſe centum viginti omnes loricati. Proſpero igitur curſu tramiſſo Oceano, applicuit primò quodam divino præſagio ad inſulam quandam quæ materna lingua noſtra dicitur *Sæla*, Latinè verò inter-

Appellit.

pretatur *Felicitas*, nimirum portendens futuram viri beatitudinem, & quia ſpem felicitatis æternæ toti patriæ auſpicio ſui adventus invexerit. Abhinc navigavit in locum, qui dicitur *Sautungſund*, ubi & moratus eſt aliquot dies. Ibi tunc perlatum eſt ad eum

Haconis, *Erici* fil. adventum contra ſe cognoſcit.

adventare *Hacon*, filium Erici, cum duabus navibus, una parva, quam nos vocamus *Scuta*; altera longa, quam antiqui vocabant *Liburnam*. Unde & *Horatius*:

(Epod. I.)

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice propugnacula.

Eundem arte nauticа capit.

Quo comperto, *Olavus* noſter excogitavit hujuſmodi laqueum. Fecit naves ſuas altrinſecus econtrà locari, & quia locus erat anguſtiſſi-

ſtiſſimus, cordas*inter ipſas naves tendi, quæ tamen fluctibus operirentur, ne dolum detegerent, ut dum ibi incauti irretirentur, illæſi, & ſine ſanguinis effuſione, ſi fieri poſſet caperentur: quod & ita contigit. Nam adveniens *Hacon* nil aliud ſuſpicatus quàm eſſe mercatores, ilico à Rege captus eſt. Ibi tunc abjuravit totam illam partem *Norwagiæ*, quam ipſe tenuerat. Inde profectus eſt in *Angliam*. *Sueino* verò *avunculus*† ejus cum audiſſet adventum Beati *Olavi*, collecto exercitu mox illum inſequitur. *Olavus* verò Rex, (hoc enim nomen à ſuis jam ſortitus fuerat, more antiquorum Romanorum, quia & ibi exercitus ſibi ſolebat creare Imperatorem & regium nomen imponere:) Diffidens de auxilio *Throndenſium*: noverat enim eorum facilitatem & inconſtantiam, ſeceſſit in ſuperiorem provinciam, ibique hyemavit cum vitrico ſuo *Sivuardo*, & *Aſta* matre. Adveniente vernali tempore, profecti ſunt ambo in **Wic*, ibique exercitu comparato, properant contra *Sueinonem*. Ille verò impiger occurrit eis: Conſertoque navali prælio, in loco, qui dicitur *Neſiar*, cum *Sueino* vinceretur, detrectans fugam, diſpoſuit cum ſuis occumbere, niſi prohibitus eſſet, & invito illo retracta foret navis ejus, à quodam ſuo principe & genero, qui ſororem ejus in matri-

* (*Florus* lib. 4. c. 2. Miſſæ quoque à *Baſilio* in auxilium ejus rates quales inopia navium fecerat, nova *Pompeianorum* arte *Cilicum*, actis ſub mare furibus, capræ quaſi per indaginem. Vide *Lucan.* l. 4. v. 448. & ſeqq.) [Vid. ibi *Freinsh.* ad *Flor.*]

† (Intellige, Patriam.)

Sueino, frater *Ericii*, contra *Olavum* bellum parat.

* (*Johan. Magnus* l. 17 c. 22.)

Sed victus, fugit in *Ruſſiam*.

trimonium duxerit, *Berghliot* nomine, *Einar Thambaſkelme*, viro ſtrenuiſſimo. Hic conſuluit ei fugam & quodammodo compulit, ut in *Ruſciam* pergeret, ubi & diem obiit.

CAP. XVI.

De fuga Beati Olavi in Ruſciam.

Olaus, Rex *Norv.* Eccleſiæ curam agit.

TEmpore verò, quo *Ericus* præfuerat, multi quantum ad Chriſtianiſmum à vero exorbitaverant. Hos ergo ad viam reducere & ſalutis iter monſtrare, Eccleſias in quibus non erant locis, fundare, fundatas reditibus ditare Rex *Olaus* modis omnibus intendebat, & cooperator exiſtere viri optimi *Olavi* filii *Tryggya*, ut quod ille magnificè plantaverat, iſte ſagaciter, ut à Dei ſpiritu doctus, rigaret. Leges * patria lingua conſcribi fecit, juris & moderationis pleniſſimas, quæ hactenus à bonis omnibus & tenentur & venerantur. Juſti tenax ad omnes, neminem affligebat, neminem concutiebat, nullum damnabat, niſi fortè, quem propria malitia & obſtinatio in malo damnaſſet; & ut breviter concludam, adhoc tantum * principabatur mortalibus, ut eos ad immortalitatis

*(Saxo lib. 10. p. 175) Leges patriæ promulgat. Juſtitiam exercet.

*(*Principari*: id eſt, imperare. ita & *Saxo Gr.* lib. IX. Sueciæ *principantem*, & ante hunc *Sidon. Apoll. Auguſtinus* de Civ. Dei, & recentiores alii.

talitatis gloriam, quantum in se esset, perduceret: quod & tunc ei evidenter rerum exitus probavit, & quotidie nihilominus beneficiis omnipotentis Dei, pro ejus, ut credimus, meritis collatis, satis superque monstratur. Duxit deinde Rex uxorem *Astrithi*, filiam *Olaui* Regis *Swechorum*, cum tamen antè primogenitam ejus sibi desponsasset: sed interveniente ira patris, neuter optatis nuptiis perfrui potuit. Suscepit ex ea filiam nomine † *Vlfildi*, quam postea conjunxit *Ottoni*, (Hennig. *Ortolphum* vocat) Duci Saxonum. Post hæc, Rex *Kanutus Daciæ* & *Angliæ*, homo avidus alieni, animadvertens quod pater ejus *Sueino* habuerit tertiam partem *Norwagiæ*, simulque considerans, filium sororis suæ *Hacon*, tunc secum morantem, à patria expulsum, cœpit sollicitare Principes *Norwagiæ* adversus Regem, & clanculo pecunia corrumpere *Erlingum*, videlicet filium *Scialgs de Solà*, *Kalf* filium *Arna*, *Thore Hund*, & alios plures. Et quia *Erlingus* præcipuus erat illorum, collegit exercitum, & congressus est navali prælio cum Rege *Olauo*, ubi & ipse occubuit. Et hoc fuit in loco, cujus nomen est *Tunga*. Invito tamen Rege, à quodam suo *parente*, *Aslac Fina Scalla*, occisus est. Postea Rex, comperto, *Kanutum* Regem adesse, cum innumerabili exer-

Filiam *Olavi*, Suec. R. uxorem ducit. (*Joh. Mag.* lib. XVII. c. 23.)

† (*Hennig.* Geneal. p. 222.

A. *Kanuto*, *Daniæ* R. bello appetitur.

A suis etiam: ex quibus Erlingus, Norv. princeps, victus perit.

Kanutus, R. Dan. cum ingenti classe con-

tra *Olaum* tendit. exercitu, nam mille ducentarum navium fertur classis ejus fuisse, cernensque se imparem congressioni relictis navibus abiit ad *generum* (leg Socerum) suum *Olauum*. Regem *Suethiæ*. Inde profectus est in *Russiam*, ad *Wirtzlaum* * Regem, qui duxerat *Ingigerthi*, quam ipse, ut paulò antè dixi, desponsaverat & habere nequiverat. Moratus est ibi anno uno, honorificè & officiosissimè à Rege *Wirtzlauo* susceptus, cujus etiam tutelæ commisit filium suum *Magnum*, puerum quinque annorum, quem ex concubina susceperat. Interea *Kanutus* Rex allexit sibi omnes *Norwagiæ* principes, multa dando & plura promittendo, si fidem servarent nepoti suo *Haconi*, quem secum adduxerat, acceptisque obsidibus ab illis, quibus minus credendum putaret; reversus est in *Angliam*. Deinde post annum, perrexit *Hacon* in *Angliam*, pro adducenda uxore sua: sed cum reverteretur tempestate correptus, coactus est † incidere in Charybdim, in illo loco maris, qui dicitur *Perlantzfiorth*, juxta *Orcades* insulas, ibique in illa in imam voraginem, cum omnibus suis, absorptus est.

Qui fugit in *Sueciam*: inde in Russiam.

* (*Johan. Magnus* l. 18. c. 4.) (*Joh. Mag.* vocat *Jerizlevum*, l. 18. c. 4.)

Kanutus Rex Dan. *Olavo* exsule, principes Norv. corrumpit: iisque sororis filium *Haconem* commendat.

† (*Johan. Magnus.* l. 18. c. 5.) *Haco*, *Kanuti* filius ex sorore, naufragio perit.

Cap.

CAP. XVII.

De natura Charybdis : & de Longobardis & Hunnis.

DE natura Charybdis, quia de ipsa sermo incidit, antiqui scriptores reddunt hujusmodi rationem. *Plinius* videlicet *Secundus* Naturalis historiæ † vir prudens ac doctissimus; *Chrysippus* Philosophus, & multi alii, dicunt esse locum illum pervium ad matricem abyssum, de qua fluere creditur omnis aquarum abundantia, ideóque nullum reperiri fundum. De hac Abysso scribitur in Genesi : *Et rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ. Paulus* quoque *Diaconus*, Monachus *Cassinensis* cœnobii, qui conscripsit historiam pulcherrimam de *Pannonia* provintia, in qua multas utiles & non minus delectabiles fecit digressiones, pene idem loquitur de Charybdis natura. Ipse etiam affirmat, de *Pannonia* exisse illos, qui invaserunt Italiam † permissu nempe *Narsi* patricii, gentem ferocissimam & Deo inimicam, qui tunc appellati sunt *Longobardi* à longa barba, nunc autem vocantur corruptè *Longobardi*, mutata D litera pro B. *Pannonia* verò ex eo tempore

De Charybd: digressio.

† scriptor.

(† lib. I. c. 6.)

(lib. 2. c. 5. & sequ.)

(i. e. Suasu & impulsu *Narsetis*.)

(* *Gunth.* Lib. 2. *Ligur.* Dicitur à longis ea *Longobardia* barbis: Vid. *Isidor.* in Etymol: lib. IX. c. 2. *Cluv.* German. antiqu. lib. III. c. 26. Μακρωπωγώνοι nomen invenitur apud Strabonem Lib. XI. fol. 339. edit. Casaub. sed dicitur de populis Scythicis, apud eundem lib. VII. fol. 201. in Xylandri versione Germaniæ quidam populi nominantur *Longobardi* : sed in Græco est Λαγκόβαρδοι. Vid. ib. Not. Casaub. Sunt qui nomen à *longis hastis*, quæ olim Germ. *Parthen*, derivant.)

pore nominata est *Hungaria*, quo eam quodammodo vi extorserunt *Huni* à Constantinopolitano Imperatore, qui ut cessarent à rapinis & vastatione regni sui, invitus licet tradidit eis provinciam, translatis aliis prioribus habitationibus. Isti *Huni*, ut scribit *Jornandes* in historia sua, erumpentes de *Mæotidis* paludibus, ubi eos fertur inclusisse *Alexander* Magnus, filius *Philippi*, gens semifera & à Deo alienissima, forma etiam turpissima. Nam in capite pro oculis quasi bina foramina habebant, veluti nigerrima pice infusa, statimque pueriles secabantur genæ, ut cum lacte matris discerent & vulnera pati. Hi ergo reperto aditu per transitum cujusdam cervæ [*Paludem Mæotiden à duob. juvenib. Cimmeriis, duce cerva, transmissam esse narrat Procopius lib. 5. de bello Gothico in descriptione Ponti Euxini: quod desideratur apud Procopium in exemplarib. hactenus editis, producitur à P. Pithæo in Codice Legum Westgothicar. tom. 3. Hisp. Illustrat.*] expanderunt se super faciem universæ terræ more locustarum, cum Rege suo *Attila*, pervagantesque totas *Gallias* omnia repleverunt rapinis, incendiis, abominationibus profanantes sancta loca & in solitudinem redigentes. Isti sunt qui trucidaverunt Beatum *Nicasium*, Rhemensium Archipræsulem, unà cum Beata Virgine *Eutropia*, sorore ejusdem, & civitatem

(*Jornandes* de Reb. Geticis p. 102. 103. 104.)

(Eadem tradit *Segebertus* in Chronic. de Regno *Hunnorum*.)

(*Iornand.* p. 103.

Martyrol. Baronii 14. Decembr.)

Rhemis igni incenderunt. Ab ipsis postea cum obsiderent *Agrippinam*, quæ modò *Colonia* dicitur, martyrizata est Beata *Ursula*, filia Regis *Brittonum*, cum omni comitatu suo utriusque sexus pene incredibili multitudine. Quo scelere patrato, versi sunt ilico divinitus in fugam & liberata est civitas meritis beatissimarum Virginum. Completumque est in eis, quod scriptura dicit, * *Fugit impius, nemine persequente.* Et item illud Psalmistæ: *Ibi ceciderunt qui operabantur iniquitatem; expulsi sunt nec potuerunt stare.*

(*Sigon.* l. 15. de Imperio Occidentali. p. 218. *Martyr.* 21. Octob. *Velser.* in Tabulis Peuringer. p. 29.)

*(Proverb. c. 28.)

(Psal. 35.)

CAP. XVIII.

Quod Beatus Olaus repatriaverit; & de Corporum humanorum diminutione.

Kanutus Rex Dan. & *Angl.* occupat Norv. per filium *Sveinonem.*

KAnutus igitur Rex *Angliæ*, ut cognovit interitum *Hoconar* nepotis sui, ilico misit *Sueinonem* filium suum, ad gubernandum regnum *Norwagiæ*, simulque resistendum *Olauo*, si in patriam redire disponeret. O infelix & inexplebilis cupiditas mortalium! O multum misera humana anima! quæ quanto magis sparsit se in visibilia ista, & dilatavit in figuram hujus mundi, quæ præterit, tantò difficilius post hanc vitam recolligitur, & à Deo, qui vera sufficientia

 est,

est, alienatur. Hoc in *Kanuto* satis superque elucet: Qui cum duo regna possideret, tertium justissimo Regi *Olauo*, quod illi ex avita successione debebatur, molitur eripere. *Olaus* itaque, ut fertur, admonitus in somnis, redire eum oportere in *Norwagiam*, vale faciens *Wirtzlano* * & *Ingigerthi*, relictoque ibi filio suo *Magno*, reversus est ad *generum* † suum, *Olaum* Regem in *Swethiam*, ibique anno illo moratus est. Adveniente itaque vernali tempore congregant exercitum auxilio generi ‡ sui, qui magna ex parte erat paganorum, duxitque eum per superiora in *Norwegiam*. Cumque instaret Rex paganis, ut baptizarentur, illique detrectarent suscipere jugum Domini, ait: se non indigere paganorum & à Deo alienorum, maximè contra Christianos; vilem sibi fore victoriam, quæ iniquorum manibus pararetur. Respondent pagani: paratos se quidem ad usus bellorum, & si quid aliud juberet Rex: istam verò novellam institutionem nolle se veternæ consuetudini anteponere: malle se redire in patriam. Quo audito Rex, permisit omnes abire. Congregati sunt postea ad eum parentes ejus, cum *Haraldo* fratre ejus, qui tunc erat adolescens quindecim annorum, sed & quidam alii principes: Inter quos erant *Ringr*, *filius Dags*, cum filio suo ejus-

Olaus, ex *Russia* redit in *Swetiam*.

(*Joh. Mag.* lib. 8. c. 5.)

* (De hoc supr. c. 16.)

† (L. socerum.)

‡ (L. soceri.)

Inde cum exercitu proficiscitur in *Norvagiam*.

Paganorum auxilia dimittit.

Alia auxilia contrahit.

(*Joh. Mag.* lib. 18. c. 5. vocat *Dagerum Ringonis* filium.)

ejusdem nominis, & *Fithr*, comes filius *Arna*, frater *Kalfs*, qui maximè adversabatur Regi. Secutus fuerat & Regem individuus comes in omnibus periculis *Ragnuvalder*, filius *Brusa*, filii *Siwardi*, qui primus omnium Consulum Orcadum insularum Christianus fuit, cujus † superius mentionem fecimus. Isti fuerunt viri strenui & fortes, corpore & animo validiores multò, quàm his miseris temporibus, longè tamen suis antecessoribus inferiores. Hujus diminutionis talem reddit rationem *Plinius* Secundus, in Naturali Historia. Verba ipsius ponam. *In plenum*, inquit, *cuncto mortalium generi minorem* (puta, staturam) *in dies fieri propemodum observatur; rarosque patribus proceriores, consumente ubertatem seminum exustione, in cujus vires nunc vergat ævum* Hæc *Plinius*. Non enim latebat Philosophos, quia audierant diluvium præcessisse, seculum præsens exustione finiendum. *Lucanus* quoque, non minus Philosophus quàm Poëta, dicit, ubi ad *Julium* Cæsarem loquitur, eò quòd prohibuit comburi mortuos in bello:

† (Cap. IX. supr.)

Digressio, de corporum & virium humanarum imminutione.

(Plin. l. VII. c. XVI.)

(Vid. *Arngrimum* l. I. de primis orbis Arctoi incolis. p. 33.)

(Lib. 7. v. 812.) *HOs, Cæsar, populos si nunc non usserit ignis,*
Uret cum terris, uret cum gurgite Ponti,
Communis mundo superest rogus, ossib. astra
Mixturus.

Cuncta namque in terra ex calore & humore procreantur: in quibus calor abundat, fiunt exiliora, graciliora & subtiliora: Et ubi prævalet humor, sunt grossiora, proceriora, & magis corpulenta. Hanc vicissitudinem seculorum exustionis & eluvionis, inducit *Plato*, dicens: Expletis quindecim millibus annorum, eas alternatim accidere, omneque humanum genus interire, præter paucissimos, qui aliquo casu evadant: unde postea reparentur homines, hoc semper extitisse, & semper futurum esse. Nec tamen mundum Deo voluit coævum esse, sed sicut vestigium ex pede, non pes ex vestigio: & tamen, ex quo pes est, ex eo etiam vestigium: ita mundum per Εἱμαρμένην, id est, continuationem temporis imitari quidem æternitatem, sed apprehendere non posse. Deus quippe simplicissima æternitas, incircumscriptibilis specie, præsentialiter universitatem intuetur; Mundus verò per vicissitudines & tempora diversificatur. In hunc errorem, vicissitudinum seculorum, incidit *Origenes*, nobilis tractator divinarum scripturarum: quod

Plat. test.

satis

ſatis, proh dolor, elucet in illo libro quem intitulavit περὶ ἀρχῶν id eſt, de principiis, in quo multa vana de Philoſophorum libris & ſanæ doctrinæ obviantia commiſcuit. Beatus quoque *Hieronymus* loquens de diminutione corporum, mentionem facit de duodecim lapidibus, quos filii Iſraël ſuſtulerunt de alveo Jordanis fluminis, cùm tranſirent ſicco veſtigio, ſicut & antea rubrum mare. Unde & Pſalmiſta canit: *Quid eſt tibi mare, quod fugiſti? & tu Jordanis, quia converſus es retrorſum?* (Pſ. 113.) Juſſit namque dominus, ut ex ſingulis tribubus ſinguli viri exportarent lapidem unum ſuper ripam fluminis, quem leviter ferre poſſent in teſtimonium tanti miraculi: quos idem Sanctus *Hieronymus*, teſtatur, ſe vidiſſe unum ex eis caſu aliquo fractum & ferro religatum: tantæque eſſe magnitudinis unumquemque, ut vix à duobus viris ferri poſſet: non quia lapides creviſſent, ſed quia homines decreviſſent: Et certè, jam pene octingenti anni ſunt, ex quo Beatus *Hieronymus* ad regna cæleſtia tranſivit. Ante hos quoque ferè ſeptuaginta annos, repertus eſt Romæ *Pallas*, filius Evandri, quem *Turnus* occidit, cujus mortem Beatus dicit *Auguſtinus* ſimulachrum *Apollinis* fleviſſe mira Dæmonis verſutia, quaſi doluiſſet occaſum viri probiſſimi. Inventum eſt etiam vas argenteum, locatum ſuper

(D. *Hieronymus* obiit An. Chriſti 420 ſecundum veriores Chronographos.)

(Factum id A. 1039. vel ut alii 1053. Vide *Naucleram* ſub *Henrici* III. Imp. *Vincentum* lib. 25. hiſt. c. 34. *Bonfin.* Dec. 2. *Langium* Chron Cit. An. Dom. 1039. *Kranzium* in Metrop. l. 4. c. 15.)

ſuper pectus ejus, in quo confectio myrrhæ erat & balſami pretioſiſſima, indeque egrediebantur duo calami aurei, quorum ſummitates naribus infigebantur: ut videlicet virtute unguenti corpus non minus interius, quàm exterius duraret incorruptum. Inventi ſunt autem & duo verſus inſculpti:

(Lib. 2. Continuationis de *Geſtis Anglorum*. cap. 29.)

Filius. Evandri. Pallas, quem. lancea. Turni
Militis. occidit. more. ſuo. jacet. hic.

(*Krantzius* in Metropoli lib. 4. c. 15. legit *morte ſua.*)

Qui poſtea erectus, patente ingenti vulnere ſub pectore penè murum † civitatis adæquavit ſtatura ſua: ibique ſtetit, donec balſamo pluviis abluto, in ſemetipſum collapſus eſt & ſic iterum terræ oſſa mandabantur.

† (*Hier. Mag.* l. 1. Miſcell. c. 4.)

(*Arnob.* circa finem l. 11. p. 122. Nonne literas auditis commemorantes veſtras, fuiſſe homines olim ſemideos, heroës, cum immanibus corporibus atque vaſtis? Non infantes ſub uberibus matrum Stentoreos legitis edidiſſe vagitus? quorum oſſa variis in regionibus eruta, vix repertoribus fecerunt fidem, humanorum reliquias eſſe membrorum. Vide *Arnob. Elmenhorſt.* ad pag. 57.

(Vid. *Scip. Gent.* de Conjurat. p. 323.)

De *Oreſtis* corpore ſub terra invento quod cubita ſeptem habuiſſe tradit *Herodotus*, l. 1. Videndus *Agell.* lib. 3. c. 10. & *Homerus*.)

CAP.

Cap. xix.

Quod Beatus Olaus in bello Martyr occubuit.

Beatus itaque *Olaus* congregata manu, quam habere poterat in *Upland*, tetendit in *Throndheim*. Audierat enim *Sueinonem*, filium *Kanuti*, in *Wic* operiri adventum suum cum valida manu, & ideo declinavit ab eo. *Throndenses* autem audito adventu regis, convenerunt in *Nidrosiensem* civitatem, quasi vir unus, adversus Dominum, & adversus Christum ejus, juvenes cum senioribus, infelici factione, ut impugnarent Sanctum Dei. In quibus erant principes, qui maximè Regi obluctabantur, *Thorer Hunder & Kalfs filius Arna*. Audiens igitur Rex congregatam adversum se multitudinem, misit ad eos *Fin* fratrem *Kalfs*, cujus superius † mentionem fecimus: qui populo pacem offerret, Regis animum paratum nunciaret, oblitum eum præteritarum injuriarum, ignoscere cuique, quod eatenus perperam egisset: detestari se effusionem humani sanguinis, & maximè in civilibus bellis, nullo modo se velle manum conferere, si salubribus ejus monitis acquiescant. Effera verò mens barbarorum, unanimi

Olaus Rex Norv. proficiscitur contra *Sueinonem*.

Nidrosienses ab illo deficiunt.

(Forte *Fitbr*: uti paulò post nominatur

†(cap. 16.)

consensu paci contradicit: Et multò miseri, magis eligunt Sanctum Dei hostiliter impetere, quàm salutaria ejus monita suscipere. Omnes itaque Regi obviam ruunt, & properanti gradu ad locum qui dicitur *Sticlastad'er* perveniunt. Præcesserat tamen eos *Fithr* nuncius Regis, & obstinatam eorum malitiam Regi intimaverat. Beatus itaque *Olauus*, divina revelatione admonitus, obitum suum quodammodo præsagivit, vocavitque ad se, ut fertur, dispensatorem suum, jubet illi, ut speciales Eleemosynas pro omnibus, qui in eodem prælio contra se arma ferendo, casuri essent, ex regia pecunia devotè largiretur: Non immemor præcepti Domini sui: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* Libet hic intueri animum martyris nostri: furebat persecutorum rabies, & miseranda cæcitate perculsi, crudeli infamia debacchabantur in Sanctum Dei: Ille verò manet immotus & in Christo fundatus, saluti persequentium povidendum curat. Et hoc in tali necessitate, ubi quilibet etiam carissimorum suorum oblivisci potuisset. Audite hæc obsecro, universi populi! Vir iste natus penè in ultimis partibus Aquilonis, inter barbaros & incultos: Videte, quale sidus emicuerit, quàm humilis, quàm sublimis: & hoc non in servili conditione, sed

Ad mortem se parat *Olauus*.

in

in regali fastigio. Animadvertite quali animo bellum paraverit, quid intenderit. In promptu causa est, procul dubio remota omni ambiguitate, ut sceleratos & iniquos à bonorum persecutione compesceret, Christi sancita stabiliret, de durissimus lapidibus, si fieri potuisset, filios *Abrahæ* suscitaret. Hæc ita fuisse, certissimè declarant cotidiana beneficia, & non minùs crebra inusitata miracula, quæ omnipotens Deus dignatur operari per ejus merita, non in nostra regione, verùm ubicunque locorum, & à quibuscunque auxilium Beati martyris fideliter imploratur. Videre est etiam, quàm devotè, quàm diligenter insecutus sit Beatus iste vestigia illius primi vexilliferi Salvatoris nostri, videlicet beatissimi Protomartyris *Stephani*. Ille inter terrentium imbrem lapidum, pro lapidantibus exoravit: Iste pro interemptoribus suis etiam Eleemosynas erogari jubet. Sed in his omnibus ille agnoscendus est, ille laudandus, ille glorificandus, qui & in prima vocatione dedit fidem, & in extrema constantiam. Collatis itaque signis, ferebat vexillum ante Regem vir strenuus, nomine *Biorn*: hic, in primo statim congressu, occisus est à *Thori Hund*, qui primam aciem ducebat contra Regem. Illico subsecutus est occasus Regis, accepto, ut fertur, vulnere ingenti. Quis ei manus in-

Prælium.

Mors *Olaui* Regis Norv.

intulerit, utrum unum an plura vulnera habuerit, quià à diversis diversa dicuntur, nos nil temerè affirmare volumus, nec officioso mendacio aliorum aures demulcere. *Dagr* verò, unus ex principibus Regis, nec non & cognatus ejus, cernens vexillum unà cum Rege cecidisse, viriliter illud erexit, hortatus socios & obtestatus, ut necem Regis non velint inultam, ne geminatum gaudium adversarii reportarent & de nece Regis & de incruenta victoria. Inde ruunt omnes in arma, penetrant bis vel ter aciem hostium, plurimos prosternunt, protrahitur pugna usque ad vesperam, nox pugnantes diremit. Discedunt tandem utrique non tam victi, quàm fessi & vulneribus afflicti. Occubuit autem Beatus *Olavus* quarto Kal. Augusti, quod tunc erat quarta feria, anno ab incarnatione Domini millesimo vicesimo nono, ut nos certius indagare potuimus.

Tempus obitus ejus a. Chr. 1029.

CAP.

CAP. XX.

De diversitate Supputationis annorum ab initio mundi.

SCiendum verò est, in libris nil adeo corruptum ut supputationem numerorum, tum maximè vitio scriptorum, tum etiam minori industriâ calculantium, & ideò ut in * primis diximus hunc numerum annorum nolumus præjudicare certiori, semper & ubique præcaventes contentiones, in his præcipuè, quæ contra fidem non sunt. Et ut pauca de antiquorum libris, & quid ipsi senserint de supputatione annorum, ab exordio mundi usque ad adventum Christi, referam, ponam diversorum diversum computum. *Eusebius*, Cæsariensis Episcopus, primus omnium quorum ad nos scripta pervenerunt; ab initio seculi usque ad ortum Salvatoris, colligit ex Hebraica veritate annorum tria millia nongentos septuaginta unum. Idem tamen *Eusebius*, nolens autoritatem Septuaginta Interpretum, si tamen illorum est, omnino postponere, secundum illam colligit quinque millia centum, nonaginta novem. *Isidorus*, Hispalensis Episcopus, ponit quinque milia centum quinquaginta quatuor. *Beda*, sequens Hebraicam veri-

Supputatio annorum à condito mundo, usque ad CHR. nativ. diversa.

* (cap. 1.)

Apud *Eusebium*.

Isidorum Hisp.

Bedam.

veritatem, decem & novem annos minus ponit *Eusebio* id est, tria millia nongentos
Remigium. quinquaginta duos. Hunc sequitur *Remigius*, *Antisiodorensis* Episcopus, vir in literali scientia adplenè instructus, nec in uno
Hugonem. anno ab eo dissentiens. *Hugo* quoque, Parisiensis Canonicus, omnium judicio absque ulla refragatione diligentissimus tractator, Beatum Hieronymum è vestigio secutus, ut in Chronica sua satis elucet; Hebraicam in omnibus præfert veritatem.
Hieronymum. Sunt igitur, secundum *Hieronymum* & veritatem, quam ipse diligentissimè de Hebraicis fontibus elicuit, anni ab Adam usque ad Christum tria millia nongenti [septuaginta unum.] *quinquaginta duo*. Hæc de diversitate calculantium dicta sufficiant.

Corpus Reg. *Olavi*, ad Ecclesiam *Nidrosiensem* transfertur. cap. 8.

Quomodo verò mox omnipotens Deus merita Martyris sui *Olaui* declaraverit, cœcis visum reddendo, & multa commoda ægris mortalibus impendendo, & qualiter Episcopus *Grimkel*, qui fuit filius fratris *Sigwardi* Episcopi, quem *Olauus* filius *Tryggya* secum adduxerat de *Anglia*, post annum & quinque dies Beatum corpus è terra levaverit, & in loco decenter ornato reposuerit, in *Nidrosiensi* Metropoli, quò statim peracta pugna transvectum fuerat, quia hæc omnia à nonnullis

me-

memoriæ tradita sunt, nos notis immorari superfluum duximus. Regnavit autem Beatus *Olauus* annis quindecim, quorum tredecim solus obtinuit regnum. Nam primo anno cum *Sueinone*, filio *Hacon Mali*, pugnam habuit, & eum à patria expulit, ut superius meminimus: ultimo verò à *Sueinone*, filio *Kanuti* Regis *Angliæ*, nec non & *Daciæ*, de quo satis dictum est, rebellionem passus est & inquietum fuit regnum. Eidem verò *Kanuto*, & filio ejus *Sueinoni*, & *Haconi* nepoti ejus, asscribuntur anni quinque in Catalogo Regum *Norwagiensium*. Tempus Regni *Olaui.*

CAP. XXI.

De Magno, filio Beati Olaui.

Norwagienses filium Olaui, *Magnum*, in regnum paternum vocant †(*Saxo* lib. x. p. 152.)

POsthæc verò vix triennio transacto *Norwagienses*, sera pœnitentia ducti, pro scelere quod commiserant in Beatum *Olauum*, simulque non ferentes tyrannidem *Alfiuæ* matris *Sueinonis*, decreverunt, mittendum pro *Magno*, † filio Beati *Olaui*, tunc puero decenni, cupientes saltem filio restituere, quod patri crudeliter abstulerant. Elegerunt ad id negotium quatuor viros, *Ragnwaldum* comitem, quem superius diximus amicissimum Beato *Olauo*; *Emar Tham Baskelme*, Suein *Bryggytfot* & *Kalfum* filium *Arua*, qui in Beatum *Olauum* graves pridem exercuerat inimicitias, sed tunc pœnitentia ductus, modis omnibus nitebatur filium ejus in regnum restituere. Qui cum venissent in *Russiam* ad *Wirtzlauum* & *Ingigerthi*, ubi nutriebatur puer, consilium suum innotuerunt *Regi, nec non & totius *Norwagiæ*. Abnegat Regina *Ingigerthi*, affirmans, nullo modo mittendum puerum, nisi jurejurando promitterent, eum in Regem sublimandum. Valde enim dilexerat Beatum *Olauum*: ideoque officiosissimè filium ejus

Legati ad hoc.

* (aperuerunt)

ejus nutriverat. Illi verò suprà quàm ab eis poscebatur, promittentes omnia, solvuntur abire. Reversi itaque in *Norwagiam*, cum magno gaudio suscepti sunt à tota patria: statimque cum favore totius populi puer *Magnus* in Regem sublimatus est.

Magnus, filius Olavi, patri in regnum succedit.

CAP. XXII.

De Compositione Pacis, inter Magnum Regem Daciæ.

AUdiens itaque Sueino, filius *Kanuti*, devotionem populi contra regem *Magnum*, diffidens rebus propriis, reversus est in *Daciam*, eodemque anno præsentem vitam finivit. Sed & pater ejus *Kanutus*, Rex *Angliæ*, eodem anno rebus humanis decessit. Non multò post hinc elapso tempore, memor *Magnus* Rex injuriarum, quas exercuerant *Dani* in Reges *Norwagiæ*, congregata classe, tetendit in *Daciam*, pervenitque ad insulas, quas nos *Brennøiar* * vocamus, ubi tunc obvium habuit *Hartha Knut*, filium *Kanuti*, fratrem *Sueinonis*. Videntes itaque principes, Reges adolescentulos facilè posse inclinari in

(*Saxo* lib. x. pag. 183.)

Sueino, filius Kanuti, Daniæ Reg. moritur.

Etiam ipse Kanutus.

Magnus, Rex Norweg. & filius *Kanuti*, *Hartha Knut*, conciliantur.

* *Brennøiar*: an insula *Beringholm*, seu *Bornholmia* denotatur? *Ey* & *Eyar* æque uti vox *holm* insulam denotat lingua Norvegica: uti & nostrates unde *Æland*: Boringia (unde facile Brimm & Brenn eiar vel eiar) Bornholmia est. Vid. Not. Steph. Steph. ad Sax. fol. 186. b.)

in quamlibet partem; potiusque sibi imputandum, quicquid perperam agerent, mutant in melius consilium, tractandæ pacis ineunt fœdus, tali proposita conditione, † *Ut uter Regum: sine certo herede*, hoc est; *prole ventris* * *sui, prior humanis rebus abscesserit, residuus utrumque regnum obtineat, sine ulla contradictione.* Sicque ab invicem non solùm concordes, verùm etiam amicissimi discedunt.

Horum pactum. † (*Johan.* I. 8. . 8.) * (De hoc pacto vide & Historicam Narrationem de origine gentis *Danorum* ab *Erico Daniæ* Rege conscriptâ n. 93.)

CAP. XXIII.

De pacto, quod factum est inter Karolum Magnum, & fratrem suum.

Digressio de *Carolo M.* & ejus fratre.

NOn longè à pacto; quod pepigit *Karolus*, qui postea ob insignes victorias & morum probitates, dictus est *Magnus*, cum *Karolomanno*, seniore patre suo. Qui tamen *Karolomannus* post biennium hominem exuit, relictis duobus filiis suis, quos assumens uxor ejus, quæ fuerat, profugit fœminea levitate † ad *Luitprandum*, * Regem Italiæ; quod vehementer displicuit *Karolo*. Iste Rex *Longobardorum*, multum afflixit Romanam Ecclesiam, adeo ut Dominum Papam inclusum *Papiæ* obsideret. In hac igitur necessitate positus Dominus Papa, misit literas deprecatorias

† (Desiderium.) * (*Eginhartus*, de vita Caroli M. p. 4.) (Hæc pleraque contra fidem & seriem veræ historiæ.)

catorias ad *Karolum* Regem Franciæ. Audierat enim eum ingenuæ indolis juvenem: poſtulat eum ſubvenire laboranti Eccleſiæ: nihil ſibi germanius fore, quàm laborantem ſuſtentare matrem, obedire eum oportére, utpote Chriſtianum Regem ſummo Pontifici, ſe in maximo periculo conſtitutum die noctuque ejus præſtolari adventum, accelerari oportere negotium: (quod) alimenta ſint in brevi defutura. His literis acceptis *Karolus*, quo minus jam præmeditaretur expeditionem in *Saxoniam*, quæ adhuc illo in tempore idololatriæ dedita erat, mira celeritate contraxit exercitum, atroci lege propoſita cunctis Principibus, ſi quis poſt ejus abſceſſum remoraretur. Incredibili igitur & inopinata acceleratione tranſſcenſis Alpibus, ut illud Lucani aptiſſimè ei poſſit convenire: (l. 1 p. 25. In vulgatis editionibus eſt: *Jam Cæſar gelidas c ſ. Alpes.*)

Jam rapido curſu Cæſar ſuperaverat Alpes:

improviſus adfuit, nec fama quidem præeunte, diſpoſitaque acie obſidione cinxit exercitum Regis *Longobardiæ*, ita ut mire & rariſſimo exemplo nullus pateret effugii locus illi, qui priùs alios incluſerat. Quod ut innotuit Urbi, maximo gaudio perfuſa eſt civitas, apertiſque portis, viriliter invadunt adverſarios, & Karolo foris urgente, oppidanis ab intus inſtantibus, totus exer-

citus Longobardorum & subjugatur & sub jugum mittitur. Rex ipse catenus ante pedes Domini Papæ adducitur, non datur Imperio, sed ut frequenter promeruerat plebis opprobrio. *Karolus* Rex requirit à Domino Papa, quid jubeat de illo fieri? Dominus Papa simpliciter respondit: Ego non corporalem, sed spiritualem fero gladium, mihi sufficit, si jus suum & patronatus Ecclesiæ reddatur, si Beato Petro sua restituantur. Tuum, inquit, est carissime fili decernere, utrum regium nomen in *Italia* permanere debeat, ex quo *Constantinus*, filius *Helenæ*, ad honorem Domini nostri Jesu Christi, illud abdicavit, & B. Petro ac Romano Pontifici in jus perpetuum contradidit. *Karolus* itaque Rex, exauctoravit Regem *Longobardiæ* & *Viennam* in exilium misit, restituens ei uxorem & liberos pecuniamque sufficientem, clementer & benignè eum tractans. Ex illo igitur tempore, liberata est Ecclesia Romana à tyrannide *Longobardorum* instantia & beneficio Christianissimi Regis *Karoli*, post annos plus minus trecentos † ex quo * primùm invalerant Italiam. Sed regrediamur in Norwagiam.

*i(Deest *Longobardi*)

†(Scribendum ducentos. Nam *Longobardi* An. 568. Pannonias egressi, Duce *Alcoino*, in *Italiam* contenderunt, ibique regnum constituerunt. *Desiderius* vero ultimus Rex Longobardorum à Carolo M. victus est An. 773. Duravit igitur Regnum *Longobardorum*, in *Italia* annos 205.)

CAP.

Cap. XXIV.

Quod idem Magnus, Danorum Rex effectus, bellum habuerit cum Wandalis.

Non multò post supra memoratam concordiam, duorum Regum, *Magni* & *Kanuti*, defunctus est idem *Kanutus* absque herede. Quo comperto, *Magnus* Rex, congregata classe, navigavit in *Daciam*: ubi tunc à Principibus regni, qui supradictæ pactioni interfuerant, honorificè suscipitur & in regem sublimatur. Quod cum audisset *Sueino*, filius *Ulfs*, & *Astridis*, sororis *Kanuti*, Regis Angliæ, collecto exercitu, congressus est cum *Magno* navali prælio, ab eodemque mox victus aufugit. Dum hæc agerentur *Wandali*, quos nos materna lingua vocamus *Windir*, gens pagana & Deo inimica, silvestris & inculta, vivens raptu, qui semper quidem rapinis solebant infestare *Daciam*, tunc tamen præcipuè occasionem nacti, de inquietudine regni, incredibili multitudine advecti sunt in *Daciam*, operientes faciem terræ more locustarum. Quod cernens *Magnus* Rex, animo consternatus est. Nam neque tempus habuit exercitum congregandi, nec tutum putabat cum paucis contra tantam multitudinem dimicare. Et

A morte *Kanuti jun.* *Magnus*, rex *Norvag.* etiam *Daniam*, ex pacto, obtinet.

Frustra hoc prohibere conatur *Sueino*, fil. *Kanuti*, R. Angl.

Vandali Daniam infestant.

Olauum angelus ad bellum, contra *Vand.* animat.

intolerabile videbatur, vaſtari regionem in præſentia ſui. In hac igitur mentis anguſtia poſito Regi, fertur nocte ſubſequenti apparuiſſe Beatum *Olauum*, patrem ejus, & ei monuiſſe eum in Deo ſpem ponere, facile ei eſſe, dare victoriam non minus in paucis, quàm in pluribus: oportere eum in craſtino ad bellum procedere, Dei miſeratione victoriam non defuturam. Hac ergo viſione confortatus Rex *Magnus*, in craſtinum viriliter proceſſit ad prælium, ſubſequens vexillum, quod patris ejus fuerat, tenens manu bipennem ejuſdem, quæ ibi confracta eſt, & modo ſervatur in *Nidroſienſi* Eccleſia. Major itaque ruit in hoſtem, plurimos proſtravit, ceteros turpiter, Deo auxiliante, in fugam convertit. Hoc prælium geſtum eſt in loco, qui dicitur *Luirſcogs Heithr.* Variis deinde conflictationibus inter ſe agentes *Magnus* & *Sueino*, plura prælia geſſerunt in diverſis locis: quorum maxima iſta fuerunt, apud *Helganes* unum, aliud apud *Aros*, & non nulla præterea. Sed quia longum eſt ſingulis immorari, tranſeamus ad cetera.

Qui *Vandalos* vincit.

Bipennis S. *Olavi.*

CAP.

CAP. XXV.

De Reditu Haraldi Hardradr, de Gracia.

VIdens itaque *Sueino*, se non posse resistere viribus *Magni*, discessit à patria. Quem insecutus Rex cum classe, applicuit in loco, qui dicitur *Ourarsunt*; * ubi cum morarentur, conspiciunt quadam die navem adventantem, solitis armamentis venustiùs ornatam. Nam velum totum purpura renitebat. Qua insueta visione attonitus Rex, mittit ilico, qui requirant, qui sint, vel unde veniant. Responsum est nunciis Regis, esse † *Haraldum*, fratrem *Olaui* Regis *Norwagiæ*, venientem de *Gracia*. Econtra illi sciscitantur, quis ductor sit classis, quam in portu cernebant. Respondebant, esse *Magnum*, filium Beati *Olaui*, Regem *Daciæ* & *Norwagiæ*. Quo audito *Haraldus*, mox divertit ad nepotem suum: à quo, ut decuit, honorificè susceptus aliquot dies ibi moratus est. Cumque *Magnus* ab eo postularet, ut ei subsidio foret ad subdendum sibi regnum *Daciæ*, quod ei justis ex causis debebatur, respondisse fertur, se potius velle petere ab eo partiri secum regnum

Sueino, fil. *Kanuti*, ex *Norv.* discedit.

Quem insequitur *Olavus*, Rex *Dan.* & *Norv.*

† (Vide *Saxon.* l. XI. pag 185. 186.)

Frater S. Olavi Haraldus, ex *Gracia* redit.

* (Olim & *Eirer Súnde*, hodie Oresund. Steph. Steph. in not. ad Sax. fol. 21. a.)

Petit ab *Olavo* partem regni *Norvag.*

Norwagiæ, quod sibi jure hereditario debebatur. Cui cum Rex *Magnus* gratiosè respondisset, erat enim mitis & benignissimi ingenii, unus ex Consiliariis Regis *Einar Thambar Kelmer*, perpendens secum, utriusque verba non de ejusdem benignitatis fonte manare, respondit: justum videri, ut si Rex *Magnus Haraldo* dimidiam partem *Norwagiæ* annueret, ipse quoque pecuniam, quam de Græcia attulerat, cum Rege divideret: multum enim eum egere pecunia: plurima in expeditionibus assiduis consumsisse. Hanc responsionem *Haraldus* indignè ferens, dixit: se non ob id in exteris regionibus, pro adquirenda pecunia, objecisse (se) periculis, ut inde ditaret satellites *Magni*, nepotis sui. Cui *Einar*: Scias me, ubicunque potero, obviam iturum, ne regnum obtineas. Quod verbum & *Einaro* & filio ejus, ut rerum exitus probavit, causa fuit temporariæ mortis: quia ambo postea ab *Haraldo* occisi sunt. His itaque responsis commotus *Haraldus*, discessit à Rege, & in *Norwagiam* profectus est. *Sueino* comperta causa discessionis *Haraldi* à *Magno*, è vestigio comitatus est eum, promittens ei dimidiam partem *Daciæ*, si possent regem *Magnum* eliminare.

Sueino, promittit *Haraldo* dimidiam regni *Dan.* si *Magnum* inde ejiceret.

CAP.

Cap. XXVI.

Invectio Auctoris in ambitiosos, & qualiter Chosdroë vitam finiverit.

O Verè infelix appetitus honoris! ô miseranda & miserabilis, & ut à Philosophis describitur, verè cæca ambitio, divina & humana calcans, naturæ non deferens honorem, & cujus mentem semel invaserit, impotem sui reddens! Hæc *Absolonem* in jugulum patris armavit, ut sibi parricidio regnum pararet; Et ut de Ethnicis aliquid loquar, hæc *Pharnacem* filium *Mithridatis*, Regis Ponti, qui cum Romanis annis quadraginta bellum gessit, impulit, ut patrem suum inclusum in quadam civitate, obsideret: cum idem *Mithridates* diu ex altissimo muro concionatus, cupiens filium ad misericordiam flectere, ut inexorabilem vidit, exclamasse fertur: *Dii patrii, si qui estis, donate, ut Pharnaces hac ipsa prece filios suos exoret & non exaudiatur.* Post hæc descendens de muro, dedit venenum omnibus concubinis suis, & filiis & filiabus. Postremò, cum ipsemet hausisset venenum, & vis veneni in ipso grassari non posset, propter innumerabilia remedia, quibus frequenter munierat sua viscera contra eandem

Digressio de ambitione.

Exempla *Absolonis.*

Pharnacis.

(*Orosius* l. 6. c. 5.)

dem pestem, ne ab alio necaretur, fracto jam muro, porrexit cervicem spiculatori.
(l.1.p.31.) Quod de hoc *Lucanus*,

Barbarico vix consummata veneno:

de hoc Rege scribit *Plinius Secundus* his verbis: Mithridates, inquit, Rex Ponti, homo potentissimus & ditissimus, annis quadraginta bellum protraxit nobiscum variis eventibus, (Plin. lib. VII.XXIV.) *duarum & viginti gentium Rex totidem linguis jura dixit, pro concione singulas sine interprete affatus.* Hæc ipsa infelix ambitio armavit *Syroim* in jugulum patris sui *Cosroë*. (Cosrois. Digressio altera, de libris Apocryphis Eccl. (Vid. Baronium in Martyrol. 14. Sept. & in Annalib.)) Et quia hujus Regis mentionem fecimus, quæso ne onerosum videatur Lectori, si pauca de Romana historia excerpta, hic ponantur, propter illam scripturam, quæ fertur de exaltatione Sanctæ Crucis, in qua quibusdam veris multa falsa interlita sunt, propter quod à Sancta Romana Ecclesia non recipitur. *Gelasius* namque Papa, vir doctissimus & magnæ auctoritatis in Ecclesia Dei, compendioso sermone secernit Apocryphas Scripturas à sacro Canone, dicens: non egere Ecclesiam Dei falsitatis comprobatione, quæ ab ipsa veritate Deo fundata est. (Vide Decret. distinct. xv. Bibliotheca sancta Sixti Senensis. lib.2.) Cui Beatus *Augustinus* plurimis in locis attestatur, eodem sensu & pene iisdem verbis. Ponit idem *Gelasius* inter Apocrypha Passiones Apostolorum, præter solius Andreæ, librum de

de infantia Jesu, librum de Nativitate Beatæ Mariæ, Itinerarium Clementis, Euangelium secundum Thomam, Euangelium secundum Bartholomæum, & multa alia, quæ longum est enumerare. Sed jam videamus, quomodo illa scriptura de Exaltatione Sanctæ Crucis, conveniat veritati Romanæ historiæ. *Heraclius*, vir valde strenuus in re militari, filius *Heraclii*, præfecti Africæ, à militibus in Imperatorem Romanum eligitur. Hic sex annis continuis pervagatus omnem *Persidem* innumeras civitates nec non & vetustissima ædificia Regum antiquorum solo prostravit, super pontem quendam, cum quodam gigante Persico singulari pugna congressus, eundem vicit & in amnem dejecit, ipsumque *Cosdroën* ad ultimas regni sui latebras fugere compulit. Qui ultimæ desperationi addictus, filium suum *Mardasan* designavit regem. Quo comperto, *Syrois*, primogenitus ejus, ægrè tulit nimis repulsam, cui debebatur pro ordine nativitatis regnum, & sollicitato *Gundabundan*, præfecto militiæ, omnem ad se convertit exercitum, statimque patrem *Cosdroën* insecutus comprehendit, & magnis cathenarum ponderibus pedibus colloque circumdatis, reclusit in domum subterraneam, quam ipse ad thesauros recondendos in loco abditissimo construxerat, imperans & dicens:

(*Sigebert.* in actis anni 531. *Aimoin.* de gest. Francor. lib. 4. c. 22.)

Redit ad historiam *Cosrois.*

Cosrois captivitas & suprema.

Comedat aurum & argentum, pro quo multos impie peremit, & orbem terrarum delevit. Fecit etiam *Syrois* nefas, omnibus seculis inauditum, divino sic disponente judicio. Nam mandavit satrapis, quibus noverat patrem præcipuè exosum, eisque tradidit eum per quinque dies illudendum & conspuendum, ac diversis injuriis afficiendum, & sic demum sagittarum ictibus perimere jubet, occisis tamen priùs, ante ora patris, quinque filiis. Et hic fuit finis hominis sacrilegi, templi Domini violatoris, & ultra humanum modum elati. Nam legatis *Heraclii*, qui gratia pacis venerant, ita superbè respondit, aut videlicet Christianos propriam religionem relicturos, & secum Solem adoraturos, aut eorum regnum penitus destruendum. Sed reddidit Deus in caput blasphemi propriam contumaciam. Licet itaque *Cosdroës* pro suis sceleribus, dignas expenderit pœnas: tamen à prole ventris sui hoc passum execrabile & coram Deo & coram hominibus fuit.

Exemplum ambitionis in Domitiano.

Nonne etiam infelix ambitio impulit *Domitianum*, hominem scelestissimum & quodammodo alterum *Neronem* insidiari sanguini fratris sui *Titi*? Hic *Titus* præ suavitate morum & inolita bonitate, dictus est *Delitiæ humani generis*. Et cum quo-

quodam die advesperascente, reminisceretur se nemini quicquam eo die beneficii impendisse, eò quod nullus postulasset, dixisse fertur ad commilitones suos: *Hodiè*, inquit, *diem perdidi*: Quia nulli aliquid emolumenti impendi. Fratrem verò *Domitianum* suavi eloquio demulcebat, rogans ne se fœdaret fraterno sanguine, in brevi ei affuturum imperium: non decere eum, cum tanto scelere illud comparare. Quod, proh dolor! nimis verum fuit. Nam & *Titus* in imperio biennio tantum vixit; & eidem *Domitianus* successit: Qui etiam hoc suis sceleribus addidit, quod secundam à *Nerone* persecutionem in Christianos movit. Jam verò nostra persequamur. (Sueton. c. 8.)

Cap.

CAP. XXVII.

Quod Rex Magnus, regnum Norwagiæ divisit cum patruo, & de obitu ejusdem.

Magnus, divisit cum patruo *Haraldo* Norvagiam.

MAgnus Rex, ut audivit *Haraldum* patruum suum, & *Sweinonem*, in *Norwagiam* profectos, fœdus contra se iniisse, è vestigio illos insecutus est. At illi audientes Regis adventum, verentes occurrere ei, reversi sunt in *Daciam*. Considerans itaque Rex *Magnus*, se vix posse tueri utrumque regnum ab eorum infestatione, missa legatione revocavit avunculum * suum *Haraldum*, tradens ei dimidiam partem regni *Norwagiæ*, nihil in mutua reciprocatione poscens, præter quod regnum utrumque cum eo defensare deberet: ita tamen, ut in Regno *Daciæ*, solus *Magnus* imperaret. Hæc concordia convenit inter nepotem & avunculum † in *Upland*, ad stagnum in præsentia *Grimkelli* Episcopi, *Einars Thambaskelmis*, & aliorum multorum Principum, qui omnimodo decreverant, se nullo modo sub duobus Regibus velle agere, nisi pace confœderatis. Sciebant procul dubio, omne regnum, in se divisum, desolandum. Ideoque statuerunt

* (Patruum.)

Ipse tamen solus Daniam retinet.

† (Patruum.)

runt certiſſimè inter ſe illum vita privandum, qui nollet paci acquieſcere. De hac dementia diſcordiæ exclamat Virgilius: †

† (*Sunt verſus Trobæ Falconiæ, quæ ita orditur,* Vide Tom. 8. p. 599.)

Jamdudum temeraſse duces pia fœdera pacis,
Regnandi miſeros tenuit quos dira cupido, (Barth. l. *quò* i.e. *ad quæ* tenuit, velut deſtinata aut vincta &c.)
Confiteor ſcripſi, ſatis eſt meminiſſe malorum!

De eodem etiam *Lucanus*: [lib. 1.]

Imminet armorum rabies: ferrique poteſtas
Confundet jus omne manu: ſcelerique nefando
Nomen erit virtus; multoſque exibit in annos
Hic furor ——

Compoſita itaque pace inter avunculum * & nepotem, *Magnus* Rex navigavit in *Daciam*, & expulit ab ea *Sweinonem*, qui eam interim jam totam ſibi ſubjugaverat. Poſt cujus expulſionem, uno tantum anno ſupervixit. Qui cum ſentiret, diem mortis imminere, miſit fratrem ſuum ex matre, *Thore* nomine ad *Sweinonem*, & reconſignavit ei regnum *Daciæ*, quia & ipſi jure hereditario debebatur. † Iſte *Magnus*, filius Beati *Olaui* martyris, vir fuit bonitate con-

* (L. patruum.)

Magnus ex Dania Sweinonem expellit.

Quam poſtea moriturus, eidem *Sweinoni* reſtituit.

† (*Saxo* l. 10. in fine. p. 184.)

Magni Regis encomium.

conſpicuus, lenitate præditus, in re militari ſtrenuus, in rerumpublicarum adminiſtratione miro callebat ingenio; unde & in congreſſionibus pene ſemper victor extitit. Morum ſuavitate & liberalitate, ſubjectis omnibus gratiſſimus fuit. Hic *Magnus* regnavit annis undecim, ex quibus quinque utrique regno præfuit.

CAP. XXVIII.

Quod idem Haraldus expeditionem in Angliam ducens, in bello victus occubuit.

Haraldus, Rex Norv. frater *Olaui*, bella gerit cum *Sueinone* Reg. *Dan.*

POſt hunc regnavit *Haraldus*, frater Beati *Olaui* annis viginti, quorum decem & novem ſolus, unum cum nepote ſuo *Magno*. Hic fuit vir ſtrenuus, in conſilio providus, manu promptus, ſui tenax, alieni cupidus, unde & plurima bella cum *Sueinone* * geſſit, ut ei auferret regnum *Daciæ*. Quod cum minus procederet, expeditionem paravit in *Angliam*, hortatu *Toſtæ*, fratris *Haraldi*, Regis *Angliæ*. Promiſit namque ei dimidiam partem regni, ſi fratrem expelleret, quod ſibi non minus hereditario jure debebatur. Cumque veniſſet in *Angliam*, unà cum prædicto *Toſta*, ſubjecerunt ſibi provinciam *Northumbrorum*. *Haraldus*, Rex *Angliæ*, eo tempore profectus

*(Saxo lib. xi. p. 186.) Expeditionem ſuſcipit in *Angliam*:

Contra *Haraldum*, *Angliæ* Regem.

fectus fuerat in *Normanniam*: cognitoque adventu hostium festinus remeavit in *Angliam*, collectoque innumerabili exercitu, improvisus affuit. Adveniente illo, maxima pars exercitus *Normannorum* naves petierat, onusti præda: Reliqui verò animo constanti, quamvis pauci, se ad bellum præparant. Sed quid facient pauci, contra tot millia fortes * ? Ipse verò *Haraldus*, equo insidens, dum aciem ordinare curat, equo cadente in terram excussus, dixisse fertur: *Raro, tale signum portendit victoriam.* Nec eum fefellit sinistrum omen: nam in eodem bello ipse occubuit. *Tosta* etiam, frater *Haraldi*, Regis *Angliæ*, qui eum illuc adduxerat, ibidem occisus est, totusque exercitus pene deletus est. Factum est hoc bellum anno ab incarnatione Domini *millesimo sexagesimo sexto*, apparente cometa, rutilantibus comis, per aliquot dies, & præfigurante hanc cladem *Anglorum*, quæ ilico subsecuta est.

*(Fortium.)

Haraldus, Rex *Norv.* in *Anglia*, prælio occumbit.

An. 1066.

Iste *Haraldus*, in adolescentia sua, multa strenuè gesserat, subvertendo plurimas civitates paganorum, magnasque pecunias aufferendo, in *Ruscia*, in *Æthiopia*, quam nos materna lingua *Blaland* vocamus. Inde *Hierosolymam* profectus est, ubique famosus & victoriosus. Postea peragrata *Sicilia*, magnaque pecunia id locorum extorta, venit

Hujus *Haraldi* Reg. *Norv.* peregrinationes, & res gestæ.

Con-

Constantinopolin, ibique apud Imperatorem accusatus, inflicta eidem Imperatori satis probrosa ignominia, inopinabili fuga elapsus est.

CAP. XXIX.

De Olauo, filio ejus.

Olauus, filius *Haraldi*, redit in *Norwagiam*.

INterfecto itaque *Haraldo* eodem in *Anglia*, regressus est filius ejus *Olauus*, cum reliquo exercitu, in *Norwagiam*. Idem verò *Olauus*, fratrem habuit, *Magnum* nomine. Hic præfuit uno anno solus, dum frater ejus moraretur in prædicta expeditione ad *Angliam*. Deinde, *Magnus* paucis supervixit annis, relicto uno filio, *Hacon* nomine: quem suscepit nutriendum vir probus & inter suos primo loco natus, *Stegarthorer* nomine. Post hoc regnavit *Olauus* viginti septem annis, vir Deo & hominibus charus, paci per omnia & quieti temporum studens, sua cuique permittens, improborum nequitiam solo imperio coërcens. Iste construxit Basilicam in honorem Sanctæ Trinitatis in *Nidrosiensi* Metropoli, ubi nunc requiescit corpus Beati *Olaui* Martyris; sicut & prius pater ejus *Haraldus*, Ecclesiam Beatæ Mariæ semper Virginis in eadem civitate construxerat, ut hactenus cernitur.

Moriens, filium relinquit *Haconem*.

Laus *Olaui*.

Qui construxit Basilicam *Nidrosiensem*.

Et pater hujus *Haraldus*, templum B. Virginis *Nidrosiense*.

nitur. Nec facilè dixerim, aliquem Regum *Norwagiensium*, feliciori usum imperio, à tempore *Haraldi Bene-comati*, usque ad præsens. Hic obiit *in Wic*, sepultus verò fertur in prædicta Ecclesia *Nidrosiensi*, quam ipse construxerat.

Cap. xxx.

De Magno Berfort & Mentio de prodigiis, quæ præcesserunt mortem Karoli Magni.

HUic successit *Magnus*, filius ejus ex concubina natus, cujus cognomen *Nudipes*. Hic regnavit annis decem, quorum unum simul cum filio *avunculi* sui, *Hacon*. Hic *Hacon*, juvenis bonæ indolis, tributa, eatenus injuste imposita, à cervicibus comprovincialium abstulisse laudatur. Postea immatura morte ex hac luce subtractus, *Magno* avunculo, suo reliquit regnum: qui præfuit postea annis novem. Hic *Magnus*, patri multum dissimilis moribus, avo suo *Haraldo* magis fuit confirmis. Et quia paulo superius fecimus mentionem, eundem *Haraldum* de equo corruisse, & in illo casu mortem ejus præfiguratam fuisse, libet paucis absolvere, quæ prodigia præces-

Magnus Nudipes, Rex *Norw.*

(Patrui.)

Regnat cum *Hacone*, filio *Olavi.*

Inde totus regno *Nor.* præest.

Digressio, de prodigiis quæ antecesserunt mortem *Caroli M.*

 se-

ſerint occaſum victorioſiſſimi, & inter præcipuos viros præſtantiſſimi viri, *Caroli Magni.* Primum prodigium fuit Pons *Magontiæ*, ultra Rhenum, firmiter conſtructus, ita ut perpetuo durare putaretur, per *Octo* * (Sigebertus per *decem*) *annos* fabricatus, cumque jam eſſet conſummatus, contracta nube ſuper pontem, eo ipſo die fulmen emicuit totumque combuſſit, ita ut nec haſtula quidem ſuper aquam remaneret. Secundum fuit, porticus ingens, *Aquisgrani*, inter Baſilicam & Palatium, quæ, cum ipſe Imperator die Dominica ſuperiorem Eccleſiam vellet intrare, ante pedes ejus tota uſque ad terram collapſa eſt. Tertium fuit nomen ipſius Principis, aureis literis, in ſummitate maceriæ conſcriptum, adeo magnis, ut in pavimento quis ſtans facillime legere poſſet: quod ultimo ætatis ſuæ anno, ita deletum fuit ut nullo modo legi poſſet. Quartum fuit ſignum, præfigurans mortem ipſius, quod cum equitaret ſereno die, ferens lanceam manu, fulgur cecidit ante pedes equi, una cum Rege ipſum dejiciens, lancea quoque de manu ejus longè projecta eſt, cinguli rupti, Imperator tamen ſine læſione permanſit. Hoc contigit in ultima

(Ex *Sigeb. Gemblac.* Anno 811. p. 560.) (*Turpinus* de Geſtis *Caroli M.* c. 32. *Cluv.* p. 494.)

* *Aſtula*, æ. & *Aſſula*, & cum adſpiratione, *Haſtula* partes materiæ ſunt, aſcia abraſæ, Spâhne Græcè *χίδια*: vel ab *aſcia* dictæ; vel *abſiliendo*; vel verius ab Aſſe & Aſſere: unde *Coaſſare*, & *Coaſſatio* apud Vitruvium: & *Aſſulatim*, apud *Plautum*. *Beda*, in vita S. *Felicis*: ſumtam de ligno S. Crucis *aſtulam*, miſit in incendium &c.)

ma expeditione sua, quam habuit contra *Hemmingum*, Regem *Daciæ*, qui superbe locutus fuerat contra majestatem ejus imperialem, transiens per mediam *Saxoniam*, quam in annis triginta jugiter rebellantem, multo sudore & infatigibili instantia, vix suavi jugo Christi inclinavit. Ter namque, Episcopos ac Presbyteros ad se missos, crudeliter necaverunt. Tandem ergo clementissimus Imperator, pertæsus malitiæ eorum, misit & fecit interimi omnes, quotquot gladio ejus altiores essent, utriusque sexus progenitores. Tum verò solis pueris remanentibus, fecit eis ordinari Episcopos ac Presbyteros, qui illos docerent viam salutis æternæ, & sic, *quo semel imbuta recens fuit, servavit odorem, testa diu!* *Hemmingus* tamen, audito adventu Imperatoris, supplex obviam processit, & veniam promeruit. Licet itaque *Karolus* certissimè cognosceret, hæc signa, suam quodammodo proloqui mortem: tamen, constantia virili & magnitudine animi, cuncta dissimulaverat. Invictæ enim virtutis in ipso insigne emicuit, qua animi præstantia, non minus prospera, quàm adversa calcavit. Et ne aliquod virtutis vestigium sublimitatem ejus præteriret, in parandis amicitiis & retinendis, penè cunctos mor-

(Hic obiit An. 811. teste *Gemblacens.*)

Hemmingus Daniæ. R. fit supplex *Carolo M.*

tales anteibat. Nam & amicos facilè admittebat, & diligentiſſime colebat. Redeamus ad noſtra.

CAP. XXXI.

De Geſtis ejuſdem Magni.

Mortuo *Hacone*, *Sueino* quidam, regnum *Norv.* arripit.

MOrtuo itaque *Hacon*, filio *Magni*, fratris *Olavi*, *Steiger Thorer*, qui eum nutrierat, dolens, *Magno* totum regnum *Norwagiæ* ſubjici, levavit quendam *Sweinonem*, filium *Haraldi* cujuſdam, Pſeudoregem adverſus eum, ſicut mos eſt *Norwagienſibus*. Quo comperto, *Magnus* ilico fugientem inſecutus, comprehendit eum in parva quadam inſula, in provincia quadam *Hologaland*, nomen inſulæ *Wambar Holmr*, ibique ei vitam laqueo extorſit, cum quodam alio principe, nomine *Eigil*, viro probo & valde eloquenti: prædictus verò *Sweino* evaſit. Poſt hoc, *Magnus* expeditionem paravit in *Gautiam*, volens ibi repetere tres provincias, quarum iſta ſunt nomina, *Dalr*, *Hofuth*, *Wear*. Hac, dixit antiquitus fuiſſe Regum *Norwagienſium*, ablatas verò violentia Regum *Gautorum*: ideoque, ſe velle armis repetere,

Sed interficitur à *Magno* Rex. *Norv.*

Qui expeditionem para in *Iutiam*, vel *Gothiam*.

tere, si aliter non daretur optio, juxta illud *Lucani:* l. 1. p. 348.

> --- *Arma tenenti*
> *Omnia dat.*

Et in illa quidem prima expeditione, parum profecit. In secunda verò, bellum quidem gessit, sed victus, refugit solus, uno tantùm comite persequente, *Augmundi* filio, *Scopta*. Interea verò, pax convenit, beneficio *Ingonis*, Regis *Gautorum*, filii *Strinkels*, viri probissimi, qui etiam filiam suam ei in matrimonio junxit, *Margaretam*, tradens ei prædictas provincias dotis nomine. Fuerunt tunc in exercitu *Magni*, plures nobiles viri, inter quos palmam tenebat, non minus probitatis, quàm nobilitatis, *Siwardus Ulstrengr*, qui postea ædificavit Cœnobium nobile in honore Beati *Benedicti*, nec non & pretiosissimi & invictissimi Martyris Christi *Laurentii* in parvissima quadam Insula, quæ adjacet Metropoli *Nidrosiensi*: Deinde profectus est *Magnus* ad Orcadas, Insulas regni sui, homo inquietus, alienis inhians, propria parvipendens. *Scotiam* & *Cornubiam*, quam nos *Bretland* vocamus, rapinis infestavit, piraticam exercens, ibique tunc *Hugonem*, *Cornubiæ* Comitem, resisten-

Pax convenit inter *Magnum*, R. Norv. & *Ingonem*, R. *Gautorum*: qui illi filiam despondet *Margaretam*.

Magnus R. Norv. *Scotiam* & *Cornubiam* rapinis infestat.

 tem

tem sibi, cognomento *Grossum*, interfecit. Fuit tunc cum eo *Erlendus*, Comes *Orcadum*, unà cum optima prole sua *Magno*, bonæ indolis adolescente, decem & octo annorum: Qui quanti apud Deum sit meriti, crebra testantur miracula. Fuerunt & alii multi, *Dagr* Pater Gregorii, *Witheuthr* filius Johannis, *Ulfr* Rana, frater Siwardi, patris Nicolai, quem *Oustein* infelix Tyrannus occidit in *Nidrosiensi* Metropoli, & plures alii.

CAP. XXXII.

De morte ejusdem Magni, & filii ejus.

Redit in *Norwegiam.*

ONustis itaque navibus plurima præda, Rex *Magnus* in *Norwegiam* revertitur. Paucis deinde interpositis annis, iterum classem paravit, & solita mentis inquietudine *Hiberniam* repetiit, spe subiiciendi sibi totam insulam. Cumque sibi partem aliquam insulæ subjugasset, sperans, ex facili reliquam posse subjici, incautius exercitum ducere cœpit, eodem modo deceptus, quo & avus ejus *Haraldus* in *Anglia*. *Hibernienses* verò, collecta omni multitudine, parati pro patria mori, reditum ad naves intercipiunt, hostes strenuè invadunt, regem *Magnum* proster-

Rursum vadit *Hiberniam.*

Interficitur ab *Hibernis.*

ſternunt. Pars exercitus cum illo occubuit, ceteri utcunque ad naves remeaverunt. Magnus reliquit tres filios, *Auguſtinum*, *Siwardum* & *Olauum*. Pergens in *Hiberniam*, *Siwardum* ſecum duxerat ad *Orcades*. Mortuo patre, reverſus eſt in *Norwagiam* & unà cum fratribus in regnum ſublimatus eſt. *Olauus*, tertio anno, poſt patris obitum, immatura morte præventus, ex hac luce ſubtractus eſt, planxitque eum omnis *Norwagia*, eò quòd pro morum elegantia, & ſuavitate eloquii, cunctis gratus extiterat. Poſt ejus obitum, duo fratres regnum inter ſe diviſerunt. Poſtquam verò *Auguſtinus* tenuerat regnum annis viginti, rebus humanis deceſſit: tenuitque frater ejus *Siwardus* ſolus totam *Norwagiam* annis ſeptem. *Auguſtinus* exſtitit probitate conſpicuus, moderatione & prudentia non minus ſeipſum, quàm ſubjectos agens (regens.) Rex pacificus, rerumpublicarum diligens adminiſtrator, Chriſtianæ religionis adprimè cultor: unde & Cœnobium in honore Sancti Michaëlis Archangeli, juxta *Bergenſem* civitatem, ſicut hactenus cernitur, conſtruxit. Ædificia etiam regno perutilia plurimis in locis ædificavit, ut palatium Bergis, venuſti operis, licet ligneum, quod modò præ nimia vetuſtate pene collapſum eſt: Portum etiam

(Vide Chron. Regum *Manniæ apud Chambdenum*. p. 687. in *Britannia*.)

Filii tres relicti Regnum Norvagiæ gubernant.

Siwardus, fratribus defunctis, ſolus rerum potitur.

Operâ ab hoc condita, ſacra & profana.

in loco, qui dicitur *Agthanes* naviganti-
Digressio, de Operibus Augusti Cæsaris.
bus valde utilem: imitatus in hoc *Augustum* Cæsarem, qui portum *Brundusii*, pene toto mundo profuturum, construxit. Idem etiam *Augustus*, publicas vias per loca prius invia & paludosa, miris sumptibus ad utilitatem totius regni, sterni præcepit. In qua etiam publica * *Strata*, tam pacata voluit esse omnia, ob honorem Imperatoris, ut si quis in ea deprehenderetur fur, seu homicida, vel maleficus, nullam penitus læsionem, quàm diu ibi moraretur, pateretur. Quod ita fuisse institutum, ex antiquorum scriptis satis probatum est.

(* viam publicam.)

CAP. XXXIII.

De Rege Siwardo & gestis ejus.

Siwardus R. Norv. Hierosolymam proficiscitur.

INter multa, quæ *Siwardus* Rex egregiè gessit, illud præcipuè laudibus celebratur, quod *Hierosolymam* cum classe profectus est, septimo posteaquam illa civitas à tyrannide *Persarum*, Dei misericordia, erepta est anno. In illo itinere, multas civitates paganorum laudatur solo prostrasse: Inter quas & *Sidonem*, urbem famosissimam *Phœnices* provinciæ,

Sidonem Christianis restituit.

pa-

paganis abſtulit, Chriſtianis reſtituit. Caveam etiam quandam, in cujuſdam montis latere, latronibus pleniſſimam, totam regionem infeſtantibus, non minus ingenio, quàm viribus cepit, patriamque ab illorum latrocinio liberavit. Multis itaqne ſtrenuè geſtis, plurimiſque à Rege *Balduwino* honoratus donariis, inter quæ præcipuum & meritò ceteris anteponendum fuit portio ligni Crucis Dominicæ: rediit *Siwardus* de eadem expeditione cum ingenti gloria, vivente adhuc *Auguſtino* fratre ſuo. *Siwardus* inter optimos principes tunc meritò numerandus: poſtmodum verò inter mediocres, dicentibus quibuſdam, ſenſum illi fuiſſe immutatum propter potionem cujuſdam noxiæ confectionis. Sed qui hoc affirmant, viderint ipſi, quid dicant: nos iſta in medio relinquimus.

A *Balduino* R. Hieroſ. donis colitur.

Reditus & morbus.

cialiter videatur notasse Satyricus cum diceret:

Protinus irrupit venæ pejoris in ævum
Omne nefas, fugere pudor, verumque fidesque,
In quorum subiere locum fraudesque doli-que
Insidiaque & vis; & amor sceleratus habendi.

Celanda etiam esse crimina propriæ gentis, Lucanus admonet, cum dicit: (Lib VII.)

Hanc fuge mens partem belli, tenebrisque relinque
Nullaque tantorum discat, me vate, malorum
Quàm multum liceat bellis civilibus, ætas.

Et alio loco: (Lib. VII.)

Quicquid in hac acie gessisti Roma tacebo.

Pauca hæc de antecessoribus nostris rudi licet stilo, ut potui, perstrinxi, non visa, * sed audita retractans. Qua propter, si quis dignatus fuerit hæc legere, cui fortè displicuerit seriem rerum gestarum sic me ordinasse, quæso ne me mendacii arguat, quia aliena relatione didici, quod scripsi. (* Vide præfat.)

Et

Et sciat pro certo, me istarum rerum relatorem alium potius voluisse, quàm me, quod quia hactenus non contigit, me malui, quàm neminem.

Explicit Historia Theoderici Monachi de Antiquitate Regum Norwagiensium.

FINIS.

INDEX

INDEX
RERUM ET VERBORUM
Memorabilium quæ in Chronico hocce Norvagico continentur.

A.

Astri-

D.

Einar

F.

F.

Ha-

K.

pes

L.

M.

Ni-

Olavus

Por-

R.

S.

de

Sopor

Theo-

T.

Ulfr

V.

INDEX
AUCTORUM.

Qui in hoc Chronico Norvagiensi citantur.

Finis Indicum 1. Op.

COMMENTARIUS
Alter
HISTORICUS,
DE PROFECTIONE
DANORUM IN TERRAM SANCTAM,

Circa annum CHR. M.C.LXXXVII. *ſuſcepta, eodem tempore ab incerto autore conſcriptus:*

Opera olim, & cura *Viri Cl.*

IOH. KIRCHMANNI, *Lubec.*
ex manuſs. Bibliothecæ *Lubecenſis* protractus, nunc primum editus ab hujus Nepote

B. C. KIRCHMANNO.

DEDICATIO
CELSISSIMO PRINCIPI ET
DOMINO

FRIDERICO

HEREDI NORVAGIÆ, SLESVICI ET HOLSATIÆ DUCI, PRINCIPI NOSTRÆ JUVENTUTIS VITAM ET FELICITATEM!

PRæſcribo ergo his vetuſtis Hiſtoriæ Borealis monumentis, nunc primum in lucem prodendis, & Tua, PRINCEPS CELSISSIME, nomina: & FRIDERICUM FRIDERICO conjungo. Nec ægrè quidem feretis, ſociari ita uno vos opere, quos non nomen tantum, illud exoptatiſſimum; nec ætatis ſolum parilitas: ſed eædem magnam partem olim vobis regnandæ ditiones; quos ſanguis idem & ſtemma inclitum, quod à FRIDERICO primo, inde & CHRISTIANO, Daniæ Norvagiæque, nominis & gloriæ æter-

ternaturæ Regibus, uterque deducitis, quos cognatio proxima, fratres amitini estis; quos idem ad magna & Principibus digna virtutum & gloriæ meditamenta, animus & institutio, feliciter conjungunt. SALVETE ergo FRIDERICI! PRINCIPES NOSTRÆ JUVENTUTIS! GENTIS VESTRÆ DELICIÆ ET VOTA. Enimverò, quales inter desævientium undarum, quas nondum eluctati sunt, iras, longum jactati nautæ, jam à Borea raptati infesto, jam ab Austro pressi incubante, cum post tot fortunarum suarum jacturas, trepidi verentur, ne ipsa tandem navis evicta collidentium undarum & sorbentis Oceani fiat spolium: si inter ista tempestatum sæva pacatum *Geminorum* effulgescat signum, tum vero læti auspicatique sideris mitissimo confirmati fulgore, sperare incipiunt mitiora & desævituras tandem procellas.

Implete ita olim, PRINCIPES SERENISSIMI, nomina vestra auspicatissima! implete desideria afflictissimorum subditorum! Credite has voces esse patriæ u-

ni-

niverſæ, ad Vos, veluti mitiſſima ſidera, ſpem & vota ſua, non ſine gemitu, convertentis; DEUM imprimis, à quo & cujus nutu ſalutaria PRINCIPUM imperia diſpenſantur, in hæc publica deſideria religiosè deprecantis.

Accipe ergo & Tu benigniſſimus, PRINCEPS CELSISSIME, has publici deſiderii voces. Nec voces ſolum, ſed & animos, & Spei publicæ de Te, & Tuo olim regimine indicia. Et quod non renuas lætiſſimum omen, eo imprimis probabis, ſi hæc hiſtoriæ vetuſtæ monumenta non averſus acceperis.

Iam antiquis temporibus morem fuiſſe, bonarum artium ſtudia literis mandata & in libros redacta, PRINCIPIBUS offerre: quos ſcilicet maximè & deceat, & optima & plurima ſcire: & quorum doctrina ſubditis proſit univerſis, ſapienter ſanè cenſet, *Vir Illuſtris*, uti inſcriptio habet, *Flavius Vegetius* & *inſtitutis* ſuis *de re Militari* ad *Valentinum Auguſtum* præfatur. Bene eſt PRINCEPS olim AUGUSTE, offero & TIBI hic, quamvis ab alio ſcriptum collectumque;

unde & cognoſcere optima, & quæ ſubditis Tuis proſint, diſcere licebit. REGUM ſcilicet *Norvagienſium* res, ducentorum annorum decurſu geſtas, quas alter liber, quamvis rudiore ſtylo commemorat: uti alter profectionem Danorum, quam tunc credebant religioſam. Illorum nomina & *Leones*, ab utroque ſtemmate inter titulos Tuos & inſignia gentilitia, ipſe *Norvagiæ* non indignus *heres*, præfers. A Regibus ergo etiam iſtis, diſcere non indecorum reberis, quæ ad DEI O. M. honorem, ad Religionis & Legum ſacratiſſimarum tutelam, ad bonarum artium præſidium, & publicæ inde felicitatis incrementa, pertinebunt. Ad quæ PRINCIPE digna meditamenta, præter glorioſam ex REGIA ſtirpe originem, & domeſticum SERENISSIMORUM PARENTIUM illuſtre exemplum; & ſolertiſſima illorum, qui à primis annis ſpei Tuæ admoti ſunt, inſtitutio; & ipſe ille illuſtrium cogitationum operumque capax animus Tuus, Te feliciſſime impellunt. Creſce in hæc pu-

publica desideria, PRINCEPS DESIDERATISSIME: cresce in futurorum temporum læta auspicia!

SLESEVICI
An. CIↄ Iↄcxxciii.
mense Octobri.

CELSITUDINIS VESTRÆ

Cliens & Subditus devotissimus.

Bernh. Casp. Kirchmann.

PRÆFATIO.

LECTORI

SALVERE.

P*Rodeunt ergo tandem, Lucina quamvis lenta, non deſavente tamen penitus, ſcripta duo hiſtorica, vetuſti ſane ævi, & hactenus inedita.*

Moliebatur eorum editionem, annos jam ſex & quadraginta eſt, clariſſimæ memoriæ avus meus, IOHANNES KIRCHMANNUS, *dum* Lubecæ *Iuventuti docendæ, imo rei literariæ publicæ juvandæ, non inglorius operabatur. Invenerat hîc utrumque ſcriptum, erueratque primus, Bibliotheca ibidem publica, quam curæ ſuæ commiſſam habebat: & deſtinaverat, ea notis illuſtrata,* Illuſtriſſimi Regni Dan. Cancellarii Chriſt. Friſii *nomini inſcripta, in publicum emittere: ita verba ejús ad eundem an.* cIↄ Iↄc XXIX. XVIII. *Maji*

ſcri-

scripta, indicant: Constitueram igitur sub Tuo illustri nomine, in publicum edere, duos istos, quos vidisti libellos quorum alter continebat historiam aliquót Regum Norvag. à Theodorico quodam Monacho ante quadringentos, & sexaginta annos conscriptam; alter profectionem Danorum in Terram Sanctam temporibus Canuti Regis circa annum Christi M. C. LXXXI. susceptam. Cum enim plurima in iis inveniantur, quæ ad illustrandas Daniæ Norvagiæque antiquitates, faciunt, operæ me pretium esse facturum putavi, si eos nunquam antehac editos, & cum tineis blattisque depugnantes è latebris, & situ extraherem, ac posteritati vindicarem. *Jam antea tamen, anno scilicet* cIↄ Iↄc xxv. xx *Jul. idem CL. avus meus de his ipsis Commentariis scripserat ad* Oligerum Rosencranzium: *Equitem* Danum, *doctrina virtutibusque aliis Nobilissimum:* non possum, quin Tibi significem, me hic inter Libros, qui in Bibliotheca publica, ante paucos annos instituta, & meæ fidei concredita adservantur, reperisse

Histo-

Historiam Regum Norvagiensium, a quodam Monacho Theodorico scriptam, & Augustino Nidrosiensium Archiepiscopo inscriptam, nec non Anonymi cujusdam Tractatum de Profectione Danorum in Terram Sanctam. Longe antiquior est ille Theodoricus Crantzio, qui præ hoc plane confuse Historiam Regum Norvagiensium scripsit, & maximam partem in rebus Normannorum explicandis occupatus est. Si tibi, Vir Generose, Historia hæç aliquid facere videatur ad illustrandas Majorum Vestrorum res præclare gestas, quæ Scriptorum defectu hactenus in obscuro latuerunt, operam dabo, ut uterque Tractatus lucem videat. Vale Generosissime Domine. Dabam Lubecæ xx. Jul. Anno M. DC. xxv. *Et eo ipso anno, ad* Theodorum Bussium, Consiliarium Regium Dan. IX. *Maji ejusdem epistolæ perscripta sunt*: Jam pridem factum est, cum Tibi significarem, me in Bibliotheca à Senatu nostro fidei meæ commissa reperisse, Theodorici Monachi cujusdam Nidrosiensis Historiam Regum Norva-

va-

vagiensium in membrana scriptam, quæ ducentorum, & quod excurrit annorum res gestas, complectitur. Ex illo, reperi quoque Anonymi cujusdam Autoris Scriptum de Profectione Danorum in Terram Sanctam circa annum Christi 1187 tempore Regis Canuti Woldemari Fil. susceptа, quod ipsum quoque lucem hactenus non vidisse existimo; Capitula utriusque Tractatus Tibi mitto. Nolim frustra me fatigare, si sciam hos Tractatus in Dania alicubi extare, sive editos, sive manuscriptos. Si minus, videor mihi egregium Thesaurum reperisse, & auro contra æstimandum. Te, *Vir* Amplissime & Amicissime, etiam atque etiam rogo, apud Danicarum rerum peritos inquirere non graveris, utrum fando quid de his scriptis audiverint, ne operam & oleum in iis describendis, & publicandis perdam. Dabam Lubecæ. IX *Maji* An. M. DC. XXV.

Cumque an. CIↃ IↃC XXIX. *idem quem non sine honore memoravi Illustris* Frisius, Cancell. Dan. *certis expediundis negotiis* Lubecæ *commoraretur, præsens CL. avum sollicitavit, editionem*

tionem scriptorum istorum, nondum tunc in publicum datorum, suscipere non dubitaret: Regios etiam ad operam istam pollicitus est sumptus.

Inde an. cIↃ IↃc xxxii. *Vir CL.* Joh. Meursius *Historicus* Reg. Dan. *scriptis ad eundem avum literis, illactenus neutrum autorum istorum* Daniam *possidere fatetur: & ut publico prodantur, serio instat: verba ejus, & epistolam hic damus:* JOH: MEURSIUS, *Viro Cl.* JOH: KIRCHMANNO Sal.

Literas tuas recte mihi reddidit Collega meus D. Christianus Matthiæ. De scriptore illo utroque quod inquiris, neutrum habemus: itaq; quantum possum, hortor ut edas. Beneficium debebit satis magnum non duntaxat Literaria Respublica, sed & Dania universa, & Norvagia quam utramque in majorem modum obstringes. Soræ XIII. Dec. cIↃ IↃc xxxiii. An. proximo cIↃ IↃc xxxiv *idem flagitat, ex editione & illustratione* Saxonis Grammatici *non illaudatus* Stephanus Stephanius; *Historiographus, & ipse* Reg: Dan: *Cujus verba, epistolæ Idib. Jul. perscriptæ, hæc sunt:* Non solum literæ me tuæ incredibili voluptate perfuderunt, utpote quibus à tanto Viro nihil

hil jucundius accidere potuit: verum magna cum delectatione illam Epistolæ partem legi, qua penes te esse indicasti manuscriptam Historiam cujusdam Theodorici Monachi, qui vitam quorundam Regum Norvagiensium breviter descripsit. Ejus ut editionem, quantum in te, serio matures, hortor, imo totius patriæ nomine, obsecro atque obtestor. Ingenti etenim beneficio eam tibi devincies, edito tam præclaro Antiquitatis monumento, quo nos tot annorum interjectu nescio, quæ fatorum invidia fraudare sustinuit. *Dabam* Soræ. *Idib. Iul.* cIↄ Iↄc xxxiv. *Quamvis autem Cl.* Stephan. *anno ex eo tempore nono, inventos tandem in ipsa* Dania *eosdem hos veteres Commentarios, & ab amico sibi communicatos scribit: instat tamen denuo apud Cl. avum ne dubitet, editionem eorundem exsequi, & Notas in hos ipsos promittit. Verba ejus ex epistola scripta* Soræ *an.* cIↄ Iↄc xlii. xxii. *Iau. inter alia hæc sunt: Cl. KIRCHMANNE*, Communicavit mecum nuper amicorum

Non dubitandum, quin illa Historiæ istius apographa, ex Bibliotheca *Frisiana* sint, & ea ipsa, quæ Viro Illustri *Christ. Frisio*, Cl. avus meus, manu sua descripta, an. cIↄ Iↄc xxix, *Lubecæ* agenti, communicaverat.

micorum quidam binos manuſcriptos Tractatus, quorum alter Anonymi erat, de Itinere à Danis nonnullis Hieroſolymam ſuſcepto: alter vero Codex complectitur Hiſtoriam Theodorici Monachi de Antiquitate Regum Norvagienſium quæ ſic incepit: Domino & Patri ſuo Reverendiſſimo AUGUSTINO, Nidroſienſi Archiepiſcopo Theodoricus humilis &c. Jam nullus dubito, quin iidem omnino ſint Tractatus, de quibus ſæpius ad me ſcripſiſti, quod & ex collatione tuorum Codicum facilè patebit. Sin autem res ita ſe habeat, velim id quamprimum me edoceas, & ſimul, num mature dias in luminis oras, edere ſit animus, & conſilium. Conſtitui etenim Notis quibuſdam utrumque Scriptorem illuſtrare, quæ cum tuis, quas te paraſſe ſpero conjungi poſſent. Soræ. *a. d.* XXVII. *Jan.* cIↃ IↃCXLII.

Quod idem etiam deoptat in Notis ſuis ad Saxonem Grammaticum *an.* cIↃ IↃC XLV. *editis (cum Vir Cl. avus meus, jam triennio ante defunctus eſſet) in quibus fol.* 114. *ubi laudaviſset* Chronicon Norvagicum Anonymi, *inter alia hæc legas:* Quod

QuodChronicumNorvagicum,utinam non diutius invideret Vir ad omnem humanitatem factus, & reconditæ eruditionis Joh. Kirchmannus, amicus meus. *Et quia optimo & Cl. avo concatenati muneris labores, editionem molienti moram injecerunt: mors inde laudatissimo seni an.* cIↃ IↃC XLIII. XX *Mart. divinitus immissa, propositum hoc plane interverterat. idem Celeberrimus* Stephanius, *apud patrem avo Cl. cognominem IOHANNEM KIRCHMANNUM I. Utr. D. & Civitatis Slesvicensis Cos. non semel institit, ut editionem utriusque istius scripti, ab avo cœptam, tandem perageret: quæ evulgata, notas in eadem suas subsecuturas promisit. Monuit ita novissime literis suis an.* cIↃIↃC XLVII. *prid. Cal. Iun. scriptis. Et reum hujus se voti fatebatur pater; volenti tamen, usque huc variæ, & à temporum infestissimorum turbis, & à muniorum quæ publice obit molestiis, injectæ moræ sunt.*

Exsolvo ergo tandem, quod ex desiderio, opto publico esse faciat Deus O. M. quod nuncupaverant parens, avusque optimi: & transmitto utrumque commentarium historicum ad typographum Belgam, qui operam ad id aliquoties obtulerat. Non diffiteor, manum illa adhuc, & curam supremam Cl. avi videri posse depoposcisse: notasque ejusdem & quas promise-

miserat Cl. Stephanius, *desideraturum intentum lectorem. Adjecimus tamen breviculas illas, ex schediasmatis plerasque Cl. Avi: quædam tamen obscuriora in opere, ad quæ etiam Cl. avus hæsit intentata relicta sunt: & hic illud* Strabonis *nostrum facimus: ἅπαντα τὰ αἰνίγματα λύειν ἐπ' ἀκριβὲς, οὐ ῥᾴδιον:* Omnia obscura in lucem dare, non facile est. *Nec est, ut hic ipsorum scriptorum Paradoxa multa, absurda, parachronismos, styli etiam sordes, & lutum, operosius excusem: ex genio illi, quiqui sint autores sui seculi commentantur, & scribunt: Et tamen, sic quoque scripta veterum Chronicorum, veluti è naufragio reliquias, conservari rei prodest publicæ literariæ: quod sapientissime monet Vir celeberrimus* Reinerus Reineccius, *Acad.* Juliæ *olim lumen clarissimum: in cujus verbis, quæ habet in præfatione in* Helmoldi *&* Arnoldi *Historiam, hic desino:* In Historiæ tractatione, etiam atque etiam opera danda est, ut fontes, hoc est, Annales, & id genus alia monumenta, unde justæ expositiones institui & contexi solent, simul indagentur, simul conserventur. Neque hîc scrupulum injicere cuiquam debet, quod, qui à nostræ, aut aliarum gentium hominibus, post Romani

Im-

Imperii occasum, conscripti sunt, vel barbare loquantur, vel ea deficiuntur orationis majestate, quam Oratores affectant. Alibi enim deliciæ istæ quærendæ sunt: hîc Rerum cognitio & Veritatis studium sufficere debet.

EPISTOLA
DEDICATORIA AUTORIS
Sequenti Operi præmissa.

Reverendo & diligendo Domino K. frater X. * *Canonicus*, *debitam in omnibus obedientiam.*

* Forſan frater *Chriſtianus*, vel frater in CHRISTO.)

MUltum mihi fateor contulit, ad veſtri notitiam perveniſſe, & deſiderabili veſtro frui colloquio, quod ſuper mel & favum ſapit affectui meo, quia & auditum ſua dulcedine paſcit, & interiorem hominem ædificatione non modica ad profectum virtutum inflammat. Inter cetera verò melliflui oris veſtri eloquia, mecum contuliſtis de his, qui de partibus noſtris, calore fidei accenſi, ante annos aliquot, non ſine vitæ diſcrimine, *Hieroſolymam* proficiſcebantur. Ut ergo eorum geſta, memoriæ poſterorum digna laude traderentur, mihi, quamquam inſcio & elingui, præcipiendo commendare voluiſtis, ut ea ſtilo exarante, prout diligentius poſſem, explicarem. Sed materiæ quanti-

titas, sua magnitudine ac dignitate, ingenioli mei parvitatem excedit, quæ non † peritorum studia vincit. †(forte etiam.)

Verumtamen aggrediar, fretus auctoritate præcipientis, quia negare non audeo, quicquid dilectio vestra præceperit. Hac siquidem conditione præposita, ut meorum æmulorum morsibus non exponar incorrectus, & quicquid incompositum vel inordinatum manus rodentis invenerit, non præsumptioni meæ, sed præcepto mandantis imputetur.

Explicit Epistola. Incipit Prologus.

SUperfluum reor, novarum rerum eventus inculto sermone depingere, cum sint innumera, licet quadam videantur antiquitate vetusta, quæ dum nostro recitantur auditui, recentem semper ingerunt nostræ memoriæ dulcisonam suavitatem, præsertim cum illarum rerum materia secundum suæ differentiam qualitatis, vel sit admiranda pro miraculo, vel pro dignitate justissima ratione veneranda; ut Vetus Novumque Testamentum; vel etiam ob decorem ornatioris eloquentiæ affectanda, veluti Philosophorum Poëtarumque opinata commenta. In plerisque tamen ista conveniunt, ut sit materia miraculosa dignaque relatu, ra-

rationabili veneratione affectabilis, & Rhetoricis fucata schematibus: Quædam verò simplici & impolita narratione prolata, delectant, & cor audientis afficiunt, cùm nec sint honesta plurimum, nec deformiter abhorrenda, ut sunt quorundam Poëtarum, quos *Virgilius* urbana irrisione denotat, dicens:

Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi,
Atque idem jungat vulpes & mulgeat hircos.

His siquidem me similem fore redarguo, dignumque risu, qui neque hac, neque simili motus invectione, à proposita scribendi cupiditate reprimebar. Supradictarum itaque qualitatum diversas varietates, meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar non tam præsumptione temerarius, quàm gestæ rei cupidus commendator: licet facultas elegantioris facundiæ parvitati meæ non suppetat. Attamen de his (quanquam) supervacaneum æmuli æstiment, silendum non arbitror, quæ nostris contigêre temporibus, & rogatu illarum venerabilium personarum, qualicunque stilo exarandum suscepi, ut materiæ series facundiori pro tempore servaretur, quæ videlicet personæ relicta dulcedine, complexus conjugalis, filiorumque ac propinquorum, possessionumque amore contem-

Autor, suo tempore gesta scripturus est.

tempto, illud Evangelicum complere non hæsitantes, *Nisi quis renunciaverit omnibus quæ possidet, non potest &c.* mortis discrimini semetipsos tradiderunt, ut Christum lucrifacerent. Siquidem, nisi fallor, quicquid in mundi republica gestum fuerat, velut fumus evanesceret ac sorberet oblivio, nisi virorum illustrium scripta ligarentur industria, ut ad memoriam posterorum manifestata rerum veritate proderetur.

Hæc igitur, meo modulo, mente pertractans, quanquam præsumptionis à derogatoribus arguar, nemini præjudicium digniori scripto volenti depromere faciens, libens cedo, ut factum elegantissimum facundiori commendetur eloquio.

Explicit Prologus.

Incipiunt Capitula sequentis Operis.

C. I Quod Auctor deplorat multiplices labes & vitia modernorum.

II. Quod propter universalem transgressionem, civitas Dei *Hierusalem*, habitatoribus trucidatis, & in captivitatem ductis, à paganis inhabitatur.

III. Exemplar Epistolæ Domini *Papæ*, ad omnes Reges & Principes orbis terrarum pro necessitate terræ *Hierosolymitanæ*.

IV. Quod Regem Danorum, *Kanutum*, *Othoniæ* cum omnibus Episcopis & Regni principibus, curiam tenentem, de destructione terræ *Hierosolymitanæ*, lamentabili dolore rumor affecerit.

V. Quod *Esbernus*, frater *Absalonis* Archiepiscopi, probitates & gesta majorum commemorando, plures ad iter *Hierosolymitanum* animaverit.

VI. Quod quindecim de nobilioribus, primò iter prædictum se suscepturos, juramento firmabant, sed insidiis hostis antiqui, omnes, præter quinque, à proposito resilierunt.

VII. Quod illis navem ingressis & velificantibus, parentes & amici valedicentes Dominum exorabant, ut in eundo & redeundo, homines & naves, cum omni integritate conservarentur.

VIII. De fluvio *Elf*, & de *Ulfo de Loufnes*, & ejus sociis. IX De

Expliciunt Capitula.

In-

Incipit Historia de Profectione Danorum in Hierosolymam.*

*(De *Danorum* in Terram Sanctam expeditione, sub Clemente III. P. R. Vid. Joh. Magnus lib. XIX. Hist. Goth. cap. X. *Baronius* in Ann. in Actis an. 1189 *Crantsius* Metrop. Lib. VII. c. XIII. fol. 177.)

Cap. I.

Quod Auctor deplorat multiplices labes & vitia modernorum.

Suorum temporum tangit ulcera.

Mundi fine vergente ad occasum, increbrescunt mala plurima, ut veridica Domini sententia, quæ falli nequit, confirmetur, ubi ait: *Gentem surgere contra gentem & regnum regno prævalere.* Non remotis tantum regionibus, imo domestica cohabitatione probatur, judicium Dei omni pace remota propinquare: quia nec pater filio integritatem, & fidem; nec matri filia naturalem affectum invicem servare noscuntur. Ut ergo peccatum, mundi suo termino incumbente, puniatur, multis illusionibus, uti dignum est, confunditur. Non est enim ulla personarum differentia, nec ætatum reverentia, sexus quoque nullus, nullaque professio, quin omnes quantum poterunt, nituntur contra vetitum. Amoris denique Dei nulla remansere vestigia, veritas non reversura, longè peregrinatur à seculo, appetitus vitiorum, omni submota verecundia, vehementer invaluit, & contra

tionem scriptorum istorum, nondum tunc in publicum datorum, suscipere non dubitaret: Regios etiam ad operam istam pollicitus est sumptus.

Inde an. cIↃ IↃC XXXII. *Vir CL.* Joh. Meursius *Historicus* Reg. Dan. *scriptis ad eundem ævum literis, illactenus neutrum autorum istorum* Daniam *possidere fatetur: & ut publico prodantur, serio instat: verba ejus, & epistolam hic damus:* JOH: MEURSIUS, *Viro Cl.* JOH: KIRCHMANNO Sal.

Literas tuas recte mihi reddidit Collega meus D. Christianus Matthiæ. De scriptore illo utroque quod inquiris, neutrum habemus: itaq; quantum possum, hortor ut edas. Beneficium debebit satis magnum non duntaxat Literaria Respublica, sed & Dania universa, & Norvagia quam utramque in majorem modum obstringes. Soræ XIII. Dec. cIↃ IↃC XXXIII. An. proximo cIↃ IↃC XXXIV *idem flagitat, ex editione & illustratione* Saxonis Grammatici *non illaudatus* Stephanus Stephanius; *Historiographus, & ipse* Reg: Dan: *Cujus verba, epistolæ Idib. Iul. perscriptæ, hæc sunt:* Non solum literæ me tuæ incredibili voluptate perfuderunt, utpote quibus à tanto Viro nihil

hil jucundius accidere potuit: verum magna cum delectatione illam Epistolæ partem legi, qua penes te esse indicasti manuscriptam Historiam cujusdam Theodorici Monachi, qui vitam quorundam Regum Norvagiensium breviter descripsit. Ejus ut editionem, quantum in te, serio matures, hortor, imo totius patriæ nomine, obsecro atque obtestor. Ingenti etenim beneficio eam tibi devincies, edito tam præclaro Antiquitatis monumento, quo nos tot annorum interjectu nescio, quæ fatorum invidia fraudare sustinuit. *Dabam* Soræ. *Idib. Iul.* cIↃ IↃC XXXIV. *Quamvis autem Cl.* Stephan. *anno ex eo tempore nono, inventos tandem in ipsa* Dania *eosdem hos veteres Commentarios, & ab amico sibi communicatos scribit: instat tamen denuo apud Cl. avum ne dubitet, editionem eorundem exsequi, & Notas in hos ipsos promittit. Verba ejus ex epistola scripta* Soræ *an.* cIↃ IↃC XLII. XXII. *Iau. inter alia hæc sunt: Cl. KIRCHMANNE*, Communicavit mecum nuper amicorum

Non dubitandum, quin illa Historiæ istius apographa, ex Bibliotheca *Frisiana* sint, & ea ipsa, quæ Viro Illustri *Christ. Frisio*, Cl. avus meus, manu sua descripta, an. cIↃ IↃC XXIX, *Lubecæ* agenti. communicaverat.

micorum quidam binos manuſcriptos Tractatus, quorum alter Anonymi erat, de Itinere à Danis nonnullis Hieroſolymam ſuſcepto: alter vero Codex complectitur Hiſtoriam Theodorici Monachi de Antiquitate Regum Norvagienſium quæ ſic incepit: Domino & Patri ſuo Reverendiſſimo AUGUSTINO, Nidroſienſi Archiepiſcopo Theodoricus humilis &c. Jam nullus dubito, quin iidem omnino ſint Tractatus, de quibus ſæpius ad me ſcripſiſti, quod & ex collatione tuorum Codicum facilè patebit. Sin autem res ita ſe habeat, velim id quamprimum me edoceas, & ſimul, num mature dias in luminis oras, edere ſit animus, & conſilium. Conſtitui etenim Notis quibuſdam utrumque Scriptorem illuſtrare, quæ cum tuis, quas te paraſſe ſpero conjungi poſſent. Soræ. *a. d.* XXVII. *Ian.* cIↃ IↃcXLII.

Quod idem etiam deoptat in Notis ſuis ad Saxonem Grammaticum *an.* cIↃ IↃc XLV. *editis (cum Vir Cl. avus meus, jam triennio ante defunctus eſſet) in quibus fol.* 114. *ubi laudaviſſet* Chronicon Norvagicum Anonymi, *inter alia hæc legas*:

Quod

QuodChronicumNorvagicum,utinam non diutius videret Vir ad omnem humanitatem factus, & reconditæ eruditionis Joh. Kirchmannus, amicus meus. *Et quia optimo & Cl.avo concatenati muneris labores, editionem molienti moram injecerunt: mors inde laudatissimo seni an.* cIↄ Iↄc XLIII.XX *Mart. divinitus immissa, propositum hoc plane interverterat. idem Celeberrimus* Stephanius, *apud patrem avo Cl.cognominem IOHANNEM KIRCHMANNUM I.Utr.D.& Civitatis Slesvicensis Cos.non semel instituit, ut editionem utriusque istius scripti, ab avo cœptam, tandem perageret: quæ evulgata, notas in eadem suas subsecuturas promisit. Monuit ita novissime literis suis an.*cIↄIↄc XLVII.*prid.Cal.Iun.scriptis.Et rerum hujus se voti fatebatur pater: volenti tamen, usque huc variæ, & à temporum infestissimorum turbis, & à muniorum quæ publice obit molestiis, injectæ moræ sunt.*

Exsolvo ergo tandem, quod ex desiderio, opto publico esse faciat Deus O.M. quod nuncupaverant parens, avusque optimi: & tramitto utrumque commentarium historicum ad typographum. Belgam, qui operam ad id aliquoties ob tulerat. Non diffiteor, manum illa adhuc, & curam supremam Cl.avi videri posse depoposcisse: notasque ejusdem & quas promise-

miserat Cl. Stephanius, *desideraturum intentum lectorem. Adjecimus tamen breviculas illas, ex schediasmatis plerasque Cl. Avi: quædam tamen obscuriora in opere, ad quæ etiam Cl. avus hæsit intentata relicta sunt: & hic illud* Strabonis *nostrum facimus:* ἅπαντα τὰ αἰνίγματα λύζν ἐπ' ἀκριβὲς, ὀ ῥᾴδιον: Omnia obscura in lucem dare, non facile est. *Nec est, ut hic ipsorum scriptorum Paradoxa multa, absurda, parachronismos, styli etiam sordes, & lutum, operosius excusem: ex genio illi, quiqui sint autores sui seculi commentantur, & scribunt: Et tamen, sic quoque scripta veterum Chronicorum, veluti è naufragio reliquias, conservari rei prodest publicæ literariæ: quod sapientissime monet Vir celeberrimus* Reinerus Reineccius, *Acad.* Juliæ *olim lumen clarissimum: in cujus verbis, quæ habet in præfatione in* Helmoldi *&* Arnoldi *Historiam, hic desino:* In Historiæ tractatione, etiam atque etiam opera danda est, ut fontes, hoc est, Annales, & id genus alia monumenta, unde justæ expositiones instituí & contexi solent, simul indagentur, simul conserventur. Neque hîc scrupulum injicere cuiquam debet, quod, qui à nostræ, aut aliarum gentium hominibus, post Romani

Im-

Imperii occasum, conscripti sunt, vel barbare loquantur, vel ea deficiuntur orationis majestate, quam Oratores affectant. Alibi enim deliciæ istæ quærendæ sunt: hîc Rerum cognitio & Veritatis studium sufficere debet.

titas, sua magnitudine ac dignitate, ingenioli mei parvitatem excedit, quæ non † peritorum studia vincit. †(forte etiam.)

Verumtamen aggrediar, fretus auctoritate præcipientis, quia negare non audeo, quicquid dilectio vestra præceperit. Hac siquidem conditione præposita, ut meorum æmulorum morsibus non exponar incorrectus, & quicquid incompositum vel inordinatum manus rodentis invenerit, non præsumptioni meæ, sed præcepto mandantis imputetur.

Explicit Epistola. Incipit Prologus.

SUperfluum reor, novarum rerum eventus inculto sermone depingere, cum sint innumera, licet quadam videantur antiquitate vetusta, quæ dum nostro recitantur auditui, recentem semper ingerunt nostræ memoriæ dulcisonam suavitatem, præsertim cum illarum rerum materia secundum suæ differentiam qualitatis, vel sit admiranda pro miraculo, vel pro dignitate justissima ratione veneranda; ut Vetus Novumque Testamentum; vel etiam ob decorem ornatioris eloquentiæ affectanda, veluti Philosophorum Poëtarumque opinata commenta. In plerisque tamen ista conveniunt, ut sit materia miraculosa dignaque relatu, ra-

rationabili veneratione affectabilis, & Rhetoricis fucata schematibus: Quædam verò simplici & impolita narratione prolata, delectant, & cor audientis afficiunt, cum nec sint honesta plurimum, nec deformiter abhorrenda, ut sunt quorundam Poëtarum, quos *Virgilius* urbana irrisione denotat, dicens:

Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi,
Atque idem jungat vulpes & mulgeat hircos.

His siquidem me similem fore redarguo, dignumque risu, qui neque hac, neque simili motus invectione, à proposita scribendi cupiditate reprimebar. Supradictarum itaque qualitatum diversas varietates, meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar non tam præsumptione temerarius, quàm gestæ rei cupidus commendator: licet facultas elegantioris facundiæ parvitati meæ non suppetat. Attamen de his (quanquam) supervacaneum æmuli æstiment, silendum non arbitror, quæ nostris contigêre temporibus, & rogatu illarum venerabilium personarum, qualicunque stilo exarandum suscepi, ut materiæ series facundiori pro tempore servaretur, quæ videlicet personæ relicta dulcedine, complexus conjugalis, filiorumque ac propinquorum, possessionumque amore contem-

Autor, suo tempore gesta scripturus est.

tempto, illud Evangelicum complere non hæſitantes, *Niſi quis renunciaverit omnibus quæ poſſidet, non poteſt &c.* mortis diſcrimini ſemetipſos tradiderunt, ut Chriſtum lucrifacerent. Siquidem, niſi fallor, quicquid in mundi republica geſtum fuerat, velut fumus evaneſceret ac ſorberet oblivio, niſi virorum illuſtrium ſcripta ligarentur induſtria, ut ad memoriam poſterorum manifeſtata rerum veritate proderetur.

Hæc igitur, meo modulo, mente pertractans, quanquam præſumptionis à derogatoribus arguar, nemini præjudicium digniori ſcripto volenti depromere faciens, libens cedo, ut factum elegantiſſimum facundiori commendetur eloquio.

Explicit Prologus.

Incipiunt Capitula sequentis Operis.

C. I Quod Auctor deplorat multiplices labes & vitia modernorum.

II. Quod propter universalem transgressionem, civitas Dei *Hierusalem*, habitatoribus trucidatis, & in captivitatem ductis, à paganis inhabitatur.

III. Exemplar Epistolæ Domini *Papæ*, ad omnes Reges & Principes orbis terrarum pro necessitate terræ *Hierosolymitanæ*.

IV. Quod Regem Danorum, *Kanutum*, *Othoniæ* cum omnibus Episcopis & Regni principibus, curiam tenentem, de destructione terræ *Hierosolymitanæ*, lamentabili dolore rumor affecerit.

V. Quod *Esbernus*, frater *Absalonis* Archiepiscopi, probitates & gesta majorum commemorando, plures ad iter *Hierosolymitanum* animaverit.

VI. Quod quindecim de nobilioribus, primò iter prædictum se suscepturos, juramento firmabant, sed insidiis hostis antiqui, omnes, præter quinque, à proposito resilierunt.

VII. Quod illis navem ingressis & velificantibus, parentes & amici valedicentes Dominum exorabant, ut in eundo & redeundo, homines & naves, cum omni integritate conservarentur.

VIII. De fluvio *Elf*, & de *Ulfo de Loufnes*, & ejus sociis.

IX. De *Tunsbergh*, & ejus situ.
X. Quod de *Tunsbergh* navigantes, ad Insulas *Seloyas* applicuerunt, ibi de communi negotio tractaturi.
XI. De civitate *Bergensi*, & seditione ibi facta per Danos.
XII Quomodo *Suuerus* apparatum Danorum exploraverit.
XIII Quod *Simon*, filius *Kari*, factione *Suueinonis*, puerum quendam, filium *Magni* Règis vocans, & secum assumens, insurrexerit contra *Suuerum*.
XIV Quomodo idem *Suueino*, *Suuero* pro prædicto facinore offensus, in gratiam illius redierit.
XV Qûod *Dani*, procedentes ad introitum maris, *Ulfum* exspectant.
XVI Quod moram non patientibus aliis, solus *Suueino* cum nautis suis *Ulfum* præstolatur.
XVII De Adventu *Ulfi*, & ejus consilio.
XVIII Quod *Ulfus*, quamvis *Suueino* præcederet, per compendium sequens, optato littore potitus est.
XIX Quod idem *Suueino*, cum sociis per totam diem & noctem, maris inclementia valde vexabatur.
XX Quod sexta feria, dissoluta navi submersi sunt.
XXI Quod aliqui tabulis ac fragmentis adhærentes, terræ appulsi sunt.

Expliciunt Capitula.

In-

Incipit Historia de Profectione Danorum in Hierosolymam.*

*(De Danorum in Terram Sanctam expeditione, sub Clemente III. P. R. Vid. Joh. Magnus lib. XIX. Hist. Goth. cap. X. Baronius in Ann. in Actis an. 1189 Cranzius Metrop. Lib. VII. c. XIII fol. 177.)

CAP. I.

Quod Auctor deplorat multiplices labes & vitia modernorum.

Mundi fine vergente ad occasum, increbrescunt mala plurima, ut veridica Domini sententia, quæ falli nequit, confirmetur, ubi ait: *Gentem surgere contra gentem & regnum regno prævalere.* Non remotis tantum regionibus, imo domestica cohabitatione probatur, judicium Dei omni pace remota propinquare: quia nec pater filio integritatem, & fidem; nec matri filia naturalem affectum invicem servare noscuntur. Ut ergo peccatum, mundi suo termino incumbente, puniatur, multis illusionibus, uti dignum est, confunditur. Non est enim ulla personarum differentia, nec ætatum reverentia, sexus quoque nullus, nullaque professio, quin omnes quantum poterunt, nituntur contra vetitum. Amoris denique Dei nulla remansere vestigia, veritas non reversura, longè peregrinatur à seculo, appetitus vitiorum, omni submota verecundia, vehementer invaluit, & contra

Suorum temporum tangit ulcera.

tra

tra primæ tabulæ secundum mandatnm, ubi Deus homini proximum sicut seipsum diligendum præcepit, homines in contrarium vorsi odio malignante consurgunt: pudicitiæ locus non est, regnante luxuria, * ubique diffusis sordibus, pene totam humani generis massam corrumpendo fœdavit; Sacerdotes Dei Simonia maculans reddit inglorios, & sacræ fidei puritas errorum impietate turbatur. Quid multa referam extra propositum evagando? cum possim breviter totum corpus Christi, quod est Ecclesia, prophetica sententia, corruptum & contaminatum demonstrare: *Omne caput* inquit, *languidum est & omne cor mœrens à planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas.*

*(quæ)

CAP. II.

Quod propter Universalem trangressionem, civitas Dei Hierusalem, habitatoribus trucidatis & in captivitatem ductis, à Paganis inhabitatur.

Inde pœnas ingruere divinas.

UNiversorum siquidem impietate sæviente, universali quodammodo plaga percutimur. Quia quod omnium erat communis gloria, decus & ornamentum, factum est singulis opprobrium sempiternum

num, nisi virtute divina reparetur, quod peccatis nostris exigentibus dissipatum est & destructum. Flebilis ille casus & scandalum intolerabile Christianorum, quod nostris dolemus accidisse temporibus, omnium in Christo credentium corda turbavit: quod *Hierosolyma* videlicet, religionis Christianæ principium, & natale solum unigeniti filii Dei, quæ præsentia humanitatis Jesu Christi, & miraculorum ejus gloria, quæ gessit, sanctior illustriorque cunctis regionibus eminentiori dignitate pollebat ejecto, imo trucidato populo, cujus est Dominus Deus ejus; populo, quem elegit in hereditatem sibi sanctam, paganorum inhabitatione fœdatur. * Denique Davidicum illud vaticinium lamentabili mœrore permixtum jam completum cernimus, supra quam quod legimus: *Polluerunt templum sanctum tuum &c.* Jeremias quoque præsentialiter lamentatur dicens: *Viæ Sion lugent, eò quod non sint, qui veniant ad solemnitatem.* Cujus vel saxei, hæc audientis, fundamentum cordis non concutitur, ut prorumpat in lachrumas & singultus? Cum igitur hæc [illegible] mala

Urbs Solyma capta.

* (An. Chr. 1187. *Hierosolyma* capta est, à *Saladino*, Ægypti Sultano, sedente *Urbano* III. qui concussus hoc tristi nuncio, in morbum incidit, quo excessit XIII. cal Nov. cui proximo die surrogatus est, *Gregorius* VIII. qui sedit tantum LVII. dies: imperante *Friderico I. Barbaroßa*: Is *Gregorius* Pontifex nunciis & litteris Principes Christianos cohortatus est, ad loca sacra recuperanda. *Platina* de Vitis Pontific. in Urb. & Gregor. *Revius* in Hist. Pontific. fol. 153.)

mala principium sumerent, ut proditio fieret civitatis Sanctæ, infidelitas à suis civibus sumsit exordium: quia nemo pejor quàm domesticus inimicus, nec subitò latere mundum potuit, quod in medio mundi agebatur. Flamma enim ignis iniqui fumum horridi rumoris ad universa circumquaque regna diffundebat, & subito Romanam sedem non latuit, quicquid transmarinis partibus virtus pagana contra divinæ institutionis religionem nitebatur. Quid igitur ageret caput corporis, amputatis decentioribus membris, nisi medicinam quærere curationis?

Pontificis inde Romani sollicitudo.

Cap. III.

Exemplar Epistolæ Domini Papæ, ad omnes Reges & Principes orbis terrarum, pro necessitate terræ Hierosolymitanæ.

Pontificis Rom. breve.

CОnvocato mox Concilio, decrevit in universas mundi partes legationis hujus nuncios destinare, scribens cunctis lamentabile carmen & verba, hanc summam continentia:

GREGORIUS, Servus servorum uni-

(*Gregorius* VIII, sedit tantum dies 57. Et mortuus est Ao. Christi 1187, quâ *Hierosolyma* amissa est, & Regnum destructum 2 octobr. ipse verò electus fuerat 29 octobr.)

(Vid. Evoldi Origines Marcanas Ao. 1187)

universis Regnis, & Regibus & Regnorum Principibus, cum plebe subdita, Salutem & Apostolicam benedictionem:

„ Quum divina patientia, me, quasi mu-
„ tum & minus sollicitum speculatorem,
„ domui suæ constituerit, ut si videro super
„ civitatem Domini munitam hostes irruere,
„ clamare non desinam, secundum illud
„ Propheticum: *Clamare ne cesses*: clamabo
„ vim patiens in amaritudine animæ meæ,
„ stimulante doloris angustia, quod imma-
„ nem tristitiam afferet audientibus, & cum
„ hæc nostra scriberetur Epistola, lacrima-
„ rum profusio paginam stillando macula-
„ vit; eò quod fama flebilis, vultum divinæ
„ serenitatis, adversus Sanctam civitatem
„ Hierusalem, & patriam Jesu Christi, in
„ furorem conversum nunciavit. Nec im-
„ meritò. In quo enim divinam clemen-
„ tiam humana malitia non offendit? Uni-
„ versalis siquidem excessus, universaliter
„ meruit flagellari, in tantum, ut sæpe dicta
„ civitas Sancta, destructa munitione, &
„ pollutis ædibus sacris, & in captivitatem
„ & mortem deductis habitatoribus, ab
„ immundis gentibus, nemine jam reniten-
„ te possideatur. Jam antiquus ille *Nabu-*
„ *zardan*, coquinam profanationis suæ,
„ remotis altaribus, construere non vere-
„ tur. *Habet* namque humanam carnem,
ni-

CAP. IV.

Quod Regem Kanutum Othoniæ cum omnibus Episcopis & regni Principibus curiam tenentem de destructione terræ Hierosolymitanæ lamentabili dolore rumor affecerit.

REx *Danorum*, illustris & nobilis *Kanutus*, *Waldemari* Regis filius, *Othoniæ* constitutus, circa Nativitatis Christi solemnitatem, curiam convocaverat, mandans omnibus regni sui principibus, Episcopis videlicet & officialibus, & prudentioribus cunctis, ad prædictam civitatem, omni occasione omnique mora submota, convenire, fortè de suorum aliquid negotiorum acturus occupationibus; quia nusquam terrarum mala deficiunt, quæ molestant, imò semper nisi evellantur, succrescunt: cum ecce, repentè superveniunt nuncii, à Sede Apostolica directi, hæc, quæ supra diximus, in conventu omnium referentes. Quod Rex audiens, & universi confidentes, in profusionem lacrimarum & suspiria resolvuntur, ut penitus omnes obmutescerent, nec valeret quispiam responsum dare narrantibus, tristitiæ magnitudine cunctos absorbente. Tandem in

De Urbe Hierosol. Christianis erepta nuncius ad Kanutum Dan. Reg. pervenit.

ſe reverſi, reſumpto ſpiritu, ruperunt ſilentium, quia ſic fieri frequenter aſſolet, audita inſolita rerum magnarum novitate. Quis autem illorum his tam magnificis tamque triſtibus nunciis reſpondere debuiſſet, vix inventus eſt, donec ſe invicem confortantes animarent.

Cap. V.

Quod Esbernus, frater Abſolonis Archiepiſcopi, probitates & geſta majorum commemorando, plures ad iter Hieroſolymitanum animaverit.

(*Abſolon* hic fuit Archiepiſcopus *Lundenſis*, cujus meminit honorificè *Ioh. Magn.* l.19. hiſt. Got. c.9.) *Abſolonis* Archiepiſcopi Dan. frater ad expeditionem Sacram principes animat.

Et ecce vir, nomine *Esbernus*, *frater* † *Abſolonis* Archiepiſcopi, magnæ prudentiæ magnarumque opum, habens multam, in conſpectu Regis & Principum, fandi gratiam, cogitata facultate perorandi, quid cunctorum animo affectuoſius inſediſſe potuiſſet, ſurrexit & faciliter nacta loquendi licentia, ſic exorſus ait:

„ Literis Apoſtolicis, ſummi que Pon-„ tificis nunciis, reverenter, uti dignum eſt, „ inclinamus, ſed quia luctuoſam continet que-

† (*Abſalon* hic, Epiſcopus Roſchildenſis, & ſimul *Archiepiſcopus* Lundenſis. ſub Regibus Daniæ *Valdemaro* I. & *Canuto* VI, hujus filio vixit, cujus laudes vide apud *Sax. Grammat.* lib. XIV, *Arnold.* Abbatem Lybec. in *Chron. Slav.* lib. IV. c. XVIII.)

„ querimoniam & Jesu Christi contume-
„ liam, omnium corda, Christum diligen-
„ tium, vertunt in stuporem. Nihilominus
„ tamen, ut decet, paternæ sollicitudini
„ grates debitas agit Christianitatis univer-
„ sitas: quia, sicut in capite corporis, sedes
„ est rationis & scientiæ: ita & in capite
„ Sanctæ Matris Ecclesiæ, id est, Apostolico,
„ totam consistere summam consilii non
„ ambigimus. Quicquid ergo divina gratia,
„ suæ dignatur revelare prudentiæ, hoc quasi
„ de capite derivetur in barbam, ut bene-
„ dictionem consequi mereamur. Hæc illis
„ responsa sufficiant. Nunc denique dile-
„ ctissimi ad nos commonentes verba verta-
„ mus. Patres nostri priores, meruere tem-
„ pora meliora, fertilitatis scilicet ac tran-
„ quillitatis, quia in eis justitia & veritas
„ obviaverunt sibi: horum verò dierum
„ volumine, fraus & violentia regna mode-
„ rantur: adulatores & hypocritæ colla
„ Regum & regni Principum complecten-
„ tes, stringunt & per eos officia cuncta
„ mutuantur, juxta illud poëticum irriden-
„ tis proverbium: *Quod non dant proceres,* (Juvenal.)
„ *dabit histrio.* Qui autem ob virtutis meri-
„ tum fallere indignatur, non solùm nul-
„ lam meretur gratiam, verùm etiam de-
„ trectatorum morsibus laniandus exponi-
„ tur. Quicquid ergo vitiosum & virtuti

,,contrarium esse perpendimus, celerrimè ,,relinquamus & turpia inhonestatis abjicientes, quos habuimus, patres imitemur. ,,Quæ regna, quæve patria antiquorum ,,*Danorum* gloriosa tropæa non prædicant? ,,Si *Graciam* consulis, nostrorum audacia ,,se defensari clamitabit: *Longobardiam* si ,,vis, interroga; & statim sui nominis ,,proprietate se divictam à nostris non celabit. Appellantur enim sicut notissimum ,,est *Longobardi, id est, longam barbam* ,,habentes, eò quòd antiquitas nostri habitus, cum eos vinceremus, more leonum, ,,*gemobodiam* producebat. Qui paternam ,,consuetudinem imitantes, nomen hereditario jure possederunt, Romanamque ,,fortitudinem terror gentis nostræ concussisse dignoscitur. Per *Normanniam*, quam ,,vastavimus, revertamur ad *Angliam* & ,,*Norwagiam* regirantes ad Orientem, ,,mentionem faciamus de *Finnis Sembis*, ,,nihil de *Slavia* relinquentes, à termino ,,qui dicitur *Hel*, usque ad vastam solitudinem, quæ conjungit *Slaviam*, *Holsatiam* atque *Daciam*, & sic pene totum ,,orbis circulum feroci audacia pervagantes, suæ subdidere ditioni. Hæc autem ,,horrenda pericula mortesque multiplices, ,,non divinæ religionis intuitu sustinentes, ,,sed *dilatam* † *de* famæ nominisque perpetui

Gesta majorum recenset.

De nomine *Longobardorum* vide Krantzium lib. 2. Daniæ c. 21, Vid. etiam ep. anteced. cap. XVII.

fors *dilatando* famæ nom.

,,tui gloriam, meruerunt. Non ergo simus ,,* *peripsima hominum*, & crimen inferamus (1 Cor. 4.) ,,adeptæ dignitati, moveamur à seditione ,,civium ad majora & utiliora certamina, ,,fortè nos exspectat gloriosus de tyranno ,,triumphus. *Judicia enim Dei abyssus multa*, ,,& si humanam latet cæcitatem, divinæ ,,providentiæ rationem non obscurat, quo ,,exitu hæc Dei sustinentia terminetur. Si- ,,mus in sorte Sanctorum & communione ,,laborum: qui non valet corpore, rebus ,,opem conferat laborantibus, ut participes ,,sint in præmio, qui non sunt dispares in ,,voto.

Hæc ille vir concionabatur in publico.

Cap. VI.

Quod quindecim de Nobilioribus, primò iter prædictum se suscepturos juramento firmabant, sed insidiis hostis antiqui, omnes præter quinque à proposito resilierunt

Soluto tandem concilio, convenêre viri pauci, numero quindecim, quorum Deus specialiter corda tetigerat, ut familiariori discussione rem examinarent, quo modo, vel qua via, quove aditu, quod mente

Deliberatur à nonnullis de profectione in Palæstinam.

mente conceperant, opere parturirent. Sed res ardua, consilio magno & multis egebat opibus, quia nihil per se, nisi armati multitudine, facere potuissent. Decreverunt
(l. plateis.) igitur verbum istud divulgandum in *placitis*, prædicandum in Ecclesiis, ut quod jam pauci perceperant, clamore publicato, ad aures vulgi procederet. Quod & factum est. Spargebatur in agro Dei semen fructiferum & multiplicati sunt, qui devotione facta, sanctum propositum virili constantia rapuerunt: quia Regnum cælorum vim patitur & violenti diripiunt illud. Supradictis autem viris quindecim, qui hujus negotii videbantur æmulatores ferventiori zelo, hujus erat summa consilii, ut piraticis constructis navibus, quas *Sneckas* appellamus, quæ ferendis alimentis, magnitudine ac firmitate forent idoneæ, quasque etiam artificum diligentia tam solida compaginatione constringerent, ut ventorum inclementiam, & procellas undarum irruentes, inconcussæ repellerent. Neque hoc silentio tegendum arbitror, quod prædicti viri XV. solemnitatem voti sanctissimi, sacramento interpositæ fidei & juramento firmabant; attamen malignitas hostis antiqui, quæ semper bonis operibus insidiatur, ut pereant, non passa est integritatem tam prudentis consilii ad utilitatis actum procedere. Videbat, ut æstimo,

æstimo, subtilitate naturæ, quam, post casum perditæ naturæ, non amisit, quod prodesse fortè potuisset, si propositum istud cœptum consummaretur: separavit eos ab invicem procul, & fide perdita, quosdam *eques* nunquam reversuros abegit, quosdam hactenus voti reos, ne quid hujusmodi facerent, impedivit. Illi autem, qui virtutem hanc animo divinitus inspiratam conceperant, licet jam pauciores effecti numero, quàm fuerunt, constantiam voti felicioris servantes, mutuo seipsos animabant, & quasi pauca boni seminis grana in agrum fertilem sparsa, rursus crescere & multiplicari, domino dante incrementum, cœperunt, quia neque plantans neque rigans multum conferunt, nisi Deus dederit incrementum. Quinque tantum viri de XV. constantiam voti non linquentes, ad condictam navium institutionem festinabant, quorum hæc sunt nomina: *Ago* filius *Stigh Albi*, qui ætate maturior, autoritate quoque consilii prior esse videbatur: *Alexander* alter, dicebatur *Absolonis*, Archiepiscopi nepos ex sorore: Hi jungebantur societate, & communione rerum, & in unius navis constructione collaborabant: Tertius *Ako* nomen habuit, qui similiter strenuitate pollebat & genere: erat enim venerabilis viri nepos, *Tuconis* Episcopi, qui præ ceteris con-

(forsan *ex eis*)

Conveniunt tandem inter quinque de profectione ista.

conceptum desiderium ardentiori æmulabatur affectu, vicem cotis gerere non destitit, cunctos quos poterat acuendo: hic sibi socium adscivit satis industrium, nomine *Skori*, quem etiam suæ navis, quam construxerat, fecit esse participem: *Petrus* quoque, vir æquè nobilis, *Albi Palnonis* filius, divitiarum abundantia copiosus, in fabrica suæ navis solus sudasse dinoscitur; *Sueino* etiam, *Thorkilli* filius, unus erat ex illis, qui *Matthæum*, virum generosum, literatum, militarem tamen, viæ comitem & laboris consortem elegit. Isti sunt viri fortes & gloriosi, quos elegit Dominus in caritate non ficta: quorum nomina perpetua laude victura, meruerunt præmia æterna: quia divinorum præceptorum non auditores tantùm, sed factores, non hæsitabant cum Abraham exire de *Ur Chaldæorum*, ut videre mererentur terram promissionis, fluentem lac & mel. Non omnibus satis fore manifestum arbitror, cur illa terra dicatur promissionis, vel quid sit illam terram manare lac & mel: non enim habet mellis & lactis rivulos: Promisit eam Deus patribus, in terra aliena peregrinantibus: terra ista virgo Maria fuit, generans Jesum Christum, Deum & hominem. Per lac, quod exprimitur de carne, humanitas Christi figuratur: nomine verò mellis, quod de rore cæli

Mirabilis allegoria.

cæli provenit, divinitatis ejus interna dulcedo ſignatur. Manat ergo terra promiſſionis lac & mel, id eſt, Virgo Maria generat Deum & hominem. Quorſum, ſtylo ducente, dimoveor? non eſt tamen inanis hæc digreſſio: ubi fructus ſuavis carpitur: teritur ut redoleat, & dulci ſapore reficiat: Nolim inter præſentes occupationes, myſteria perſcrutari: ſed ad narranda quæ reſtant revocetur oratio.

Cap. VII.

Quod illis navem ingreſſis & velificantibus, parentes & amici valedicentes, Dominum exorabant, ut in eundo & redeundo, homines & naves, cum omni integritate conſervarentur.

Porro viri prætaxati, ad ſua peragenda negotia, perſeveranter inſiſtunt, armamenta navium colligentes, utenſilia quoque viæ longioris, & cibariorum copias, ad littora promovebant, valedicentes ſuis omnibus, nec ſine mœrore magno gemituque à chariſſimis conjugibus, filiis, filiabus, ac nepotibus, cognatis etiam & amicis perſequentibus uſque ad navium ſtationem, deducuntur. Qui mox optata ventorum proſperitate percepta, vela da- Diverſa proficiſcuntur navigatione

bant flatibus, commendantes divinæ protectioni profectionem suam, & cum cantico jubilationis affectum devotionis ad cælorum alta transmittebant. Illi autem qui suos prosecuti fuerant, ad propria cum luctu revertentes, aures pietatis divinæ pulsabant, quatenus angelico comitatu munitos, gratia Dei ducere dignaretur & cum gaudio revocare. Illi autem auræ prosperioris impulsu, & cursu volucri, ducuntur ad ostia maris, quæ vocantur *Hals*, ubi fixis anchoris, primam fecêre mansionem: suscipiuntque illic obvios socios de *Scania* venientes, *Agi* & *Alexandrum*, quos superius descripsimus, quod unius fuerint societatis & laboris. Habito illic consilio de viæ processu, anchoras è profundo rapientes, mox vela suspendunt, & Austro flante lenius, suavi ductu feruntur à littore sicque per latiores sinus maris undas colligunt, donec moderato cursu, tenerent Insulam, quæ *Lesci* nominatur. Illic quoque pernoctantes, non sine discrimine vim ventorum sustinuerunt: sonuerunt aquæ & turbatæ sunt abyssi ut vix sine naufragio raperentur in cor maris, & impetu majori, cumulos altiores undarum spumantium carina sulcante transcurrerent, & quassatis quibusdam navibus, sentina plurium influebat, ac mortis periculum intentabat. Tandem appulsi *Norwegiæ*

Hals, maris ostia.

Insula *Lesci*.

wegiæ partibus, ad regnorum confinia, inter Syrtes & scopulos applicuerunt, portum tranquillum satis obtinentes *Ekerei*. fixere funibus naves. *Norvagiæ* portus *Ekerei*.

Cap. viii.

De Fluvio Elf, & de Ulfo de Laufnes & ejus sociis.

Sic locorum illorum situm describimus, ut de mari venientibus ingens occurrat fluvius, *Elf* appellatus: ubi autem ad mare profunditur, insulam quandam *Hising* ambiendo cingit: in sui dextra parte, *Goutos* admittit & *Danos*; in sinistra verò, solos fertur generare *Northmannos*. Fluvius autem iste regna disiungens, & dulcem saporem in se continens, bonorum piscium multam copiam mensis administrat. Est autem illinc, ubi naves fixerant, ad tres leugas in ora fluminis civitatula quædam situ nomine *Konunghellia*, in qua *Dani* viæ suæ ac propositi socios habuere, *Northmannos* ferme ducentos, quibus vir præclarus & elegans *Ulf de Loufnes* principatum agebat, assiduitate bellandi satis eruditus & ad arma promptissimus & portuum scius, gnarus maris, navigandique peritia exercitatus. *Elf* fluvius. Ejus accolæ. Ducenti *Northmanni*, expeditionis socii: horum Dux *Ulf de Loufnes*.

Est

Eſt enim in illis regionibus anguſtus tranſitus, & periculoſa navigatio, propter occultos quoſdam & aquis obvolutos ſcopulos: & idcirco neceſſarius eſt prudens ac diſcretus itineris dux, qui noverit vitare naufragia. Hic ſuorum ſodalium adventu percepto, lætabatur uberrimè. Manſerat enim in opido ſupradicto tempore aliquanto & deſideratiſſimum illorum præſtolabatur adſpectum, & continuò viſis nunciis, ad eos viſitandos properanter occurrit, mutuaque ſalutatione ſuſceptos, ad ſua ſervitia reverenter & honeſtè vocavit. Ad ſingulos quoque Principes ſpeciali ducebatur obſequio, contemplatoque navium apparatu, gaudens ad propria repedavit, jucundè multum & honorificè ſecum ſocios, non ſicut advenas incognitos, ſed ſicut cives & ejuſdem profeſſionis domeſticos, reducens, muneribus honoravit & obſequiis. Poſtera ſiquidem die, ſuccinctus & expeditus, deſcendit ad illos, & viæ comitem ducemque ſe gratulabundus exhibebat. De viris autem ſecum comitantibus, qui peritiores videbantur & gnari latentium ſcopulorum, ſingulis navibus deſtinavit, ut proviſione diligentiori adhibita, ſecura poſſit eſſe navigatio. Favebat autem illis ſtatim aura proſperior, & impellente violentia

lentia venti, pene ſupra vires curſum accelevavit. Sed navis *Petri* * incautius impegit in Syrtem & pene læſa, labore comitantium & ingenio retrorſum ducta, reſiliit. Unde multo furore commotus ſupradictus *Ulf de Loufnes*, adverſus illum, quem præducem conſtituerat, hunc eundem mutilatione membrorum damnaſſet vel ſuſpendio, niſi eum *Danorum* poſtulatio defendiſſet. Poſtpoſito tandem hoc impedimento, more ſolito flatu compellente currebant, donec ante civitatem *Tunsbergem* vela revolverent. Quidam verò illorum, pontibus fixere funes civitati adhærentes, alii quidem anchoras jacientes, aliquantulum ab oppido remoti fluitabant: quia tædio, & compreſſione navium, ibidem affluentium, affici contempſerunt. *Tunsbergam appellunt.*

CAP.

Cap. IX.

De Tunsbergh & ejus situ.

Urbis *Tunsbergæ* situs.

SItum loci hujus eo possum evidentiori stilo depingere, quod in eo longiori tempore conversatus, mores hominum, non minus quàm locorum didici differentiam. Latitudo maris amplum quendam sinum profundens, multis tractibus insulas à corpore terræ secernit, quarum una, nomine *Mocerei*, contra oppidum distenta porrigitur, & positione sua, portum præparat civitati. Quæ maris in littore constructa, pontes præbet adeuntibus. Piscium marinorum inibi multa copia, & aquæ dulcis inopia. Populosa satis in æstate, propter navium multitudinem undique terrarum adventantium. Cives honestos utriusque sexus, liberalitate & eleemosynarum largitate præclaros habet: sed vitiosa potatio, & frequens ebrietas, societatem convictantium turbat, & usque ad effusionem humani cruoris instigat. Mons quidam, juxta oppidum excrevit in altum, præruptis undiq; rupibus, quasi castrum quoddam fortissimum, nusquam aditum pandens præter unam semitam, humano ingenio fabricatam, quæ reclusa facilimè hostes adire non

non patitur. In cujus cacumine pulchrè constructa patet Ecclesia, Beati Michaëlis honori consecrata, quæ cum suis pertinentiis, Canonicos *Præmonstratensis* Ordinis, in eadem villa commorantes, sustentat. Planicies quoque suffusa monti, floribus odoriferis gratissima, stationem idoneam navibus præparandis, seu reficiendis, administrat. In hac nempe civitate, moram facere viri gloriosi volebant, quorum gesta mando memoriæ, naves suas reficientes, & quasi jam ex novo solidantes, grandis enim & periculosa nimis restabat via.

Eccles. Michaëlis. Canonici Præmonstratenses.

Cap. X.

Quod de Tunsberg navigantes ad insulas Seloyas applicuerunt, ibi de communi negotio tractaturi.

INterea dum hæc agerentur, viri quidam ex eis, assumtis secum sociis *Ulfhi*, properabant ad *Suerum* Regem *Norwagiæ*, (morabatur enim in *Assloia*, quæ civitas est dives multum & populosa, tertiaque totius regni nobilior) salutantes eum, nunciantesque illi causam, propter quam venerant, ne quasi fraudis alicujus æmuli notarentur. Qui cum gaudio suscipiuntur ab eo,

Excursio ad Regem Norwagiæ.

eo, ſtatimque revertuntur, reportantes ſodalibus regis gratiam & favorem; & optatam proſperitatem. Illi autem recepta regia ſalutatione, de die in diem parantur ad iter emptis ſibi neceſſariis, auræ proſperioris gratiam obtinentes, *Ulfbo* ducente, recedebant. Attolluntur in altum vela pendentia, porrectiſque funiculis, laxantur involucra, ſicque capaces ſinus aër infuſus extendit & pulcherrimo curſu promovet expeditos. Videres hinc inde turbam civitatis, quaſi ad inviſum ſpectaculum contuendum, totam proruere, fuſiſque precibus, viam proſperam & ducatum Angelicum poſtulare. Subtractis autem ab oculis intuentium, fauces aperiuntur pelagi, raptimque ventorum impulſu crevit unda proclivior, & ſpumantibus aquis perpulit feſtinantes. Veniunt tandem ad inſulas quaſdam, quas *Seleir* appellamus, ubi repoſitis utenſilibus congiratiſque funibus fixere rates, & ſubducunt. Poſt laborem utique grata quies, & humanæ naturæ fomentum inditum ſomni recreatio. Sequenti verò die, convocantur univerſi de communi negotio tractaturi, utrum hoc in loco data commodioris auræ clementia, maris aditum rapere debeant, an *Bergas* ire: ſed diſceptantibus hinc

Appellant ad inſulas *Seleir*, ſive *Selojas*.

hinc inde vulgi partibus, *Ulfhus* consulebat, utilius fore Regis adventum *Bergas* præstolari, eò quod *Suuerus* Rex, homo fertur profundi consilii, multaque legisse libro experientiæ. Asserebat quoque vir disertus, se plures socios illic habiturum, nec à facie Domini sui quasi fugitivus & illicentiatus voluisse discedere. Prævaluit itaque consilium *Chusi*, consilio *Achitofel* hac vice, nactaque opportunitate meandi, more solito terga spumantis abyssi carina carpente fricabant, insulisque transcursis, littorum promontoria celeri provectione legebant, quousque coram facie civitatis, prospectante vulgo, proras pontibus applicarent. Occurrunt subito viri veloces funibus, & ut mos est regionis, ad idoneam stationem inducentes, usu decenti celeriter contexerunt.

Inde *Bergas.*

Cap. xi.

De Civitate Bergensi & seditione ibi facta per Danos.

Civitatis *Bergensis* descriptio.

HÆc est civitas regionis illius, eminentiori potentia gloriosior, decorata castro regio, reliquiis Sanctarum Virginum adornata: ibi Sancta *Sunnif*, toto corpore in Ecclesia Cathedrali exaltata, quiescit; populosa valde, religiosorum virorum ac feminarum illic monasteeia; dives & abundans multis opibus, siccorum piscium, qui vocantur *Screitz*, tanta copia, ut mensuram excedat & numerum. Affluentiam navium & hominum, undique venientium, *Islandos*, *Gronlandos*, *Anglicos*, *Theothonicos*, *Danos*, *Suecos*, *Gutlandos*, ceterasque nationes, quas dinumerare longum est, si curiosus esse volueris, illic reperire poteris. Vim mellis, tritici, bonarumque vestium, argenti quoque ceterarumque rerum venalium, multa sufficientia & de singulis grata satis mutuatio. In cunctis illius regni civitatibus, uniformis consuetudo, sed vitiosa, inolévit, scilicet, jugis ebrietas, quæ frequenter pacis fœdera rumpit, & quandoque mansuetos quosque ad flagitia crudelitatis insti-

S. Sunnif.

Screitz piscis.

Potandi vitium.

instigat: atque pro joco reputantur ibidem facta criminalia. Hæc etiam agit illa sine mensura potus ingurgitatio, quod cives & advenæ furore vini commoti, rapientes arma concurrant ad scelera, nec ab effusione sanguinis innocentum manus nefarias cohibere curant, & idcirco plura partibus illis damnanda facta reperies, quàm usquam terrarum, etiamsi paganos adeas, nequaquam similia poteris invenire. Hac siquidem insolentia quidam ex collegio *Danorum* illecti, nocturnis videlicet potationibus perdito sensu dediti, cum *Norwagiensibus* rixam miscuerunt, usquequo tota pene civitas ad arma convolaret. Non enim omnes eandem vel æqualem donorum gratiam, etsi uno fusi semine, merentur accipere. Sed nisi prudentia virorum illustrium, ex utraque parte concurrentium, litem dirimeret, ebrietas mixta furori stragem hominum attulisset. Mane jam facto, convocantur viri discretiores, qui seditionem ortam inter cives & hospites terminarent. Visum est illis æqua lance ponderantibus, *Danos* in hac concursione plus deliquisse, quia matronam quandam valde nobilem inhoneste nimis contrectasse convicti sunt: Ideoque non sine rerum suarum dispendio, judicium finierunt. Nihil

Lis inter *Danos* & *Bergenses* ex potatione orta.

 hil

hil utique in Re publica dispensatur utiliter, nisi moderatrix sapientia rerum affuerit. Hac de re sæpe dicti *Dani*, quodam affecti tædio, recedere disponebant, innovatis navium suarum utensilibus, ne fortè sæpius iterato litigio, quid deterius contingere potuisset.

Abnavigant *Dani*.

Cap. XII.

Quomodo Suuerus naves & apparatum Danorum exploraverit.

ABeuntibus autem illis, *Ulfhus* in civitate remoratur, ægrè multum ferens, Regis adventum nimia dilatione differri: quia tempus auræ lenioris abibat, & tota via periculi altioris imminebat. At non multò post optato fruebatur desiderio, & ecce supervenit *Suuerus* Rex inopinatus, more solito, *Danis* cum adhuc prope civitatem in portu, qui dicitur *Florcuuagh* exspectantibus, & penè juxta illos, in portu tamen altero, tentoria fixit. Sequenti verò nocte, duobus tantum secum assumptis, quasi curiosus explorator, descendit in lembum, & lenta remigatione ducebatur ad eos, ut diligentius singulorum consideraret apparatum

Suuerus Rex Norv. *Danorum* naves explorat.

paratus ornatum. At illi, navigantium more, servantes excubias, tum propter insidias furum, & latronnm fraudulentos incursus: tum etiam, ob ventorum mutabiles qualitates, viderunt homines, in umbra noctis obscuræ, quasi furtivo quodam processu, silenter propellere cymbam, nihil simile de Rege suspicati cœperunt eis clamosa subsannatione insultare, contumeliasque verborum & injurias *fures* appellantes irrogare. Ille autem patienter satis sufferens, blanda pro asperis responsa reddebat, mitigare volens insipientiam se frustra molestantium. Excitati tandem quidem de nautis, scire volentes, unde foret tanti risus occasio, cognito Regis accessu, *Ave* dicebant ei. Hi verò qui prius stolida insultatione garriebant, confusi, linguas faucesque restringebant. Rex autem agnitum se deprehendens, subitò recedebat, & postera die properavit ad Urbem.

CAP. XIII.

Quod Simon, filius Kari, factione Suueinonis, puerum quendam, filium Magni Regis, vocans & secum assumens, insurrexerit contra Suuerum.

Ad res *Norvagensium* digreditur.

VT enim ea, quæ narrare gestio, luculentiori stylo valeam indagare, superiori reincipiendum est exordio. Multum temporis elapsum novimus, quòd *Norwagia*, civili bello pulsata, pene deperiit, & pòst & ante mortem *Magni* Regis, multa mala emerserunt in regno, quia Rex *Suuerus*, qui prædictum Regem multis præliorum & insidiarum occursibus molestaverat, & tandem occisum vicerat, plurimis infestus effectus tam extraneis, quàm indigenis, ut alium *Hismaëlem* crederes. Multos illius regni nobiles expulit, quos non interfecit: quorum unus *Simon* aliquis, *Kari* filius, dives multum & nobilis, ad *Daciam* ejectus est. Qui susceptus à quodam viro valde probo, nomine *Suuein*, & communicato cum eo consilio, contra *Suuerum* bella movere tentavit: sed cum principem, cui posset inniti, non haberet, tornatoris alicujus, ut ajunt, filium à *Magno* Rege mentiuntur generatum. Hunc assu-

assumens, stipatus latrunculis, *Norwagiam* adire conabatur, nec multo post rusticis resistentibus, cum principe suo succubuit.

CAP. XIV.

Quomodo idem Suueino, Suuero pro prædicto facinore offensus, in gratiam illius redierit.

HIc *Suuein*, qui *Simoni* supradicto consensit in hoc facto, unus erat illorum, qui præfuerunt *Danorum* collegio, ideoque *Suueri* Regis valde metuebat adspectum. Convocatis igitur amicissimis suis, *Vlfho* scilicet, aliisque sui comitatus principibus, agere cum illis cœpit, quomodo Regis gratiam, quam criminaliter læserat mitigare posset. Placuit illis, Regis adire præsentiam; pro eo bona verba facturi, si fortuna faveret. Vadunt, & redeunt, desideratam pacem reportantes. NIHIL in principe magis honestum clementia. Die verò sequenti, Regis ipse præsentatur adspectui: suscipitur osculo: hisque tamen eum Rex „affatur alloquiis: Miror, vir bone, cum „nihil unquam tuæ mansuetudini mole„stum intulerim, nec tuorum quempiam

Sueino Danicæ expeditionis dux & comes *Suvero* Regi *Norv.* reconciliatur.

„verbo vel facto læserim, cur in me nihil
„peccantem, gratis tantum desævire vo-
„luisti, ut meæ vitæ regnique discrimen
„molireris. Scire te non ambigimus, o-
„mnium illorum te fore obnoxium, qui cum
„*Simone* compositi perierunt. Sed quia in-
„comparabilis divina bonitas, quæ sua
„pietate privari nequit, licet indignum
„te de patrato scelere suscitavit ad pœni-
„tentiam, ignoscimus & tibi: quia plus
„in Domini, quàm in nostram deliqui-
„sti majestatem. Fortè si non venis-
„ses ad nos, de te meditaremur ultio-
„nem.

His dictis, multo sermone virorum propositum commendabat, suadebat con-
Lev. 3. v. 9. c. 7. v. 5. cordiam, hortabatur ad tolerantiam, quia Moyses in Lege mandavit, * in sacrificio caudam hostiæ immolari, id est, boni operis consummationem. Et in Euangelio: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Multaque in hunc modum vir disertus edocuit. Consulebat quoque per *Orcades* iter agere, eò quod æstas abisset, ut illic hiemarent, sed consilium hoc vulgo non placuit. Finitoque colloquio, regiam liberalitatem ostendens, munera largitus est. De cibariis autem, quæ regionibus illis abundant, communiter omnibus obtulit,

ut

ut singulis navibus quinquaginta mensuræ butyri provenirent. His ita gestis, data licentia, cum pacis osculo dimittuntur ad sua, nil animo de Regis indignatione, quæ circa *Suuein* efferbuerat, sinistrum suspicantes, eò quod majori pene affectu, quàm ceteros, ipsum videbatur amplecti. A Suuero Norvagiæ Rege dimittuntur.

CAP. XV.

Quod Dani, procedentes ad introitum maris, Ulfum exspectant.

PRædictus verò *Ulws*, convocatis sociis, quorum arbitrio summa regiminis promovebatur, cum illis contulit de forma proficiscendi, quove in loco suum possent commodiùs adventum præstolari. Occupatum enim se querebatur regali officio, & rebus necessariis, non sibi satis ad votum prosperè succedentibus, impediebatur. Persuasit tamen exercitui Deus, militare disponenti, ad introitum maris magni usque procedere atque insulæ, quam *Stolm* appellant, applicare: quod & factum est. Sustinebant itaque, sed non satis patienter, ut postmodum claruit, adventnm suorum comitum, quibus viæ marisque discrimi-

na, uſu antiquiori & aſſidua navigatione, certificata fuerant. Agebant illic viri, ardenti deſiderio pleni, hebdomadam & eo amplius, non ſine ſancto & religioſo, ut ita dixerim, litigio: quibuſdam, ut properarent contendentibus; aliis rationabiliter & diſcretè contrà nitentibus, ne ſine ducatu providentiori, iter hoc arduum, & mare magnum & ſpatioſum illotis manibus, ubi reptilia quorum non eſt numerus, arriperent, & ſuprà dictus Dux ocyus maturare differebat.

Cap. xvi.

Quod moram non patientibus aliis, ſolus Suueino cum nautis ſuis Vlfum praſtolatur.

Vlfo moras agente, quidam à reliquis diſcedunt.

Tandem, Aquilone ſpirante proſperius, ſed minus commodè, quia turbulentus acceſſit, vulgus acceleravit ineptè, nec moram longiorem paſſa eſt. Multitudo ad navium armamenta concurrere diſponebat. Impediebat ſiquidem *Suueino* ſocios arte, qua poterat, ſed nihil agebat. Dicebat enim jurejurando, ſe communiter ſociis omnibus fore conſtrictum, nec minus *Vlfo* cum *Norwagienſibus* fidei debere conſtantiam, quam compatriotis, & idcirco illorum

rum perseveranter adventum præstolari. Fecit & hoc. Abeuntibus igitur consodalibus, solus *Sueino* cum suis nautis ipse remansit, donec sæpe dicti comites apparerent. O quanta ejus mentem tunc lætitia exhilarabat. Quis non videat, quàm festinus quámque alacer occurrat, ut non currentem, imò volantem cerneres, quod illorum meruisset adspectu colloquioque gaudere. Statimque prorupit in hujusmodi verba mœroris & gaudii.

CAP. XVII.

De Adventu Visi & ejus consilio.

VIrorum amantissimi, feliciter advenistis, & jam desperantibus nobis solatium attulistis. Eja, nunc acceleremus, nulla nos mora detineat, ut fratrum nostrorum „ consequamur intuitum, quos adspectibus „ nostris & venti prosperitas, & longiora ma„ ris spatia, extraxerunt. Debuimus siquidem „ vestræ sagacitatis inniti consilio, & potius „ vestrum sequi ducatum, quàm præsum„ ptuosè præcedere. Respondeat equidem „ nunc fidei nostræ pollicitationis vestræ „ jurata constantia, ne contingat illud inspe„ ratum viris tam strenuis, quod datæ fidei „ sacramentum audeatis violare. (Redit ad socios *Visus* & mutuo gratulantur.)

Hæc & his similia *Suuethone* persequente, ta-

talia fertur *Vlfus* reddidiſſe reſponſa:

„ Illuſtres viri, non decet, ut æſtimamus, „ negotium hoc, divina inſpiratione ſuſce- „ ptum, improvido accelerare conſilio, ſed „ ſumma diſcretaque deliberatione penſan- „ dum arbitramur: quia res ardua eſt, & „ altiori eget inſpectu. Non enim, ut dixi- „ ſtis, ea occaſione moram veniendi nexui- „ mus, ut fidei noſtræ promiſſam conſtantiam „ vel metu, vel pœnitudine ducti, mutare- „ mus: verùm, contra vim ventorum ma- „ riſque violentiam, ultra humanam fore „ virtutem colluctari decernimus. Solius „ enim Dei potentia ventos placat, & maria „ ſedat, ut ſicco liceat tranſire veſtigio. Illud „ utique uſitatum proverbium noſtrum non „ fallit, quo dicitur: *Bihande byr eigo, en-* „ *brad'er and'rod'r.* * Verumtamen ne nos „ timoris vel pigritiæ nota deformet, contra „ rationem niti oportet, ut illorum ſolatio „ perfruamur, quos affectuoſius conſequen- „ dos deſideramus.

* *Steph. Ioh Stephanius.* in Not. in *Sax. Gramm.* fol. 114. proverbium hoc ita reddit vertitque: Bydandur byr eiga er brader handarodur: *Exſpectantes ventum ſecundum, feſtinantius properant, quam remigantes:* de kommer ſnarere trem ſom Sciler, end de Roer.

CAP.

CAP. XVIII.

Quod Vlfus, quamvis Suueino præcederet, per compendium ſequens, optato littore potitus eſt.

HIs igitur auditis, *Suueino* cum ſuis ſub celeritate ſolvit à littore, *Vlfo* tamen adhuc modicum, ut putavit, remorante. Quarta etenim feria, hora diei, ut puta, tertia, ſolo navigio, Deo deſuper inſpectante, proceſſit à portu, & vaſtam freti tumeſcentis altitudinem ingrediens, nec illos quos reliquerat, cernit, ſed nec præcedentium, quos incredibili deſiderio affectabat, veſtigia contuetur. Supra memoratus autem *Vlfus*, licet non ſubita inſectatione ſe moveret à loco, ad eorum tamen comitatum, utpote vir gnarus maris & ventorum, acceleravit; ſed rectiori curſu compendium capiebat, & illos non eſt conſequutus, quos noverat per diſpendium evagari. Qui eodem vento, quo hi ducebantur, ad optatum littus eductus eſt. Ecce, quantum cooperante Dei gratia, valet etiam humanæ ſagacitatis induſtria. Ad enarrandum denique, quamquam rudi ſtilo, & Proficiſcuntur.

in

incompoſita verborum ſerie, quod cœpimus, revertamur.

CAP. XIX.

Quod idem Suueino, per totam noctem, maris inclementia valde vexabatur.

Sueinus in mari periclitatur.

SOlus equidem, ut ſupra diximus, *Suueino* relictus à *Danis*, nec *Norwagienſium* comes infinitum, ut ita dixerim, pelagus non tam diſcreta quàm audaci præſumptione niſus eſt tranſfretrare. Erat autem illi aſſociatus, ut ſupra relatum eſt, vir nobilis, militaris, literali ſcientia eruditus, & ſermone facundus, *Matthæus* nomine, qui magnam habebat gratiam in converſatione ſuorum. Hic acceſſit in medium, ut virorum animum verbo doctrinæ roboraret, & exemplo propoſito Sanctorum, pro nomine Chriſti diverſa tormentorum genera ſuſtinentium, quorum quidam exilio ejecti, quidam *lapidati ſunt*, ut Apoſtolus ait, *ſecti ſunt, in occiſione gladii, mortui ſunt.* (Hebr. c. 11 v. 37.) Ut ceſſavit autem loqui, quod ſpiritualiter animos auditorum ad tolerantiam, & boni propoſiti perſeverantiam animabat, ſubjunxit de his commonens, quæ ad imminens mortis periculum cavendum neceſſe videbantur, ut videlicet vigiles eſſent, &

& alacres, & fortè quicquid evenire poterit, intrepidi sustinerent. Ibant enim fluctus & intumescebant, agente ventorum intemperantia, ut quandoque Solem unda obscuraret opposita, & quasi montium vertices altitudinem cæli tangentes, aquarum cumulos existimares. Transacto die illo, nox tetrior obscuriorque solito imminebat, quæ necis horrorem adspectu suo, cum ingenti sonitu procellarum, intentabat. O quàm securum, quamque jucundum in solo! *Fastr er a foldo foer*: in salo autem navigans, labilis est & titubans. Siquidem irruebat undique sentina, cum strepitu laxatis ligaturis, & nox insomnis agebatur, ob præsentis periculi magnitudinem & laboris incommodum, eo quod toto noctis spatio, ne mergerentur, vicissim haurire cogebantur. Adjuvabant viri fortes ac strenui, ne ob incuriam contra venti violentiam, quandoque navis quassata niteretur. Non enim uspiam, præterquam in anteriora, declinare fas erat: sed & tota maris superficies, ignis horrendi qualitatem cum fervore, prætendebat. Optabant nimirum lucis accessum; quia tenebræ densiores noctem tædiosè pertraxerant longiorem. Lucebat serenata cæli facie auroræ claritas. & Tempestatis periculum remittit.

grato

grato fulgore lucis non solùm oculos illorum, verùm etiam animos exhilarabat. Qui subita curiositate sciendi, quorsum illos nigra nox expulerit, an socios, qui præcesserant, consequerentur, nec ne, unum ex his, leviori motu velocem, usque ad mali apicem mittunt, contemplari si daretur comitatum socialem, & inveniuntur inter undas jam primi, qui de littore solvêre novissimi. Mitigabatur equidem motus aëris, & paulò clementior factus, pene desperantibus vitæ promittebat augmentum.

CAP. XX.

Quod sexta feria, dissoluta navi, submersi sunt.

Redit periculum.

QUinta denique feria desideratâ luce clarebat, etsi sol tectus nube lateret: in eorum mente læto calore rutilabat, tristitiamque, de instanti morte conceptam, magna jam ex parte tergebat, quia eos etiam, quos se perdidisse doluerant, utcunque incolumes reperissent, eaque die se invicem mutuo consolabantur adspectu: advesperascente autem die, vehementior solito tempestatis furor accrevit, atque mare à fundo perturbans, totam spem vitæ removit, jactisque omnibus quæ habebant, rerum detrimento,

to, animas redimere si possibile esset, gestiebant. Videntes verò ventum validum, timuerunt valde, & cum tota navis substantia solveretur, clamabant dicentes: *Domine, salva nos, perimus.* Cum verò mortis articulus immineret, nec usquam spes aderat declinandi, constanter & intrepidè se invicem hortabantur, ut qui divina inspiratione legationem hanc susceperant, in eadem pro Christo viriliter succumbere minimè formidarent. Naufragium. *Sucinonis.*

Porro, nocte illa semimersi agonizabant, & diem horamque Christi passioni consecratam, sub hac tormenti mole, præstolantes, quicquid in hac fragili mortalitate contra Dei præcepta deliquerant, horrendæ mortis, ut confidimus, sacrificio expiabant. Quis unquam hominum horum, ut ita dixerim, martyrum mortem digno poterit commendare præconio? quorum passio tam diuturna, tamque horrida, ut ipsius solummodò intuitus sit necis introitus, qui non semel, immo centies suffocationem subeunt, totiesque amaritudinem prægustant interitus, quoties undis subvoluti singultant, ut pro illis & talibus videatur ad literam Propheta gemuisse dicens: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* Quidam autem illo- (Ps.68.3.)

rum, infra navis fragmenta concusſi pereunt: alii verò cymbam occupantes, ſupra menſuram onerant, ac ſic ſuffocati mortis debitum ſolvunt, & æternæ vitæ ſolatium ſortiuntur. AMEN. Hæc de his hactenus dicta ſufficiant.

CAP. XXI.

Quod aliqui, tabulis & fragmentis adhærentes, terræ appulſi ſunt.

Servati ex naufragio. PОrro, de illis ſilendum non arbitror, quos eadem de ſocietate, miraculoſa Dei potentia ad laudem ſui clementer eduxit: qui eodem periculo involuti, hujus vitæ protelationem incredibili pœna mereantur. Natant enim inter undas more piſcium, tabularum fruſta legentes, ac funibus collecta conſtringunt, facientes aliquam utcunque congeriem, in qua ſe tueri ab undarum incurſibus modo miſerabili nitebantur. In quam inſilientes viri fermè triginta, qui hac arte vitam protegere laborabant. Mira de his, ſed vera referri poſſunt, quæ pene videntur *obvia* * ra-

*(contrar'a)

rationi, quos utique nisi divino fuissent servati miraculo, fluctus sorbuisset. A sexta enim feria, usque in tertiam, fame, siti, & algore, nec non inopia somni, cruciatos quosdam mors occupavit in Domino; quidam verò, sensu perdito, ne in præceps ruerent, loco stringuntur, donec Deo duce ad littus impulsos, homines illius terræ semivivos susciperent. Quorum quidam, humanitatis officium afflictis exhibent: aliqui verò, tantæ crudelitatis existunt, ut vitam miserabilem, quam inter mille mortes CHRISTUS servaverat, extinguere non horrerent. Sed vitium virtus exclusit, & pietas sævitiam superavit. O stupenda divinæ majestatis opera in suo universo, quæ cuncta jure commendantur. Quædam tamen quanto rariora, tanto magis mirabilia prædicantur, quæ servavit diverso tempore revelanda. Utrum magis mirari debeam, incertum habeo: mare sub undis iter siccum præbuisse, an in fluctibus absque navis suffragio viam patuisse? Hebræus ille quondam populus, à Deo specialiter electus, terram promissionis hereditaria sorte possessurus, ab Ægyptia servitute redemptus, rubri maris undas, miraculosè divisas, arido pede transivit.

Populus autem hic noſter, eandem terram, cooperante ſibi Chriſti gratia, à ſubactione Chaldaica liberaturus, ſuper undas Oceani, diebus quinque ac totidem noctibus, concuſſo ratis ſolatio, tranſeundi facultatem promeruit.

Cap. XXII

Quod alii, licet inviti, tamen ſalvis navibus, cum jactura rerum, ad Freſiam applicuerunt, & ibi relictis navibus, terreno itinere Venetiam venerunt.

(c.vi.) Reliquorum ex expeditione, er.

AD illos iterum revertamur, quorum mentionem ſupra factam Lector inveniet. Qui ſimili periculo, ſed longè diſſimiliter agebantur. Hi licet intra navium ſepta concluſi, ejectis tamen omnibus, vitam ſe ſervaſſe cum pœna gratulabantur: Verumtamen illorum aliqui tam proſperam habuere navigationem, ut de rerum ſubſtantia nil perderent, & ſoliditatem navium inconcuſſam retinerent. Qui devoto ſtudio ſociis affuerunt, perditos, qui erant ſuperſtites, donec invenirent, quærere non deſiſtebant, repertoſque gratioſè colligebant. Re-

Renovabant denique illud antiquum in Ecclesia primitiva institutum, ut essent illis omnia communia, prout cuique opus erat. Agebant hanc humanitatem præ ceteris viri nobiles, liberali gratia insigniti: *Ago*, filius *Stigh*, & *Ako* nepos Domini Episcopi. *Alexander* quoque, non tamen adeo larga manu partitus est, ut poterat, dives enim erat copiosè. Ceteri vero, pro modulo suæ facultatis, fratribus succurrebant, quia multi erant, quos iniquitas maris & periculi rebus omnibus attenuarat. Ad portum denique perductis, quæ supererant, navibus, (ad *Fresiam* enim quanquam inviti applicuerant,) loco & civitate, quæ *Stafræ* nuncupatur, habitoque illic communi consilio, utrum amplius cum navibus conari* debeant, quod & multis libuit, sed vulgi voluntas fuit, trans terras iter arripere. Prævaluit siquidem hoc consilium, multitudini cedendum arbitrantes. Venditis ergo navibus, cum omnibus utensilibus, rebusque importabilibus, per *Rhenum* navigantes, *Coloniam* usque perducti sunt. Postmodum, properantes de civitate in civitatem via publica, donec *Venetiam* pervenirent.

In *Frisiam* appellunt, inde per *Germaniam* *Venetias* tendunt. (*Stavera* urbs *Frisiæ* occidentalis IV. liaribus Enchuso distans. Vid. Ubb. Emm. de Rep. Fris. fol.63. ubi proverbiũ habet ex luxu *Staverensium* veterum ortũ, *de dartele kinderen van Staveren.*)

Cap. XXIII.

De Civitate Venetiæ.

Venetæ urbis descriptio.

Mira de hac referuntur civitate: in mari sita est, populosa nimis, potentissima navibus bellicis, ut ultra mare, in *Alexandriam* videlicet, fama potentiæ suæ cunctis timorem incutiat: nec minori apud *Græciam* opinione divulgatur: atque circumquaque terrore incusso, tributa exigit, & ad indebita servitia provincias subdendo compellit. In hac denique, majores nostri modica mora quieverunt, ut viribus post laborem reparatis, ad arripiendum iter residuum fortiores redderentur. Est enim viatoribus proprium, se semper in anteriora protendere, nec spiritu requiescere, donec pervenerint, quò anhelant.

Cap. XXIV.

Quod inde navigantes, licet cum magna miseriâ, ad Terram Sanctam applicuerunt.

Paratis igitur necessariis in via portandis, navem conscendunt, ut mare transeant. Sed quantus eis labor fuerit, quantaque miseria, quid ab impietate nautarum, quasque passi sint molestias ab piratarum insidiis, præter ventorum hiemalium incommoda, marisque discrimina, quantam inconsuetæ famis, sitisque, ac algoris inclementiam, non est meæ facultatis stilo prosequi, quo usque ad portum desideratum pertingerent. Quanta nempe gaudia, quàm multa cordis exultatio negotiatoribus nostris specialiter inerant, fletus ubertim fusus ostendit, cum terram Sanctam suis cœperunt calcare vestigiis, nullam penitus morulam sustinentes, quin votiva gaudia celebrarent, loca sancta magno desiderio visitantes. Poterat enim liberè digredi quilibet, quo eum voluntatis duceret affectus, quoniam pacem statuerant ex utraque parte firmissimam, Pagani videlicet cum Christianis, & idcirco nostri cum fiducia properabant. Alii per terram cõpendium capiebant, imbecilles verò & infirmi, ad navis iterum suffragium concurrebant, ut breviori via terram tererent, quos infirmitatis defectus affligebat.

Venetiis in Palæstinam perveniunt

Pax cum *Saracenis.*

Cap.

CAP. XXV.

Quod Hierusalem venientes, Sancta loca intrare properabant: & quod repatriantes, alii per Romam, alii per Constantinopolim, iter agebant.

Loca Hierosolymis sacra invisunt.

CONvenerunt tandem ad civitatem Sanctam, Paganis & idololatria occupatam: ex intimo cordis affectu fletus subeunt & suspiria, præcipuè ab his, qui eam priùs viderant, gloria & honore sublimatam. Attamen propter pacis excellentem dignitatem, introducuntur ad Sacrosancta loca Sepulchri: sed cuncta, quæ quondam devotionis excitabant affectum, ad mœroris vertuntur augmentum: illic, combinati catenarum pondere captivi, Confessores Christi, sub stimulo & verbere, more jumentorum onusti, continua crudelitate vexantur, quod sequens planctus, super Hierusalem editus, flebili lamentatione declarat. Adorato igitur loco Sancto corporis Christi, subito extra muros ejecti, ad Sacrum flumen baptismatis Jesu, sub sollicita custodia paganorum celeriter educuntur. Experimento namque discunt, sed mirantur, quod tantam possit humanæ fragilitatis conditio sufferre penuriam, inconsueti videlicet ardoris, intemperiei sitisque ariditatem, propter aquæ potabilis raritatem, eòquòd magno exigua stilla pretio mutuatur. Vadunt & redeunt

deunt integro numero Deo ductori gratias referentes, ad antiquas navium stationes, id est, *Accaron*, ubi jam non cessante tribulationis angustia, novus malorũ exactor insurgit, & captivare nititur à timore liberatos.* Orta namque seditio fuerat inter *Græcos* & *Anglicos*, ob injuriam, ut ajunt, factam ab *Anglorũ* Rege, his qui erant in *Sicilia*, existimantes hos esse de *Græcis*, volebāt rapere ad supplicia. Sed cognita veritate, à persecutionis rabie cessavere, & dimissi ad sua deposita revertuntur. Acto autem illic tempore modico, repatriare disponunt: quia pacis tranquillitas bellare prohibebat; & partitis ab invicem sociis, aliis per compendium redire placuit in *Apuliam*, sicque per *Romam* iter agere, ut ad propria repedarent. Ceteri verò *Constantinopolim*, ad visitandam Sanctorũ gratiam, qui venerantur (coluntur) † in ea, ire properabant: atque à Rege *Græciæ* suscipiuntur honestè, quos muneribus & xeniis, ut secum manerent, retinere laborat: sed amor conjugum, filiorum quoq; pia dilectio, aliorumque quorumlibet propinquorum, ab hac persuasione retrahebat. Hujus itaque opinatissimæ civitatis scrupulosa & superstitiosa prodigia, scriptis prosequi duxi superfluum: quædam tamen ex his, quæ devotæ religioni suffragantur, ne penitus cuncta relinquantur intacta, referre gestio. Quod ne videatur absurdum & incredibile, illorum qui videbant, testimonio comprobatur.

Accaranem, Palæstinæ urbem, repetunt.

* Dissidium fuit inter Regem Anglorum & *Tancredum* in *Sicilia* tunc regnantem. *Baron.* Actis an. (190.)

Inde patriam.

CAP.

CAP. XXV.

De imagine Sanctæ Dei Genitricis, apud Constantinopolim.

Constantinopoli ab illis visa.

HAbetur namque illic, ubi dignum est, in veneratione summa Dei genitricis imago, quæ *Græcorum* more, pulcherrimo decore picta, continteur in tabula, quam *Eudoxam*, id est, bonam gloriam suo appellant idiomate, vulgari autem vocabulo *Eidideram* dicunt. Singulis autem diebus, ut asserunt, à viro defertur in alium, comitantibus utriusque sexus turbis innumeris cum incenso, ut vapor cremati thuris in altas videatur auras evolare. Pro sanctitate verò & reverentia mixta timori, hanc nemo, qui hoc seculum diligit, suis præsumit gestare manibus, verùm è cellulis solitariam vitam agentes viri religiosi educuntur, ut eam bajulent. Tertia namque feria singulis septimanis, Angelico motu circumacta in conspectu totius vulgi, velut quodam rapta turbine, sui ipsius portitorem eodem impetu secum circumvehit, ut oculos intuentium mira celeritate pene fallere videatur, cunctis more suo pectora tundentibus & clamantibus *Kyrieleison, Christeeleison.* Copia siquidem suppetit plura refeferendi, sed ne prolixitas fastidium afferat audienti cetera supprimere magis eligo, quàm narrare: quia quandoque humana curiositas plus vanitate, quàm religione delectatur.

CAP.

CAP. XXVII.

Quod Dani, Græciam egredientes, per Hungariam & Saxoniam reversi sunt in regionem suam.

PEractis igitur omnibus, quorum gratia viatores nostri advenerant, cum honore recedunt, obsequium sibi parantibus nobilissimis Regis curialibus, qui dicuntur *Weringæ* † regni sigillo muniti. Non enim fas est terram egredi, absque literis dimissoriis, quia per urbes munitissimas iter est exeundi. His ergo per oscula salutatis, *Græciam* post terga relinquunt, & *Ungariam* calcant: ubi nihilominus à Rege & Principibus honestè suscepti, ad Australem *Saxoniam* traducuntur, ut pede jam inoffenso revertantur in regionem suam.

†(Forte βάραγγοι ap. Godin. vide Meurs. Glossar.)

Timeo, dilectissime, superflua loquacitate auribus vestris displicuisse: Sed humiliter veniam postulanti, Sanctitas vestra denegare non eliget.

Explicit Historia de Profectione Danorum in Hierosolymam.

FINIS.

INDEX

INDEX
RERUM ET VERBORUM
Memorabilium, quæ in hoc Tractatu continentur.

Dani

Hie-

Or-

O.

P.

R.

S.

Sta-

Finis indicis Commentarii posterioris.